

Această luptă eroică, de micșorare de sine, de osândire de sine a omului, această dezvelire salvatoare a celor ascunse ale inimii în fața duhovnicului care are darul deosebirii este o faptă de smerenie și de eliberare pentru primul și o înaltă încredere față de al doilea. Și această întâlnire

a sufletelor în Duhul Sfânt le unește cu legături puternice, duhovnicești, într-o relație de părinte și fiu, cu o nevicleană și adâncă dragoste în Domnul. Este vorba de o naștere duhovnicească, de o adevărată re-zidire de către Dumnezeu.

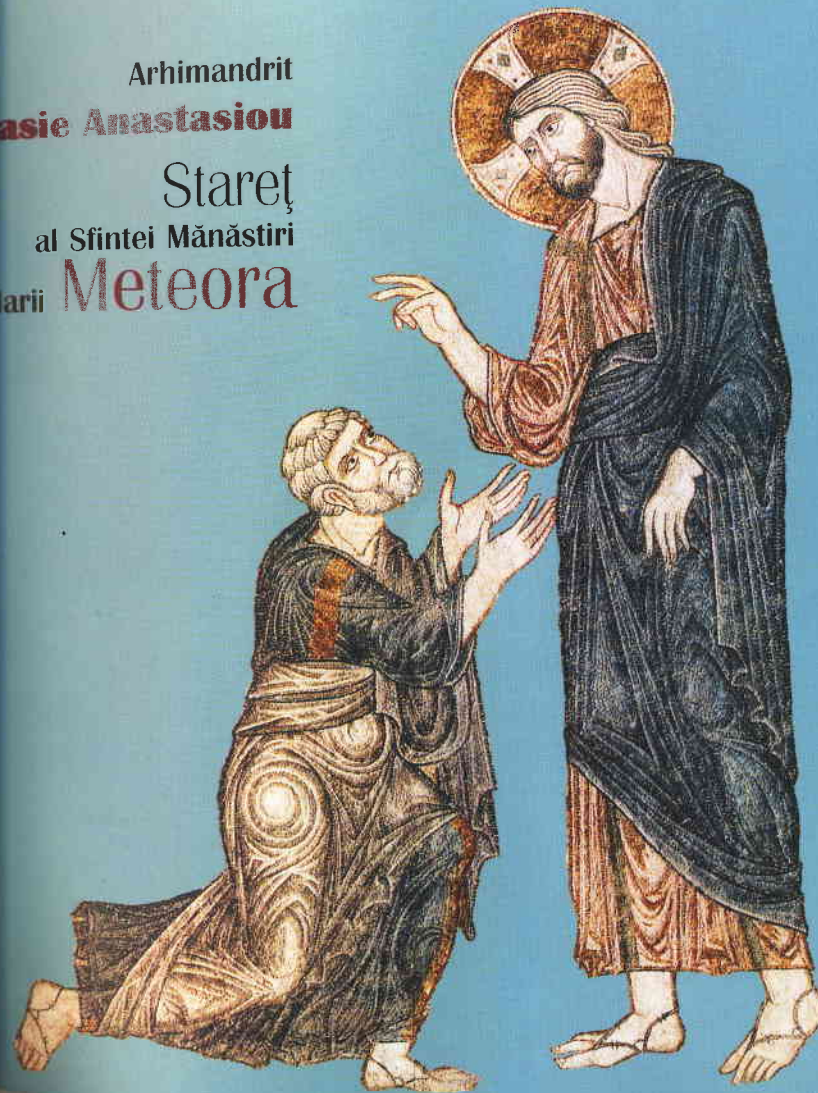
„Chestionarul“, care constituie prima parte a cărții și care se dorește în același timp un elementar catehism ortodox, se bazează pe cele Zece Porunci, date lui Moise pe Muntele Sinai de către Însuși Dumnezeu, porunci care, într-un fel, sintetizează Dumnezeiasca Lege.

Scopul întrebărilor este de a-l ajuta pe cititor să localizeze și să învețe să deosebească nu numai abaterile grave, care se observă ușor, ci și pe cele „mai puțin grave“ după părerea multora, și din această cauză considerate neimportante, dar care, nemărturisite și adunate, nu numai că rămân neiertate, dar conduc treptat la păcate mai adânci și mai grave.

Trebuie accentuat faptul că nici un păcat, oricât de grav ar fi, nu ne poate lipsi de Împărăția Cerurilor, dacă-l mărturisim cu sinceră căință. Nici mulțimea, nici felul păcatelor noastre nu pot schimba mila lui Dumnezeu, de vreme ce le descoperim cu căință, sub epitrahilul duhovnicului, cu hotărârea tare de a începe o nouă viață, conformă voii dumnezeiești.

Spovedania ÎNDRUMAR

Arhimandrit
Basile Anastasiou
Stareț
al Sfintei Mănăstiri
Marii **Meteora**

© Sfânta Mănăstire Marea Meteora, 2001

*Mulțumim Preacuviosului Părinte Arhimandrit Atanasie,
Starețul Sfintei Mănăstiri Meteora,
pentru bunăvoința de a ne acorda dreptul și binecuvântarea
de a publica lucrarea sa în limba română.*

Arhimandrit ATANASIE ANASTASIOU
Stareț al Sfintei Mănăstiri a Marii Meteora

SPOVEDANIA îndrumar

Traducere din limba greacă de Pr. Șerban Tica

Tipărită cu binecuvântarea
Prea Sfințitului Părinte GALACTION,
Episcopul Alexandriei și Teleormanului

Redactori: Elena Marinescu, Irina Floarea
Coperta: Mona Velciov

Traducerea a făcută după originalul în limba greacă:
Χειραγονία στή μετάνοια, Πρακτικός οδηγός για τό
ιερό μυστήριο της εξομολόγησης, τον Αρχιμ. Αθανασίου
Αναστασίου, 2001.

*Ca recunoștință
Preacinstiților noștri părinți duhovnicești,
Vrednicilor de pomenire stareți
ieromonahi **Hariton Sarri** și **Spiridon Xeno***

*Și preacuvioșilor părinți ieromonahi
Ghermanos Dimakos, **Ambrozie Lazaris**
și **Antim Dimakopoulos**,
care au slujit Taina Spovedaniei cu îngăduință,
cu zel, cu jertfire de sine, și cu darul deosebirii
și care ne-au îndrumat cu multă dragoste
pe calea pocăinței și a viețuirii monahale*

*Ca o datorie a rugăciunii
pentru cititorii lucrării noastre.*

Stareț Arhimandrit Atanasie Anastasiou
și cei împreună cu noi, frați întru Hristos

Prolog

Ca întâistătător al ocrotitei de Dumnezeu mitropolii a Stagonelor și Meteorei, vestită pentru ansamblul monahal al Sfințelor Meteore, cu deosebită bucurie și satisfacție precuvântăm cartea ce vă stă înaintea, *Îndrumar de spovedanie*, jertfă plină de dragoste a chinoviei Marii Meteora față de omul contemporan, atât de năpăstuit astăzi.

Taina Sfintei Spovedanii nu este numai condiție a Sfintei Împărtășiri, ci, ca dăruire a iertării păcatelor, este în același timp izvor al păcii, mângâiere sufletelor, dezlegare multor greutăți, intrare în noua viață în Hristos, înnoire a minții și dobândire a harului.

În sfintele mănăstiri ale Lithopolisului Stagonelor, precum se întâmplă și în restul mitropoliei noastre, cu zel deosebit și cu jertfă de sine, se slujește Taina Sfintei Spovedanii de către cercații și temeinicii părinți, cu îmbelșugată rodire. Și această dăruire în îndrumarea și viața duhovnicească are o importanță deosebită pentru mitropolia noastră, de vreme ce sfintele mănăstiri oferă nu numai măreția sfințelor slujbe sau a artei bizantine, ci sunt totodată bolnițe ale sufletelor și limanuri liniștite fraților noștri mult întristați.

Acest îndrumar, prinos al comunității Sfintei Mănăstiri a Schimbării la Față a Mântuitorului – Marea Meteora –, inspirat de har și luminat de Duhul Sfânt, este un ajutor de mare preț pentru duhovnici și credincioși, adăugându-se la bogata activitate editorială a mănăstirii.

Pentru aceasta îl și felicit din inimă pe Întâistătătorul, Arhimandrit Atanasie Anastasiou, dar și comunitatea Sfintei Mănăstiri a Marii Meteora și binecuvântează din tot sufletul această scriere folositoare de suflet și mă rog ca mâna cea tare a Domnului să-i primească și să-i îndrume la turma celor mântuiți pe cititorii săi, pe cei care se ostenesc, și să-i răsplătească cu răsplătirea cea cerească.

Înflăcărat rugător către Dumnezeu,
Mitropolit al Stagonelor și Meteorelor,
SERAFIM

Cuvânt înainte

Binecuvântat este Dumnezeu, Cel care nu voiește moartea „păcătosului, ci ca păcătosul să se întoarcă de la calea sa și să fie viu”¹. Acest cuvânt profetic, atât de mângâietor pentru orice om, nu mărturisește numai multa milă și nesfârșita îndurare a lui Dumnezeu, dar scoate în evidență și viul adevăr că modul păcătos de viață, viața departe de Dumnezeu este moarte pentru suflet și lipsire de adevărata viață.

Domnul Cel atotbinefăcător a binevoit să cunoaștem din tinerețe duhovnici sfinți și experimentați, care ne-au călăuzit cu nemincinoasă dragoste în viața Sfintei noastre Biserici și la cugetul cel bisericesc. Apoi ne-a învrednicit să spovedim, cu harul Său, în mănăstirea noastră o mulțime de oameni care străbate anevoiosul urcuș până la noi cu nepotolită sete, pentru a primi în Sfânta Spovedanie iertarea păcatelor, pentru a afla împăcarea și reapropierea lor de Iisus Hristos. Și putem să mărturisim sincer că cele

¹ Iezechiel 33, 11.

mai emoționante clipe din slujirea noastră pastorală sunt acelea ale smeritei spovedanii a credincioșilor și a învierii din morți pe care o realizează Duhul Sfânt înăuntrul Tainei Pocăinței, cea iubitoare de oameni. Cuviosul Antonie al Kievului scrie:

„Nici când nu este omul atât de frumos, atât de plăcut lui Dumnezeu ca atunci când își ucide înaintea lui Dumnezeu și înaintea preotului duhovnic mândria. De îndată ce este distrus vrăjmașul de căpetenie al mântuirii noastre, vrăjmașul lui Dumnezeu, zidul care ne desparte de Dumnezeu, adică mândria, imediat sufletul celui ce se spovedește se deschide spre a primi gândurile, dorințele, intențiile și hotărârile cele sfinte”².

Această luptă eroică de micșorare de sine, de osândire de sine a omului, această dezvelire salvatoare a celor ascunse ale inimii în fața duhovnicului care are darul deosebirii, al discernământului duhovnicesc, este o faptă de smerenie și de eliberare pentru primul și o înaltă încredere față de al doilea. Și această întâlnire a sufletelor în Duhul Sfânt le unește cu legături puternice, duhovnicești, într-o relație de părinte și fiu, cu o nevicleană și adâncă dragoste în Domnul. Este vorba de o naștere duhovnicească, de o adevărată re-zidire de către Dumnezeu. Procopie Megalospileotul explică:

„Căci Dumnezeu, când iartă un păcat cu un singur cuvânt pe care îl rostește preotul Său în fața păcătosului, face o lucrare atât de mare și atât de minunată, care nu s-ar fi împlinit nici dacă ar fi creat alte mii și mii de lumi cu mult mai frumoase și mai plăcute decât aceasta creată deja. Și motivul este că, atunci când El îndreaptă un pă-

² Cuviosul Antonie al Kievului, *Despre spovedanie*, 1936, la Arhim. Ilie Mastroianopoulos, *Cum văd Părinții spovedania*, Editura Zoi, Atena, 1994, p. 63.

cătos, se arată nu doar conturând o nouă lume, împodobită cu luminoasele însușiri ale harului Său, dar și că îl scoate pe păcătos dintr-un abis întunecat al nimicului, în care l-a doborât lucrarea stricătoare a păcatului.”³

* * *

Dragostea în Hristos a frăției noastre monahale pentru frații noștri din lume și agonia ei pentru mersul lumii contemporane au condus la alcătuirea acestui ghid practic de pocăință, ce poartă numele de *Îndrumar de spovedanie*.

Atât primirea călduroasă de care s-au bucurat prima ediție a acestei cărți și desele ei retipăriri, cât și întrebările ce au urmat din partea cititorilor, care au cerut lămuriri și explicații, ne-au condus la această a doua ediție a *Îndrumarului*, îmbunătățită și adăugită.

Ca și în prima ediție, părinții, duhovnicii cu experiență, monahi și monahii, precum și preoții cei căsătoriți, dar și frații noștri laici (teologi, filologi ș.a.), care, în afară de cultura lor teoretică posedă și o experiență practică, au ajutat la materializarea noii ediții.

Tuturor fraților noștri care în orice mod au conlucrat cu noi și ne-au ajutat să dăm expresie în cartea de față Sfintei Taine a Spovedaniei și a Pocăinței, le mulțumim pe această cale cu multă căldură.

* * *

„Chestionarul“, care constituie prima parte a cărții și care se dorește în același timp un elementar catehism

³ Procopie Megalospileotul, *Fluierul cel păstoresc*, Cuvânt în Duminica dinaintea Bobotezei (Teofania), Leipsia, 1780, p. 325.

ortodox, se bazează pe cele zece porunci⁴, date lui Moise pe Muntele Sinai de către Însuși Dumnezeu, porunci care, într-un fel, sintetizează Dumnezeiasca Lege.

Scopul întrebărilor este să-l ajute pe cititor să localizeze și să învețe să deosebească nu numai abaterile grave, care se observă ușor, dar și pe cele „mai puțin grave“ după părerea multora, și din această cauză considerate neimportante, dar care, nemărturisite și adunate, nu numai că rămân neiertate, dar conduc treptat la păcate mai adânci și mai grave. Întrebările nu se bazează pe o înțelegere legalistă a păcatului, ci pe cuvântul Apostolului: „că cine va păzi toată legea, dar va greși într-o singură poruncă, s-a făcut vinovat față de toate poruncile“⁵.

Trebuie accentuat că nici un păcat, oricât de grav ar fi, nu ne poate lipsi de Împărăția Cerurilor, dacă-l mărturisim cu sinceră căință. Nici mulțimea, nici felul păcatelor noastre nu poate schimba mila lui Dumnezeu, dacă le descoperim cu căință, sub epitrahilul duhovnicului, cu hotărârea tare de a începe o nouă viață, conformă voii dumnezeiești.

A doua parte a cărții se referă condițiile unei bune spovedanii, care este în principal pocăința sinceră, și cuprinde și unele comentarii și explicații la Taina Spovedaniei, bazate în special pe „Manualul de spovedanie“ al Sfântului Nicodim Aghioritul și mai ales pe capitoul „Sfaturi către cel ce se pocăiește“.

În partea a treia se face referire la starea contemporană a lumii, stăpânită atât de „dezvoltarea“ illogică și necontrolată a economiei, științei, tehnologiei (distrugerea mediului, inginerii genetice, produse sintetice, vaci „nebune“ și altele), cât și de noua eră a globalizării, cu noua ordine

⁴ Ieșirea 20, 2-17.

⁵ Iacov 2, 10.

mondială, care aplatizează personalitatea și libertatea – darul dumnezeiesc – și omogenizează popoare, culturi și civilizații. Combinarea sincretismului religios cu ecumenismul sincretic, neopăgânismul (îndumnezeirea naturii, în special sub chipul „zeiței“ Gaia-pământ, ecologismul ateu și altele), reînvierea vechii idolatrii (cei 12 zei, pan-teismul). Lumea de astăzi se apropie, din punct de vedere spiritual și moral, de crearea condițiilor pentru continua și mai intensă cultivare a păcătoșeniei omului și voita și autodistrugătoare îndepărtare a lui de Dumnezeu și predarea (de sine) deplină în adorarea diavolului.

La sfârșitul cărții există o anexă ce cuprinde fragmente grăitoare din scrierile Părinților Bisericii, cu referiri largi la marea temă a pocăinței, de vreme ce ei înșiși au trăit mai întâi din plin această taină.

Din experiența noastră îndelungată în Sfânta Taină a Spovedaniei putem afirma că mulți dintre cei care vin pentru prima oară la spovedanie încearcă o amorțeală sufletească și nu știu ce să spună. Este de asemenea adevărat că alții, deși au o bună intenție, stau departe de această taină din neștiință, frică sau rușine. Credem că prezenta lucrare va constitui pentru toți un ajutor și o provocare pentru un bun început.

Cartea aceasta nu își propune să epuizeze marea temă a pocăinței și a desăvârșirii duhovnicești. Îndrumarea duhovnicească a fiecărui suflet pentru tămăduirea de patimi este lucrarea duhovnicului, și nu se face cu „instrucțiuni“ sau „rețete“, ci cu o pedagogie aplicată pentru fiecare persoană, în funcție de starea sufletească, de condițiile de viață, de nevoile și de puterile celui ce se căiește. Duhovnicul, cu dragostea în Hristos pe care o are și cu luminarea Duhului Sfânt poate deosebi când va folosi *iconomia*, când va aplica vreun canon, când va arăta îngăduință,

când exigență. Astfel, pentru același păcat, putem avea multe feluri de abordare și de vindecare.

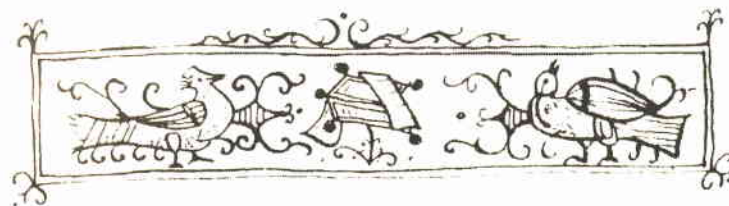
Textul de față este un simplu ajutor bazat pe cuvântul Evangheliei și pe experiența și învățătura Sfinților Părinți, pe a celor ce viețuiesc în trezvie, a multor părinți contemporani nouă. Dorința și urarea noastră sunt ca ea să fie de folos, alături de celelalte cărți valoroase care tratează aceeași temă, închinătorilor din mănăstiri, dar și celor ce, în lume fiind, se nevoiesc pentru mântuirea lor, iubiților noștri frați, spre o mai conștientă apropiere de mântuitoarea Taină a Spovedaniei și în viețuirea adevăratei pocăințe.

Rugăciunea și urarea noastră sunt ca spovedania noastră, a tuturor, să devină deplină, curată, sinceră, bineplăcută lui Dumnezeu, încât să nu ne găsim fără de răspuns în Ziua Judecății, ci, ștergând păcatele noastre prin deasa spovedanie, să fim scriși „în cartea vieții”⁶ și primiți în Împărăția Cerurilor.

Întâistătorul Sfintei Mănăstiri a Marii Meteora
† Arhimandrit Atanasie Anastasiou
și frații cei întru Hristos

⁶ Apocalipsa 13, 8.

Introducere

Curăția sufletului este starea firească a omului. Pentru că Dumnezeu așa l-a zidit dintru început, precum menționează Sfântul Ioan Damaschin: „Dumnezeu l-a făcut pe om fără răutate, sincer, virtuos, fără supărare, fără griji, împodobit cu strălucirea fiecărei virtuți, înzestrat cu toate bunătățile”⁷.

Cu neascultarea protopărinților începe să se strice și să se înnegrească treptat această dumnezeiască icoană, iar locul virtuților care împodobeau sufletul omenesc este luat de răutățile de tot felul, omul pierzând din ce în ce mai mult bunătatea dintru început și a decăzând în starea cea potrivnică firii, în păcate și patimi. Astfel se

⁷ Sfântul Ioan Damaschin, *Expunere exactă a învățaturii Ortodoxe*, în „Opere”, Dogmatica I, Editura Ediții Patristice „Grigorie Palama”, Tesalonic, 1976, în *Părinți Greci ai Bisericii* [E.P.E.], 19, vol. I, p. 210 [trad. rom. Pr. D. Fecioru, *Sfântul Ioan Damaschin, Dogmatica*, Editura Scripta, București, 1993, p. 71].

tocește continuu conștiința, legea morală sădită în om, și se instalează treptat uitarea lui Dumnezeu și stăpânirea cea demonică.

Însă nici în această tragică stare dragostea lui Dumnezeu nu părăsește zidirea Sa. Se descoperă în multe moduri omului pe Sine și voia Sa, până la „plinirea vremii”, când Se va întrupa Fiul și Cuvântul Tatălui și va învinge pe diavol cu Sfintele Sale Patimi și slăvită Învierea Sa și va îndumnezei firea omenească.

Legea lui Dumnezeu, așa cum este exprimată în Sfânta Scriptură, în Vechiul și Noul Testament, are rostul de a-l readuce pe om de la starea cea potrivnică firii, a păcatului, la starea cea conformă firii, a virtuții, și de a-l îndumnezei cu harul Duhului Sfânt.

Vindecarea de patimi și dobândirea virtuților opuse acestora se realizează prin ținerea poruncilor dumnezeiești. După Sfântul Ioan Damaschin:

„Sufletul se împarte în trei: rațiune, iuțime și poftă. Păcatele din rațiune sunt acestea: necredința, erezia, nebunia, hula (blasfemia), nemulțumirea, încuviințările păcatelor care se ivesc din partea pătimitoare. Iar tămăduirea și leacul acestor rele este credința neșovăită în Dumnezeu și în dogmele adevărate, neînșelătoare și ortodoxe, cugătarea neîncetată la cuvintele Duhului, rugăciunea curată și neîncetată și mulțumirea către Dumnezeu. Păcatele iuțimii sunt acestea: cruzimea, ura, necompătimirea, ținerea de minte a răului, pizma, uciderea și cugetarea neconținută la unele ca acestea. Iar tămăduirea și leacul lor: iubirea de oameni, dragostea, blândețea, iubirea de frați, compătimirea, nerăutatea și bunătatea. Păcatele părții poftitoare sunt acestea: lăcomia pânteceului, nesăturarea, beția, curvia, adulterul, necurăția, desfrânarea, iubirea de avuții,

pofta de slavă deșartă, de bani, de bogăție și de plăcerile trupești. Iar tămăduirea și leacul lor: postul, înfrânarea, reaua pătimire, neaverea, împărțirea averilor la săraci, dorirea bunurilor viitoare nemuritoare, dorul după Împărăția lui Dumnezeu și poftirea înfierii”⁸.

Cu siguranță, de vreme ce părțile sufletului omenesc constituie o unitate indestructibilă, patimile, ca și virtuțile, nu sunt independente, ci una este legată de cealaltă și, dacă sufletul rămâne în vreuna din acestea, nu va putea scăpa nici de celelalte. Cel care vrea să-și revină la cele după fire – la starea primordială – și să ajungă la îndumnezeire trebuie să pornească război împotriva tuturor patimilor.

Sfințenia se dobândește prin curățirea de toate patimile și prin împrărierea binelui, în conlucrare întotdeauna cu dumnezeiescul har, cel care se dă după voința omului.

* * *

În practica ortodoxă a spovedaniei, credinciosul stă întotdeauna înaintea duhovnicului ca înaintea lui Hristos. Astfel, oricare duhovnic îl primește pe cel ce se spovedește, îl înfiază duhovnicește și îl renaște cu harul Duhului Sfânt, iar în sufletul celui ce se spovedește se pregătește smerenia. De aceea și preotul care spovedește este numit părinte duhovnicesc și, cu frica lui Dumnezeu, „având să dea seamă”⁹ de el, urmărește lupta fiului duhovnicesc și îl îndrumă prin pocăință la viața duhovnicească. Sfântul Nectarie scrie referitor la aceasta:

⁸ *Filocalia sfințelor nevoințe*, Editura Grădina Maicii Domnului, Tesalonic, 1991, p. 303-304 [trad. rom.: *Filocalia*, vol. IV, trad. Pr. D. Stăniloae, p. 208].

⁹ Evrei 13, 17.

„...Dumnezeu ar fi putut păstra pentru sine puterea iertării păcatelor. Dar a dat această putere Apostolilor, nu doar să ierte, ci să le și țină pe acestea (neiertate)...

Puterea dezlegării și a legării s-a dat ca prin folosirea ei să se arate: a) lăsarea păcatelor, iertarea păcătoșilor și primirea acestora în comuniunea lui Dumnezeu și b) păstrarea sfințeniei Bisericii, căci, spune Sfântul Apostol Pavel, Domnul nostru Iisus Hristos «a iubit Biserica, și S-a dat pe Sine pentru ea, ca s-o sfințească, curățind-o cu baia apei prin cuvânt. Și ca s-o înfățișeze Săși, Biserică slăvită, neavând pată sau zbârcitură, ori altceva de acest fel, ci ca să fie sfântă și fără de prihană» (Efeseni 5, 25-27)¹⁰.

Și părintele, cu glas cuvântător de Dumnezeu, continuă:

„Dacă Biserica ar fi lipsită de această putere nu și-ar putea împlini misiunea ei; căci cum să slujească lucrarea de dezrobire? Cum și-ar apropia neamurile? Cum ar rămâne sfântă și fără prihană? Cum i-ar întoarce pe cei vino-vați? Cum i-ar primi pe cei ce se căiesc? Ea, care are conștiința stării morale a mădularelor ei, cum s-ar fi cunoscut că dă sfintele sfinților, sau că nu le refuză pe nedrept acolo, spre dumnezeiasca împăcare a pocăinței?”¹¹

Am mai putea spune că Iisus Hristos, cu dragostea Sa părintească, a îndepărtat de la credincioșii săi care se căiesc și se spovedesc orice îndoială în privința iertării păcatelor lor. De vreme ce au fost iertate de către Duhul Sfânt prin duhovnic în Taina Spovedaniei, ele sunt iertate în veci. Din acest motiv, la sfârșitul rugăciunii de dezlegare duhovnicul, ca să dea asigurare pentru lăsarea de la Dumnezeu, spune categoric:

¹⁰ Sfântul Nectarie (Mitr. Pentapolei), *Studii despre Taine*, Tipografia Atenei, Atena, 1915, pp. 68-69.

¹¹ Sfântul Nectarie, *op. cit.*, p. 69.

„... Dumnezeu să-ți ierte prin mine păcătosul toate, și în veacul de acum, și în cel viitor, și neosândit să te arate la înfricoșătoarea Sa Judecată, despre păcatele mărturisite neavând nici o grijă (de acum înainte), mergi în pace”¹².

Părintele duhovnicesc, ca experimentat vindecător, când îl are înainte pe credinciosul ce se mărturisește, nu-i aude numai păcatele, ci concomitent ia pulsul măsurii frângerii de inimă, a durerii sale, adică dacă își menționează păcatele cu tristețe, lacrimi și durere sufletească sau dacă le enumeră doar, simplu și fără durere.

Din motivele invocate mai sus este de prea puțin ajutor și în consecință trebuie evitat cunoscutul mod romano-catolic de așezare la spovedanie a credinciosului și a preotului în cabine separate, unde nu există posibilitatea nici unui contact personal și nici a unui mod individual de tămăduire, ci numai enumerarea păcatelor și respectiv a sfaturilor și canoanelor. La fel, spovedania protestantă fără preot, înaintea icoanei sau a crucifixului, și mai ales invenția duhovnicului-computer sunt născociri demonice, deoarece credinciosul nu numai că evită smerenia, dar nici nu primește din partea Bisericii, prin preot, harul Duhului Sfânt și iertarea, ci în mod fals își liniștește conștiința, cum că într-un fel și-a răscumpărat greșeala și poate a plătit păcatul cu vreo faptă bună indicată de „duhovnicul”-calculator.

Biserica Ortodoxă, ca trup al lui Hristos, este loc de vindecare sufletească și centru de dezintoxicare de sub influența diavolilor, de vreme ce, după Sfântul Ioan Teologul, Dumnezeu-omul Iisus a venit pe pământ „ca să strice lucrurile diavolului”¹³.

Principalul rost al Bisericii nu este lucrarea de asistență socială – care nu este totuși lăsată deoparte –, ci mân-

¹² *Marele Molitfelnic* (grec.), Editura Astir, pp. 221-223.

¹³ I Ioan 3, 8.

tuirea credincioșilor, „pentru care a murit Hristos”¹⁴, prin participarea lor la Sfintele Taine.

În diferite religii există teorii și practici de îmbunare și îmblânzire a divinității. Ontologic însă numai Hristos dăruiește iertarea păcatelor și îndumnezeirea firii omenești.

Sfântul Ioan Gură de Aur, interpretând chemarea iubitoare de oameni a Domnului „Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi”¹⁵, explică:

„Nu cutare și cutare, ci toți veniți la Mine, toți cei împovărați, toți cei întristați, toți cei cu păcate! *Veniți*, nu ca să vă pedepsesc, ci ca să vă iert păcatele! *Veniți*, nu pentru că am nevoie să Mă slăviți, ci pentru că doresc mântuirea voastră. Că *Eu vă voi odihni pe voi!* N-a spus numai: «Vă voi mântui», ci ceea ce-i cu mult mai mult: «Vă voi da deplină odihnă!»¹⁶

Dacă noi, creștinii ortodocși, vom pierde raiul, îl vom pierde din indolență și prostie. Pentru că Biserica noastră, ca o mamă gîngășă, ne hrănește cu Trupul și Sângele Domnului și ne oferă toate mijloacele pentru sfințirea și pentru unirea noastră mistică cu Mântuitorul Hristos. Condiția de bază pentru această unire este curăția inimii, cum limpede ne spune Dumnezeu-Cuvântul în *Predica de pe Munte*:

„Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu”¹⁷.

Avem deci nevoie de curățirea de gândurile viclene, curățirea de duhul nesațului, curățirea de trufia cea vrăjmașă lui Dumnezeu.

¹⁴ Romani 14, 15.

¹⁵ Matei 11, 28.

¹⁶ Sfântul Ioan Gură de Aur, Omilia a XXXVIII-a (Matei 11, 25-30), în *Opere*, Editura Ediții Patristice „Grigorie Palama”, Tesalonic, 1978, în *Părinți Greci ai Bisericii* [E.P.E.], 38, vol. 10, pp. 610, 611 [trad. rom.: Sf. Ioan Gură de Aur, *Scrieri*, Partea a treia, PSB 23, EIBMBOR, București, 1994, p. 469].

¹⁷ Matei 5, 8.

* * *

Astăzi însă, mai mult decât oricând, curăția inimii este greu de găsit, este pasăre rară. Până și educația copiilor este curat egocentrism și, din cauza puștinilor copii, înșiși părinții cultivă în ei egoismul, autosuficiența, slava deșartă, punându-i în situația de a se confrunta nepregătiți cu încercările vieții și cu fricțiunile legăturilor interpersonale.

Excitațiile provenite din mediul exterior, imaginile și sunetele televizorului și ale celorlalte mijloace de informare în masă murdăresc în mod explicit rațiunea sufletului, stărnesc pofta și strivesc puterea voinței, infiltrând specificul consumismului, specificul unui mod de viață fără îngrădiri și interdicții morale.

Duhul autojustificării și al protejării patimilor pe baze psihologice, refuzul celor mai mulți oameni de a-și recunoaște greșelile și neputințele și de a se smeri creează oameni egoiști și demonizați, fiindcă egoismul este robie diavolilor, care îndepărtează harul Duhului Sfânt din suflet.

Raționalismul în aplicarea la alegere a Sfintelor Canoane și a poruncilor evanghelice (de ex. în cazul postului sau al înfrânării) în numele vremii (modei), continuul regres pe tema sobrietății, vestimentația rudimentară, goliciunea în numele atotstăpânitoarei mode, toleranța pe teme de morală, chiar și față de păcatele împotriva firii, că-rora – vai de noi! – vor să le găsească acoperire juridică după noul drept al Uniunii Europene, refuzul muncii cin-stite și fuga după câștiguri ușoare prin mijloace ilegale (comerțul cu droguri, comisioanele ilegale, spălarea banilor)... toate acestea îi conduc pe duhovnici la gândul că îndrumarea în pocăință trebuie să constituie nu numai ajutorul în cultivarea duhului umilinței, ci, în același timp, evanghelizare și instruire, mai ales a generației tiner-e, despre ceea ce este concret păcatul, ce presupun legea

și dragostea lui Dumnezeu, de vreme ce la ieșirea sufletului din trup și la viitoarea judecată nu vom fi judecați după principiile vreunui organism social, ci pe baza Sfintei Evanghelii, ale cărei adevăruri, veșnice și neschimbate, ne este de folos să le cunoaștem.

* * *

Iubitorul de oameni și îndelung răbdătorul nostru Domn, părintește, cu răbdare, stă înaintea porții sufletului nostru și bate. Cât mai avem încă timp, înainte de a ne afla moartea, care poate veni în orice clipă, să răspundem acestei chemări mântuitoare a Lui la întoarcere și pocăință.

PARTEA ÎNTÂI

Întrebări bazate pe Decalog

Porunca I

*„Eu sunt Domnul Dumnezeuul tău [...],
să nu ai alți dumnezei afară de Mine!”*

- Nu cumva L-ai negat vreodată pe Dumnezeu sau credința în El?
- Nu cumva ai simțit îndoială ori din necredință și raționalism ai refuzat să crezi în vreun articol al Credinței Ortodoxe sau în Sfintele Taine sau în învățăturile Bisericii?
- Nu cumva din rușine nu ți-ai arătat poziția creștină și convingerile tale creștine, cunoștințele și respectul tău față de Tradiția Bisericii înaintea oamenilor care poate aveau idei potrivnice sau erau indiferenți la problemele spirituale?
- Nu cumva ți-ai pus în minte voit gânduri de hulă și necredință în probleme ale Credinței sau în ceea ce privește Sfintele Taine?

- Nu cumva ai fost atras de învățăturile schismaticilor și ereticilor: romano-catolici, uniți, hiliaști, protestanți, evangheliști, penticostali și ceilalți?
- Nu cumva te-ai însoțit cu „luminații“, anume cu oameni care au oarece experiențe demonice și „descoperiri“, pe care le susțin a fi vedenii dumnezeiești, cu rezultatul de a se rupe de Biserică și de a se autoproclama „sfinți“, exploataându-i în diverse feluri pe creștinii indiferenți?
- Nu cumva ești mason?

*Să știi că masoneria este o religie păgână și sistem antihristic, care nu se poate concilia cu creștinismul!*¹⁸

- Nu cumva ai luat parte la ceremonii masonice sau asemănătoare cu acestea?
- Nu cumva faci parte din organizații sau organisme care au oarece legătură cu masoneria, precum Rotary, Lyons ș.a?

*Să știi că Patriarhul ecumenic, Preafericitul Bartolomeu, a declarat despre aceștia că se bazează pe principiile sincretismului religios, care-L consideră pe Iisus Hristos nu Domn al slavei, ci egal și similar așa-zișilor vestiți învățători moral-religioși ai diferitelor popoare*¹⁹.

¹⁸ Hotărârea Sinodului Bisericii Greciei din 1-4.10.1996

¹⁹ Cuvânt al Patriarhului ecumenic, Preafericitul Bartolomeu, făcut public în timpul vizitei reprezentanților Lyons din Grecia și Cipru

- Nu cumva participi la culte satanice, jertfe sau alte ceremonii neopăgâne (idolatre)?
- Nu cumva ai amestec cu gruparea New Age (școli yoga, raționaliste, școli gnostice și teosofice, religii secrete, budism sau hinduism, scientologie ș.a.)?
- Nu cumva crezi în astrologie (zodii)?
- Nu cumva te ocupi cu magia, vrăjitoria? Poate folosești talismane magice-idolatre sau alte obiecte vrăjitoarești?

*Să știi că folosirea talismanelor magice și idolatre înseamnă puțină credință și lipsa încrederii în dragostea și purtarea de grijă a lui Dumnezeu, lucru care este respins și pedepsit, precum se arată în Vechiul Testament*²⁰.

- Nu cumva cumperi sau primești ca daruri talismane sau obiecte vrăjitoarești (picior de iepure mort, de exemplu), ca să-ți aducă așa-zisul noroc și succes?

Să știi că numai Sfânta Cruce trebuie purtată asupra noastră spre ajutor și pază.

- Nu cumva ai mânuit fără grijă și ai necinstit obiecte sfințite, precum Sfântul Mir, Agheasma,

la Constantinopol, la 15 septembrie 1996 (vezi ziarul „ΕΡΕΥΝΑ“, Τρίκαλα, 1 dec. 1996).

²⁰ 2 Macabei, 15

Căldura, Uleiul de la Maslu, Tămâia, sau, mult mai rău, le-ai folosit spre magie?

- Nu cumva ai fost la vrăjitoare pentru rezolvarea problemelor familiale sau economice, pentru bunăstarea copiilor tăi, pentru îndepărtarea vreunei persoane din cercul tău, pentru a câștiga dragostea cuiva sau ca să faci rău semenului tău?
- Nu cumva te duci la vrăjitoare ca să desfacă „vrăjile“?

Să știi că diavolul poate fi războit numai cu Sfintele Taine și cu sfintele rugăciuni ale Bisericii.

- Nu cumva ai fost la medium, ghicitoare în cărți, în cafea, în stele sau la „țigănci“, ca să-ți spună „norocul“, ca să te descânte, ca să-ți spună viitorul, ca să-ți găsească ceva pierdut sau ca să „cheme“ persoane care au murit pentru a vorbi cu ele?

Să știi că toate acestea și altele asemănătoare sunt lucrările lui satana, ca să-i înșele pe oameni.

- Nu cumva crezi în reîncarnare?
- Nu cumva te ocupi cu spiritismul sau hipnoza?
- Nu cumva te uiți la televizor la emisiuni sau filme cu invitați magi sau vrăjitoare sau hipnotizatori, sau citești cărți de instruire în magie sau în ghicit, în astrologie sau alchimie?

Să știi că și simpla citire a acestor cărți provoacă tulburări sufletești și spaima și conduce către credința în satana și în reprezentanții lui (magi, vrăjitoare, mediumuri ș.a.), cu consecințe dureroase în echilibrul sufletesc și în sănătatea trupească.

- Nu cumva dai oarece importanță exorcismelor prin săritul în foc la 24 iunie, ziua praznicului Sfântului Ioan sau iei parte la astfel de celebrări păgâne?
- Nu cumva ai fost la descântătoare să te vindece de „deochi“?

Să știi că Biserica noastră are rugăciuni speciale pentru deochi și trebuie să ne adresăm preotului. În lipsa acestuia putem să-l însemnăm pe cel deochiat cu ulei din candelă în semnul Sfintei Cruci, zicând rugăciunea: Să se zdrobească sub semnul chipului Sfintei Cruci toate puterile cele potrivnice. Nici un alt mod (cărbuni, picături de ulei în apă, săruri ș.a.) nu este îngăduit de Biserică.

Să știi că deasa noastră participare la Taina Spovedaniei și în special la Taina Sfintei Împărtășanii ne întărește împotriva oricărui deochi sau descântec sau vrăjitorie.

- Nu cumva te-ai fardat, bătându-ți joc de tine însuși și de înfățișarea pe care ți-a dat-o Dumnezeu?
- Nu cumva porți îmbrăcăminte ce nu se potrivește genului tău (femeiesc sau bărbătesc)?

- Nu cumva dai importanță superstițiilor, cum ar fi că marțea este rea sau numărul 13 este cu ghinion, că potcoava aduce noroc sau că usturoiul te păzește de deochi?
- Nu cumva consideri întâlnirea cu un preot semn rău sau faci gesturi obscene când îl vezi?
- Nu cumva încurajezi sau obligi pe alții să aibă prejudecăți sau superstiții?
- Nu cumva ți-ai pierdut nădejdea în Dumnezeu, deznădăjduind chiar față de bunătatea Sa și de posibilitatea mântuirii tale?
- Nu cumva ți-ai pierdut încrederea în Dumnezeu că vrea și poate să te ierte și să te ajute în nevoile tale?

Să știi că această deznădejde este cel mai mare păcat față de Dumnezeu și cea mai puternică armă a diavolului.

- Nu cumva te-ai gândit, ți-ai dorit sau ai încercat să-ți pui capăt vieții?
- Nu cumva te-ai lăudat vreodată cu calitățile tale personale, cu „mijloacele“ tale omenești, și consideri că numai prin acestea reușești în viață, desconsiderând cuvântul Domnului: „fără Mine nu puteți face nimic“²¹?

²¹ Ioan 15, 5.

- Nu cumva în oarecare ispite, întristări și încercări (ale vieții), care ne vin de cele mai multe ori din păcatele noastre, dai vina pe Dumnezeu și simți aversiune, dezgust sau mânie și critici pronia și dreptatea lui Dumnezeu?

Să știi că Dumnezeu rabdă și permite toate acestea pentru smerirea noastră, pentru înaintarea noastră duhovnicească și pentru mântuirea noastră.

- Nu cumva te-ai expus pericolului fără vreun motiv serios, ca să vezi dacă te va păzi Dumnezeu, nesocotind cuvântul evanghelic: „Să nu ispitești pe Domnul Dumnezeul tău“? Nu cumva Îl ispitești gonind, de exemplu, prea repede cu mașina?
- Nu cumva în caz de boală gravă ai refuzat ajutorul medical, sfidându-i pe doctorii „pe care i-a rânduit Domnul“²²?
- Nu cumva te-ai abătut către formele alternative de medicină (homeopatie, acupunctură, radiestezie, cromatoterapie), care nu sunt deplin recunoscute științific și abordează omul în concepția holistă a religiilor orientale, care sunt străine de credința ortodoxă?
- Nu cumva te apropii de Sfânta Împărtășanie fără pregătirea necesară și fără binecuvântarea duhovnicului tău?

²² Sirah 38, 1.

- Nu cumva ai necinstit locurile sfinte (biserici, mănăstiri) ori prin îmbrăcăminte ori prin purtare?
- Nu cumva ai prilejuit ceartă în interiorul bisericii sau mănăstirii, insistând în mod egoist în părerile tale?
- Nu cumva ai săvârșit păcatul ierosiliei, adică ai încercat să profanezi vreun loc sfânt, să dobândești siluit vreun teren al bisericii sau mănăstirii sau ai profitat de ceva din ale bisericii (sfinte icoane, acoperăminte, bani)?
- Nu cumva ești nepăsător față de rugăciune, care este hrană sufletului și convorbire cu Dumnezeu?
- Nu cumva rugăciunea ta cuprinde cereri privitoare preponderent sau chiar exclusiv la cele materiale, ignorând pe cele spirituale?
- Nu cumva uiți să mulțumești lui Dumnezeu după împlinirea cererilor tale?

Să știi că suntem datori cu recunoștință către Dumnezeu pentru toate, și pentru darurile materiale (sănătate, hrană, familie, casă, bani ș.a.), și pentru cele duhovnicești. Dar și orice încercări îngăduie Dumnezeu să suferim trebuie primite cu recunoștință, căci prilejuiesc îndreptarea sufletului.

- Nu cumva uiți că, pe lângă cerere, rugăciunea are și caracter sau valoare doxologică (de slăvire)?

Să știi că Biserica noastră Îl slăvește pe Dumnezeu „pentru binefacerile cele arătate și cele nearătate, ce ni s-au făcut nouă” (Sfânta Liturghie, Rugăciunea anaforalei) și tradiția patristică susține nevoia rugăciunii de mulțumire pentru nenumăratele Sale daruri dumnezeiești: pentru că ne-a făcut oameni și nu animale, pentru că ne asigură sănătate, hrană, locuință, pentru că ne-a dat părinți, învățători, părinți și păstori duhovnicești, pentru că ne-a așezat în mijlocul frumuseții creației, pentru că ne-a dat vremuri cu pace, pentru că ne-a învrednicit să ne naștem ortodocși și să trăim liberi, astfel încât să fim demni de moștenirea primită, în sfârșit, pentru că ne-a dat puțința de a ne ruga și de a ne împărtăși cu Trupul și Sângele Său, și pentru câte altele...

- Nu cumva dragostea ta pentru Dumnezeu provine din frică sau este interesată?

Să știi că această dragoste este nedeplină. Nu trebuie să ignorăm faptul că Dumnezeu este Părintele nostru, așa încât suntem datori să-L iubim și să-L cinstim din dragoste, ca niște fii adevărați, și nu din frică, ca robii, sau din interes, ca slugile.

- Nu cumva ai cerințe exagerate și ceri de la Dumnezeu ceea ce nu este de folos sufletului tău?
- Nu cumva te îndreptățești în orice lucrare și nu accepți nici un sfat sau părere din partea celorlalți, în special din partea duhovnicului, situându-te judecător al tuturor, chiar și al lucrărilor lui Dumnezeu, negând dreapta Lui judecată?

Să știi că acesta este cel mai mare păcat, culmea mândriei, păcat care singur te poate lipsi de mântuire.

- Nu cumva îți venerezi rațiunea și nu primești cu credință și smerenie poruncile lui Dumnezeu, respingându-le sau considerând unele dintre ele ca nefiind cu putință de împlinit, pentru că rațiunea ta nu le poate cuprinde?

Să știi că raționalismul este urmare trufiei și un păcat foarte grav. Raționalismul venerează logica și ignoră faptul că mintea umană este supusă greșelii, capabilă să cerceteze și să cuprindă numai cele sensibile. Pentru cele cerești și mai presus de fire funcționează alte reguli, care depășesc rațiunea. Cele duhovnicești se cuprind cu credința și prin luminarea Duhului Sfânt, Cel care Se dăruiește sufletelor curățite și smerite.

- Nu cumva crezi că te pot mântui doar faptele tale bune și nu milostivirea și mila lui Dumnezeu?

Să știi că nu există mântuire din fapte, ci mântuire de la Hristos.

- Nu cumva te încrezi în mod exagerat numai în rațiunea și deșteptăciunea ta sau în abilitățile tale și în alte calități pe care crezi că le ai și consideri că vei găsi rezolvare la problemele tale cu acestea?

Să știi că toate acestea sunt daruri ale lui Dumnezeu, sunt talanții care trebuie cultivați și valori-

ficați, și că vei da seamă dacă le-ai folosit în bine sau în rău.

- Nu cumva te îndoiești că prin sincera spovedanie îți sunt iertate păcatele?

Să știi că încrederea exagerată în rațiune ne duce în irațional. Căci cum este cu putință să credem în Dumnezeu, să primim și să recunoaștem drept ade-vărat cuvântul Său, dar să ne îndoim de dragostea, de milostivirea Sa, de iertarea păcatelor noastre? Omul smerit are deplină încredere în făgăduințele Domnului privind purtarea Lui de grijă și ștergerea păcatelor prin sincera noastră Spovedanie.

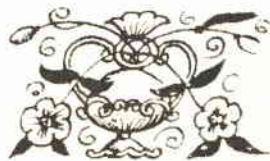
- Nu cumva te smintești și crâcnești împotriva lui Dumnezeu și a încercărilor și a ispitelor pe care le îngăduie și nu le înfrunți în răbdare?

Să știi că de cele mai multe ori cauza încercărilor prin care trecem sunt păcatele noastre, cârtirea, lipsa răbdării în orice împrejurare neplăcută, care sunt potrivnice duhului pocăinței, smereniei și încrederii în dragostea lui Dumnezeu. Omul care se căiește în mod sincer se consideră pe sine vrednic de orice pedeapsă și rea pătimire și este recunoscător lui Dumnezeu pentru întristările care ne exersează în răbdare și ne sfințesc. Oricine cârtește în încercări este stăpânit de iubire de sine și nu are adevărată căință. Un astfel de om nu poate suferi relele de bună voie pentru dobândirea virtuții. Sfințenia nu se dobândește cu confort, fără întristări și fără osteneli duhovnicești. Diferitele încercări sunt un foarte bun mijloc

pedagogic în mâinile lui Dumnezeu. Cu cârtirea și resentimentul față de Dumnezeu refuzăm pedagogia Sa, refuzăm mântuirea noastră. Sfinții preferă întristările și rabdă cu bucurie și slăvire orice greutate. De altfel, aflăm din textele patristice că „nimeni nu ajunge dormind în rai“.

- Nu cumva cârtești pentru că mintea și rațiunea ta, dar și puterea cunoștinței tale nu pot să cerceteze adâncul dumnezeieștii înțelepciuni și consideri nedreptate din partea lui Dumnezeu că mulți drepti și oameni evlavioși sunt necăjiți și se chinuie, în timp ce păcătoșii se îmbogățesc și se odihnesc?

Să știi că, din cele ce se întâmplă în viața oamenilor, unele se petrec prin îngăduința lui Dumnezeu, altele din iconomia Sa, și altele pentru îndreptare, ca să ne pocăim și să ne mântuim. Cunoaște că și multe altele se întâmplă în lumea noastră cu voia lui Dumnezeu din motive pe care noi, oamenii, nu le putem înțelege, chiar de le considerăm „nedreptăți“ ale lui Dumnezeu. Și încă nu putem ajunge la mântuirea sufletelor noastre, dacă cuptorul ispitelor și întristărilor nu ne curăță de păcate.

Porunca a II-a

„Să nu-ți faci chip cioplit,
nici vreo înfățișare a celor ce
sunt sus în cer, sau jos pe pământ,
sau în apă și sub pământ. Să nu te
închini lor, nici să le slujești...”

- Nu cumva ești iubitor de arginți și lacom?

Să știi că **lăcomia este idolatrie**²³. Iubirea de arginți se manifestă ca iubire de bani, lăcomie, nesațiu, învârtoșare a inimii, nemilostivire, furt, răpire, vicleanie, simonie, ierosilie, cămătărie, mituire, escrocherie, jefuire de morminte, înșelăciune.

- Nu cumva din cauza iubirii tale de arginți nu te hrănești cum trebuie sau ești delăsător în a-ți îngriji familia?
- Nu cumva ești risipitor și cheltuiești banii pe jocuri de noroc, jocuri de cărți, în centre de dis-

²³ „Lăcomia, care este închinare la idoli“ (Coloseni 3, 5).

tracție și îți lipsești familia de cele trebuincioase?

- Nu cumva ești zgârcit și indiferent la nefericirea celorlalți, evitând să dai milostenie și să faci fapte de întrajutorare?
- Nu cumva ești rob pântecelui și te preocupi continuu de ce vei mânca și ce vei bea, stricându-ți astfel sănătatea?

Să știi că păcatul robiei pântecelui se manifestă ca poftă a gâtlejului (nesațiu), mâncare fără măsură, preasăturare, căutare a bunătăților, neținere a postului, beție, somn mult, iubire de plăceri trupești, lascivitate, extravaganță, râs fără măsură, glume fără măsură.

- Nu cumva te prefaci a fi bun creștin, în realitate nefiind?
- Nu cumva crezi în vise?

Să știi că nu trebuie să credem în vise, deoarece, după Sfântul Ioan Scărarul, „cel ce crede visurilor e cu totul necercat. Iar cel ce nu crede nici unora e filozof. Când începem să credem în vis dracilor, ei își bat joc de noi și când suntem treji.

Dracii slavei deșarte sunt în visuri prooroci. Ei închipuiesc ca niște vicleni cele viitoare și ni le vestesc mai dinainte. Împlinindu-se vedeniile, ne minunăm și ne înălțăm gândul ca și când am avea darul preștiinței.

Celor ce ascultă de dracul acesta, el s-a făcut adeseori prooroc. Iar față de cei ce-l disprețuiesc, el pururea minte. Căci fiind duh, el vede cele dinlăun-

trul cerului acesta și cunoscând pe cineva că moare, proorocește prin visuri celor mai ușurei la minte.

Dracii nu știu nimic din cele viitoare, dintr-o cunoștință de mai dinainte. Căci și doftorii pot să ne spună moartea de mai înainte. ²⁴

- Nu cumva venerezi și idolatrizezi persoane sau grupuri dintre artiști, sportivi, oameni politici sau din alte domenii?
- Nu cumva se întâmplă aceasta și în spațiul bisericesc și devii susținătorul vreunuia și nu mădular credincios al Bisericii?
- Nu cumva te preocupi în mod exagerat cu cele lumești (discuții neduhovnicești, șuete, glume, vorbire fără rost, adică cuvinte deșarte și nefolositoare²⁵, pălăvrăgeală) și ești indiferent și plictisit de cele duhovnicești (predici, cuvântări sau discuții cu conținut duhovnicesc, participarea la slujbe, studierea cărților folositoare de suflet)?

Să știi că această indolență aduce treptat uitarea de Dumnezeu și duce la depărtarea de Acesta și de Biserica Sa și în final eșuează în necredință.

- Nu cumva te îngrijești de trupul tău mai mult decât de suflet?

²⁴ Cuviosul Ioan „Scărarul“ Sinaitul, *Scara*, Cuv. III, „Despre înstrăinare. Despre visurile care urmează pe începători”, Editura Măn. Paraklitou, Oropos Atiki, 1989, pp. 60-61 [trad. rom.: *Filocalia*, vol. IX].

²⁵ Domnul osândește orice cuvânt deșert: „Vă spun că pentru orice cuvânt deșert, pe care-l vor rosti, oamenii vor da socoteală în ziua judecății.” (Matei 13, 36)

- Nu cumva te preocupi și te legi peste măsură de cele lumești, care sunt trecătoare, și uiți că există viața cea veșnică de după mormânt?
- Nu cumva întreții exagerat interesul față de tine, de viața ta, de averea și bunurile tale? Nu cumva cauți să fii opulent, posedând hrană de prisos, îmbrăcăminte, comodități? Nu cumva te caracterizează o sensibilitate exagerată (manie) pentru curățenie și ordine în casă? Nu cumva cheltuiești mult timp și bani pentru înfrumusețarea trupului tău, pentru aranjarea casei tale, sau a altor obiecte care devin centrul vieții tale?

Să știi că urmarea tuturor acestora este alipirea exagerată la formele și lucrurile exterioare, superficiale, care-l îndepărtează pe om de Dumnezeu.

- Nu cumva îți place să îți arăți darurile (calitățile) tale, trupești sau sufletești, prin cuvinte sau acțiuni și să te autoadmiri pentru însușirile tale?
- Nu cumva expui exagerat calitățile familiei tale (ale copiilor, soțului, fraților) și îți place să te lauzi cu însușirile lor trupești sau sufletești, cu virtuțile și reușitele lor?
- Nu cumva îți exprimi părerea sau judecata fără să-ți fi fost cerută?
- Nu cumva insiști pe părerea ta, fie că este dreaptă, fie că nu, fără să respecti sau să discuți și părerile altora, cu scopul de a fi primită de ceilalți, sau cu impertinență, sau cu siguranță de sine?

- Nu cumva nu ai discernământ și răbdare să ascuți întreaga părere sau gândul interlocutorului tău și îl întrerupi cu nerușinare?
- Nu cumva îi desconsideri și îi batjocorești pe cei fără experiență sau pe cei inferiori ție ca educație sau instruire, ca înfățișare, sau sub aspect economic?
- Nu cumva nu ai duhul lepădării de sine sau duhul jertfirii de sine în folosul celorlalți?
- Nu cumva ești foarte insistent, cerând încontinuu explicații de la ceilalți, în probleme pe care le poți rezolva singur?

Mândria și păcatele ce le naște

Mândria este începutul și sfârșitul tuturor relelor. Începutul și maica sa este **slava deșartă**. Mândria, după Sfântul Ioan Scărarul²⁶, este:

Tăgăduirea lui Dumnezeu • născocirea diavolilor • nepoata laudelor • disprețuirea oamenilor • maica osândirii • dovada nerodirii • izgonirea ajutorului lui Dumnezeu • înaintemergătoarea nebuniei • pricinuitoarea căderilor • pricina luării în stăpânire (de draci) • izvorul mâniei • ușa fățarniciei • sprijinul diavolilor • păzitoarea păcatelor • cauza nemilostivirii • judecă-

²⁶ Cuviosul Ioan „Scărarul“ Sinaitul, *Scara*, Cuv. XXII, „Despre mândrie”, Editura Măn. Paraklitou, Oropos Atiki, 1989, pp. 60-61 [trad. rom.: *Filocalia*, vol. IX].

toarea oamenilor • potrivnica lui Dumnezeu • rădăcina hulei • rătăcirea fără capăt • începutul și sfârșitul tuturor relelor.

Mândria nu este o simplă slăbiciune. Se ascunde sub toate păcatele noastre, se întinde în fiecare faptă a noastră și otrăvește și face nefolositoare până și faptele noastre bune.

„...Și precum ciurma cea aducătoare de stricăciune nimicește nu numai un mădular al trupului, ci întreg trupul, așa mândria nu strică numai o parte a sufletului, ci tot sufletul.

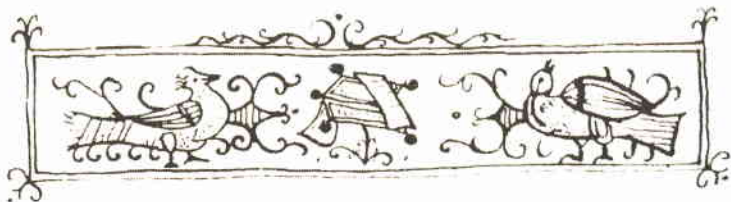
Dar păcatul mândriei, când pune stăpânire pe bietul suflet, ca un tiran prea cumplit care a cucerit o cetate mare și înaltă, îl dărâmă în întregime și îl surpă până în temelii.”²⁷

Mândria este patimă cu multe fețe și se manifestă în slavă deșartă, laudă, prețuire de sine, fastuozitate, lăudăroșenie, aroganță, ifos, înfumurare, îndrăzneală, înălțare de sine, megalomanie, iubire de slavă, iubire de sine, egoism, cochetărie, importanță de sine, autoritarism, iubirea de stăpânire, exhibiționism, obraznicie, necuviință, insolență, lașitate, impertinență, împotrivire în cuvânt, neascultare, violență, repezire, insistență, încăpățănare, ironie, ipocrizie, invidie, desconsiderare, lovire, osândire, excentricitate, perfecționism, hipersensibilitate.

²⁷ Sfântul Casian Romanul, „Cuvânt către episcopul Castor despre cele opt gânduri ale răutății”, în *Filocalia*, Editura Grădina Maicii Domnului, Tesalonic, 1989, vol. 1, pp. 109-110 [trad. rom.: *Filocalia*, vol. I, Ioan Casian, p. 159.]

Toate patimile amintite mai sus sunt urmașe ale aceleiași maici: mândria. Accentuăm din nou că nu există rău mai înfricoșător decât mândria. Aceasta singură este de ajuns pentru a ne osândi veșnic. Mândria, căreia îi premerge părerea de sine, când ajunge la autojustificare, conduce spre nepocăință, lucru care închide poarta dumnezeieștii milostiviri. Mândria l-a dus pe Lucifer la cădere și la nepocăință.

Porunca a III-a

*„Să nu iei numele Domnului
Dumnezeului tău în deșert...”*

- Nu cumva te juri pe numele lui Dumnezeu, al Maicii Domnului, pe Sfânta Cruce, pe Sfinți, fără rost, doar ca să te faci crezut?
- Nu cumva pui pe alții să jure spre a crede ceea ce spun?
- Nu cumva ai încălcat jurământul făcut?
- Nu cumva n-ai împlinit făgăduința făcută lui Dumnezeu sau vreunui sfânt?
- Nu cumva folosești cuvinte din Sfânta Scriptură ca să faci glume simple sau chiar murdare?
- Nu cumva Îl hulești pe Dumnezeu sau pe Hristos, sau pe Maica Domnului, sau pe sfinți, sau Sfintele Taine?

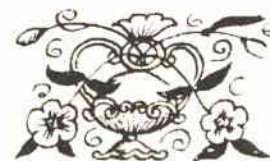
Să știi că orice hulă adusă lui Dumnezeu, lui Hristos, Maicii Domnului sau sfinților este lepădare de credință. Hula (blasfemia) îl face pe om mai rău decât diavolul, căci „demonii cred și se cutremură”²⁸ și nu hulesc numele lui Dumnezeu. Cel care hulește se predă de bună voie diavolului, iar acesta îl stăpânește cu totul în rău. Hula atrage mânia dreaptă a lui Dumnezeu și se face cauză a multor și mari dezastre.

- Nu cumva dai diavolului pe soția ta, pe copiii tăi, animalele, uneltele pe care le folosești, pe alți oameni, chiar și în glumă uneori?

Să știi că, atunci când îi drăcui pe copiii tăi, îi lipsești de harul lui Dumnezeu și îi dăruiești satanei, care-i poate poseda.

- Nu cumva obișnuiești cu motiv sau fără să-ți blestemi copiii sau alți oameni?

Să știi că este mare păcat și motiv de mari rele, și nu ignora faptul că blestemul nedrept se întoarce asupra celui ce l-a spus!

²⁸ Iacov 2, 19.

Porunca a IV-a

„Șase zile lucrează
și-ți fă toate treburile tale;
ziua a șaptea este ziua de odihnă
a Domnului Dumnezeuului tău...”

- Nu cumva duminicile și sărbătorile mari lipsești de la Biserică?
- Nu cumva atunci când mergi la Biserică nu urmărești de la început până la sfârșit Sfânta Liturghie, adică nu cumva mergi târziu sau pleci înainte de a se termina?
- Nu cumva atunci când mergi la Biserică nu participi cu atenție și evlavie la Sfânta Liturghie, ci uneori vorbești și-i deranjezi pe ceilalți, mai ales în timpul vreunei taine sau slujbe (la Botez sau la Cununie, la parastas)?
- Nu cumva muncești duminica sau în sărbătorile mari, sau îi obligi pe lucrătorii tăi să muncească atunci?

Să știi că, precum spune Sfântul Cosma Etolianul: „Câștigul care se face duminica este afurisit și blestemat și [cu el] băgați foc și blestem în casa voastră, și nu binecuvântare”²⁹.

- Nu cumva nu te pregătești în aceste zile, duminici și sărbători mari, cu înfrânare, ca să mergi la Biserică?
- Nu cumva zilele de odihnă din sărbători nu le închini lui Dumnezeu sau nu te odihnești, ci irosești timpul în beții, joc de cărți, în locuri de distracții păcătoase ș.a.?
- Nu cumva nu postești miercurea și vinerea, în lipsa vreunui motiv serios de sănătate?

Să știi că miercuri este ziua în care l-au legat evreii pe Hristos, iar vineri este ziua răstignirii Sale.

- Nu cumva nu te împărtășești regulat, ci doar de 2-3 ori pe an, și atunci fără pregătirea sufletească necesară?

Să știi că evitând Sfânta Împărtășanie îți lipsești sufletul de hrana cea cerească, de Trupul și Sângele lui Hristos, care mântuiește, salvează, iartă păcatele și tămăduiește sufletul și trupul. Nu ignora faptul că depărtarea de dumnezeiasca Împărtășanie și de Taina cea miluitoare a Spovedaniei te așază încet sub lucrarea și înrâurirea satanei și a oamenilor stricați și răufăcători (descântători, vindecători, vrăjitori).

²⁹ Cosma Etolianul, *Măreția duminicii*, în Episcop Kantiotos, *Cosma Etolianul*, Editura Stavros, Atena, 1996, p. 189.

- Nu cumva nu te spovedești, spunând, din neștiință: „n-am făcut nimic rău“, sau din gând rățacit: „e același lucru să le zic înaintea icoanei“, sau din obrăznicie: „astea-s poveștile popilor, vezi să nu fie!“?

Să știi că și numai o zi de-ar trăi omul pe pământ și tot păcătuiește și că Sfânta Taină a Spovedaniei a fost instituită de însuși Hristos.

„Să creadă cineva că nu a căzut în păcat este însăși căderea și cel mai mare păcat, căci același lucru l-au pățit și îngerii apostoli din cauza răutății lor, la fel și cei de-a stânga Domnului la Judecată, care zic «când te-am văzut?» ca și cum ar fi zis «noi n-am păcătuit nimic». Că acesta este cel mai mare păcat, mărturișește și iubitul și feciorelnicul (Apostol Ioan) zicând: Dacă zicem că păcat nu avem, ne amăgim pe noi înșiși și adevărul nu este întru noi (I Ioan 1, 8).“³⁰

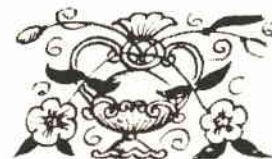
- Nu cumva din plictiseală nu te împotrivești și nu te lupți cu gândurile rele și păcătoase, pe care ți le dă diavolul, ci te dedai lor și te îndulcești de cugetarea lor și faci înțelegere cu ele în inima ta, spre a le împlini în faptă la momentul potrivit?

Să știi că păcatul plictiselii se manifestă ca indiferență, tristețe, lene, evitare a greutăților, puținătate a sufletului, micime de suflet, lașitate, necredință, deznădejde.

³⁰ Sfântul Simeon al Tesalonicului, *Opere complete*, Editura Rigopoulou, Tesalonic, p. 213-214 [trad. rom.: *Tratat*, II, cap. 264, „Cum că și cel ce trăiește cu evlavie trebuie să viețuiască în supunere și să primească canon de la duhovnic“, Editura Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, 2003].

Să știi că tradiția Bisericii noastre ne arată cel mai bun și eficient mod de a combate lupta gândurilor necurate prin rugăciunea de-un singur gând „Doamne Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul!“. Invocarea dumnezeiescului nume constituie armă împotriva diavolului, căci ne întărește cu harul lui Dumnezeu și ne face imuni la ispite.

Mai mult, datorită scurtimii ei, împlinește cu putere cuvântul: „rugați-vă neîncetat“³¹, astfel încât să putem dobândi cu harul lui Dumnezeu împlinirea cuvântului: „să nu mai păcătuiești“³²...

³¹ I Tesaloniceni 5, 17; neîncetata invocare a numelui lui Iisus în rugăciune este lucrarea prioritară a vieții, în special pentru monahi. Pentru creștinii care se nevoiesc în lumea plină de griji episcopul Kallistos (Ware) al Diokleei propune: „Putem să o spunem o dată sau de multe ori în diverse clipe ale zilei care altfel ar rămâne duhovnicește pierdute: când ne ocupăm cu o activitate obișnuită sau cu mișcări automate... când ne plimbăm sau conducem... într-o clipă de liniște înaintea unei convorbiri dificile... când nu putem dormi sau înțai de toate când ne trezim din somn... Este în mod deosebit folositoare în momentele de tensiune și de criză ... Rugăciunea minții, făcută prin repetare deasă, aproape pe nesimțite ne ajută să stăm în prezența lui Dumnezeu, oriunde ne-am afla, sau în pustiu, sau în bucătărie, sau în fabrică, sau la birou“ (Kallistos Ware, *Puterea numelui*, Editura Akritas, pp. 24-25 [trad. rom., Editura Christiana, 1992]).

³² Ioan 5, 14.

Porunca a V-a

*„Cinstește pe tatăl tău și
pe mama ta, ca să trăiești ani mulți
și să-ți fie bine în pământul acela,
pe care Domnul Dumnezeuul tău
ți-l dă ție“*

1. Pentru copii

- Nu cumva nu arăți respectul cuvenit, datorata dragoste, cinstea și ascultarea față de părinții tăi?
- Nu cumva le răspunzi în față, sau te porți necuviincios, sau îi înjuri, sau chiar ridici mâna și îi lovești?
- Nu cumva desconsideri sfaturile lor și le răspunzi cu nerușinare la orice ți-ar spune?
- Nu cumva nu te interesează părerea lor și în general nu te interesează binecuvântarea lor spre bunul mers al oricărei lucrări ce-o faci?

Să știi că „binecuvântarea tatălui întărește casele fiilor, iar blestemul mamei le dă rădăcină până în temelie“³³.

- Nu cumva nu le mulțumești pentru toate cele pe care le-au făcut și le faci pentru tine?
- Nu cumva nu-i îngrijești sau nu le stai alături în greutățile și în nevoile lor?
- Nu cumva nu îi cercetezi când sunt în boală?
- Nu cumva, bătrâni fiind, nu te mai interesezi de ei? Sau nu te străduiești să-i bucuri, sau nu le îngădui slăbiciunile și ciudățeniile bătrâneților?
- Nu cumva nu faci parastasele³⁴ părinților sau rudelor, ori din necredința în folosul lor de odihnire sufletească, ori din zgârcenie? Nu cumva nu dai milostenie pentru sufletele lor și nici măcar pomelnic cu numele lor la Biserică?

2. Pentru părinți

- Nu cumva nu te îngrijești pentru buna creștere a copiilor tăi, sufletească, și trupească?
- Nu cumva nu le dai exemplul cel bun de dragoste, de pace, de supunere, de iertare, de bună înțelegere în familie și nu creezi atmosfera cal-

³³ Sirah 3, 9.

³⁴ Pentru folosul parastaselor, vezi Ieromonah Benedict Aghioritul, *Parastasele și folosul lor*, Editura Frăției Ieromonah Spiridon, Noul Schit, Sfântul Munte, 2000; Arhimandrit Haralambos Vasilopoulos, *Folosesc parastasele?*, Atena, 1972.

dă în care să se dezvolte copiii tăi, spre a deveni mădulare sănătoase ale societății?

- Nu cumva din indiferența și din delăsarea de a te îndrepta dai exemplul cel rău copiilor tăi?
- Nu cumva nu te îngrijești de compania copiilor tăi și nu-i păzești de tovărășiile rele?
- Nu cumva nu te îngrijești de buna lor educație și învățatură la profesori buni sau de învățarea vreunei meserii, în caz că stau prost cu școala?
- Nu cumva nu-i înveți pe copii din fragedă pruncie credința ortodoxă și nu-i alăptezi cu principiile izvorâtoare de viață ale credinței ortodoxe și ale țării?

Să știi că ai datoria de a încerca să-i înveți pe copiii tăi să meargă la Biserică, să se roage, să se jertfească pentru ceilalți, pentru țară, și să slujească cu bucurie ca soldat sau ca cetățean.

- Nu cumva nu-i sfătuiești bine pe copii tăi când greșesc, ci cu exagerata ta îngăduință îi lași necercetați în „nevinovatele“ lor patimi (părute ție nevinovate), stimulând astfel un comportament egoist și negativist?
- Nu cumva nu-i înveți pe copiii tăi să dobândească virtutea iertării (să ceară și să dea ușor iertare pentru toate), care însoțită cu virtutea milosteniei constituie cea mai de preț comoară pentru această viață și pentru mântuirea lor cerească? Pe omul iertător și milostiv Dumnezeu niciodată nu-l părăsește!

- Nu cumva nu te îngrijești de calitatea priveliștilor și distracțiilor lor și nu-i ajuți să valorifice creativ și fără vătămare timpul lor liber?
- Nu cumva nu le stârnești interesul asupra temelor sociale, asupra problemelor de viață pe care le presupune întemeierea unei familii?

Să știi că trebuie să-i educi pe copiii tăi astfel, încât să aibă însușirile necesare întemeierii unei familii bune, pe baze trainice pentru a trăi fericiți.

- Nu cumva nu-i înveți din timp pe copiii tăi importanța înfrânării de dinainte de căsătorie, greșeala și păcatul legăturilor dinaintea căsătoriei și sfințenia legăturii cununiei (monogame)?

Să știi că omițând această datorie a ta, îi lași copiii pradă unui mediu desfrânat, meniți distrugerii.

- Nu cumva în mod implicit transmiți copiilor tăi dorințele tale și scopurile tale nerealizate?

Să știi că este o tragică greșală ca, atunci când n-ai reușit tu să devii doctor spre exemplu sau avocat, să-i forțezi în orice fel pe copiii tăi să ajungă ceea ce tu n-ai reușit.

- Nu cumva te împotrivești hotărârii copilului tău de a se afierosi lui Dumnezeu (de a deveni preot, monah) și folosești diferite mijloace pentru a-l împiedica?
- Nu cumva ai hotărât și îl forțezi pe copilul tău să devină preot sau monah, fără ca el să simtă vreo chemare spre acestea, el dorind să aibă familie și o altă preocupare?

- Nu cumva îți presezi copiii cu diferite mijloace (autoritarism, șantaj sentimental) să facă mereu ceea ce vrei tu, chiar și când este greșit?

Să știi că astfel dragostea ta ajunge obsesie și constrângere și nu-i ajută să devină persoane mature și libere.

- Nu cumva îi consideri pe copiii tăi ca pe proprietatea ta și nu ca pe daruri ale lui Dumnezeu, fiind mai întâi copii ai lui Dumnezeu și mai apoi copii ai tăi?
- Nu cumva comportamentul tău este nepotrivit pentru copiii tăi? Nu cumva îi înjuri sau îi pedesești fără un motiv serios, ca să-ți verși nervii, neurmărind educația lor?
- Nu cumva îi consideri pe copii chin și povară greu de dus?

Să știi că astfel îți exprimi ingratitudea față de Dumnezeu, Care ți i-a dat.

- Nu cumva dragostea față de copiii tăi este în funcție de cât răspund ei așteptărilor tale? Nu cumva nu ești în stare să te adaptezi și să accepți nici o scădere a lor, indiferent de domeniu (de la micile zburdălnicii până la handicapurile fizice sau mentale)?

Să știi că o astfel de dragoste este pe deplin egoistă.

- Nu cumva nu te ocupi personal și cum trebuie de copiii tăi, ci transferi responsabilitatea încredințând creșterea lor unei „dădace” care nu are credință și viețuire ortodoxă?

Să știi că cele sădite în sufletul copiilor vor fi străine de credința ortodoxă.

- Nu cumva consideri pe copii obstacole în realizarea carierei tale, sau în calea distracției și comodității tale, pentru că educația și creșterea lor necesită efort și jertfă de sine?
- Nu cumva zici că-ți ajunge un copil, având pe deplin o mentalitate lumească asupra acestei teme?

Să știi că un copil singur nu crește firesc, ci din lucrurile din jur dobândește cuget egoist și devine răzgâiat și pretențios. Refuzul nașterii de copii și folosirea multor și diferitelor feluri de contracepție arată lipsa nădejdi în purtarea de grijă a lui Dumnezeu și este un mare păcat.

- Nu cumva faci deosebire între copiii tăi și contribui la nașterea invidiei între ei?
- Nu cumva arăți o dragoste exagerată față de copiii tăi și-i cocoleșezi, încât neglijezi dragostea datorată soțului (soției) tău?

Să știi că această stare creează deseori probleme în legăturile conjugale.

3. Pentru soți

- Nu cumva nu te îngrijești de soția ta precum trebuie?

- Nu cumva nu îi arăți cuvenita bunăvoință și nu o iubești ca pe tine însuși?
- Nu cumva o superi, o întristezi, o umilești sau o subestimezi înaintea altora, considerând-o inferioară ție?
- Nu cumva te porți cu ea autoritar, urât, o înjuri, o lovești, o desconsideri înaintea copiilor tăi, provocând astfel numeroase probleme și traume sufletești?
- Nu cumva o maltratezi sexual?

4. Pentru soții

- Nu cumva nu-ți ascuți bărbatul și desconsideri părerea lui, făcând doar ce vrei tu?
- Nu cumva nu rabzi când este nervos, ci îl contrazici, fără să aștepti să-i treacă mânia și să-i spui apoi ce vrei, ca o femeie înțeleaptă?
- Nu cumva cu trecerea timpului nu-i mai arăți afecțiunea și interesul pe care-l mărturiseai înainte?

5. Pentru ambii soți

- Nu cumva ignori faptul că cununia este binecuvântarea lui Dumnezeu și cinstire pentru soți, căci pot deveni astfel conlucrători cu Dumnezeu în crearea altor oameni?

- Nu cumva prin diferite mijloace vă feriți de nașterea de copii?
- Nu cumva ignorați faptul că prin cununie ați devenit „una“, după porunca lui Dumnezeu, că dragostea voastră trebuie să fie atât de mare și în așa fel, încât nici o altă dragoste (față de părinți, de copii, de rude) să nu o strice?
- Nu cumva vă expuneți problemele, supărările sau divergențele înaintea copiilor voștri (oricât de mici ar fi), provocându-le traume psihice?
- Nu cumva nu respectați cuvenita înfrânare în duminici, sărbători și în posturi – de comun acord, desigur –, pentru a vă îndeletnici cu postul și rugăciunea?³⁵
- Nu cumva nu-l iubiți și nu-l acceptați pe tovarășul vostru de viață așa cum este, cu scăderile lui, ci vreți să-l potriviți propriilor voastre dorințe și nevoi și să-l faceți unealta voastră supusă?
- Nu cumva simțiți uneori regret (și persistați în el) pentru că v-ați legat prin cununie sau că ați ales persoana respectivă și nu alta?
- Nu cumva nu vă răbdați reciproc sau nu vă iertați greșelile unul altuia?
- Nu cumva invidia voastră strică pacea familiei și cârțiți unul împotriva altuia?

³⁵ „Să nu vă lipsiți unul de altul decât cu bună învoială pentru un timp, ca să vă îndeletniciți cu postul și cu rugăciunea, și iarăși să fiți împreună, ca să nu vă ispitească satana, din pricina neînfrânării voastre.“ (I Corinteni 7, 5)

- Nu cumva nu cinstiți sau nu iubiți părinții sau rudele celuilalt?
- Nu cumva nu cinstiți pe duhovnicii voștri sau pe preoți, pe episcopi, pe monahi, ci dimpotrivă, îi subestimați?
- Nu cumva cârțiți împotriva lor, vă comportați necuviincios cu aceștia, îi judecați, căzând astfel în păcatul grav al judecării și, mai grav, al judecării preoților?
- Nu cumva refuzați să faceți ascultare de duhovnic, ci preferați să faceți în toate voia voastră?
- Nu cumva nu-l cinstiți pe sfântul vostru ocrotitor, al cărui nume îl purtați?
- Nu cumva prin viața păcătoasă îl întristați pe îngerul vostru păzitor?
- Nu cumva nu arătați cuvenitul respect față de învățătorul, de profesorul vostru, de superiorul vostru, din ingratitudine, din complexul de inferioritate, din invidie sau din egoism?
- Nu cumva nu arătați recunoștință față de binefăcătorii voștri sau, mai grav, răspundeți cu ingratitudine la binele făcut de ei, oricât de mică le-ar fi binefacerea?
- Nu cumva tu însuși faci binele în mod interesat, cu un scop anume, așteptând răsplată și mulțumire de la cel ajutat?

Porunca a VI-a

„Să nu ucizi!”

- Nu cumva, cu voie sau fără de voie, te-ai făcut ucigaș?

Să știi că uciderea se naște din următoarele cauze:

1) ***Invidia**, care este o boală sufletească cronică, este tristețea pentru lucrurile străine și pentru bunurile duhovnicești și pentru reușita celorlalți. Se manifestă ca invidie, gelozie, rivalitate, vrăjmășie, ură, răutate, ținere de minte a răului, bucurie pentru rău, cârtire, șușotire, bârfire, desconsiderare, rea voință.*

2) ***Mânia**, care este o neplăcută iritare sufletească, se exprimă ca furie și violență, spre pedepsire și răzbunare. Se manifestă ca furie, amăreală, sarcasm, ură, răutate, ținere de minte a răului, înjurătură, hulă, blestem, ceartă, scandal, luptă, crimă.*

- Nu cumva, prin cuvintele tale, prin acuzațiile (intrigile) tale, ai fost cauza pentru care s-a făcut altul ucigaș?

- Nu cumva ai stârnit, ai îndemnat sau ai ajutat la o astfel de faptă?
- Nu cumva îți dorești să suferi altul ori te bucuri de nenorocirea lui?
- Nu cumva ții vrăjmășie, răutate, ură, către alții și aștepti clipa să te răzbuni, în loc să ierți?
- Nu cumva nu-i ierți pe cei care te-au nedreptățit, sau te-au rănit sau ți-au făcut vreun rău? Nu cumva nu ierți pe vrăjmașul tău și nu ceri cu ușurință iertare?
- Nu cumva i-ai îndepărtat pe săracii care îți stăteau aproape, umilindu-i și adresându-le cuvinte urâte?

Să știi că de multe ori este mai rău să distrugi demnitatea unui om decât să-i iei viața.

- Nu cumva ai făcut avort sau ai dat altei femei plante ori medicamente ca să lepede pruncul sau ai acționat prin alte mijloace pentru același scop?
- Nu cumva ai bruscăt vreo gravidă sau i-ai cauzat greutăți de orice fel ca să piardă pruncul sau ai obligat-o să avorteze vreun copil nelegitim?
- Nu cumva ai sfătuit pe careva să meargă la doctor pentru avort și te-ai făcut autor moral al uciderii?
- Nu cumva ai dat sfaturi pentru evitarea sarcinii și ai intervenit în lucrarea vieții așa cum a hotărât-o Dumnezeu?

- Nu cumva l-ai abandonat sau l-ai expus pericolului pe pruncul tău?

Să știi că după Marele Vasile cea care a abandonat pruncul cade sub acuzația de ucidere.

- Nu cumva în mod intenționat ai amputat vreun membru al tău sau al altuia?
- Nu cumva ești scandalagiu și-i pui pe alții să se certe, să se bată, chiar și numai pentru a te distra?
- Nu cumva ești agresiv și te mânii și te tulburi ușor, și-ți place să te cerți până și pentru lucruri mărunte?
- Nu cumva te-ai mâniat pe cineva și l-ai certat pe nedrept și nu din dragoste?
- Nu cumva te-ai certat cu cineva sau ai lovit pe cineva?
- Nu cumva te-ai blestemat singur sau pe altul ai blestemat?
- Nu cumva nu te-ai îngrijit și ai transmis vreo boală contagioasă?
- Nu cumva din cauza îmbuibării, a beției sau plăcerilor trupești ai provocat, ție sau altuia, vreo boală?
- Nu cumva ești rob al patimii fumatului și îți alterezi atât sănătatea ta, cât și pe a celor din jur?
- Nu cumva ai luat sau iei droguri (LSD, opiu, heroină, cocaină, extasy) care distrug viața, ucigând astfel sufletul pentru care S-a răstignit Hristos?

Să știi că, după Sfântul Apostol, „trupul vostru este templu al Duhului Sfânt care este în voi, pe care-L aveți de la Dumnezeu și că voi nu sunteți ai voștri. Căci ați fost cumpărați cu preț!”³⁶, adică cu sângele lui Hristos.

- Nu cumva ai îndemnat pe alții la consumul de droguri?
- Nu cumva faci comerț cu droguri, pentru un câștig ușor, ignorând că astfel te faci ucigaș al fraților tăi?
- Nu cumva ai luat alte substanțe așa-zis nedăunătoare, calmante, marijuana, hașiș, întărind astfel tiranica patimă care afectează grav sănătatea trupului, pacea sufletului, dar și starea familiei?
- Nu cumva ești robit groaznicei patimi a beției, care calcă în picioare demnitatea ta și cinstea familiei tale, care te conduce spre moarte lentă, dar sigură?
- Nu cumva obișnuiești să mergi prin localuri (cârciumi, discoteci, baruri, cabarete), care constituie locuri de naștere a necuviinței, a vieții imorale și materialiste, care conduc la alcoolism, la dependență de droguri, la goana după câștigurile ușoare și ilegale și la fapte care degradează personalitatea și provoacă lenea?

³⁶ I Corinteni 6, 19-20.

Porunca a VII-a

„Să nu fii desfrânat!”

- Nu cumva ai păcătuit cu cineva căsătorit(ă) – sau tu fiind căsătorit(ă) – și te-ai făcut adulter(ă)?
- Nu cumva te-ai desfrânat cu cineva necăsătorit, rudă sau nu?
- Nu cumva ai lăsat pe careva gravidă și ai abandonat-o, forțând-o astfel să facă abort, adică ucidere?
- Nu cumva te masturbezi?
- Nu cumva ai avut vreo relație homosexuală?
- Nu cumva ai avut vreo legătură cu vreun animal?
- Nu cumva te-ai unit cu femeia ta peste fire?
- Nu cumva ai avut legături trupești înainte de cununie?
- Nu cumva te împodobești și te parfumezi exagerat pentru a provoca?

- Nu cumva admiri exagerat pe careva, sau poștești pe careva, bărbat sau femeie, și astfel întreții patima desfrânării și a iubirii de trup în sufletul tău?
- Nu cumva ai fost vreodată mijlocitor al unei legături nepermise, pentru a cădea alții în desfrânare?
- Nu cumva ai scris scrisori anonime mincinoase, cu scopul de a strica căsnicia, logodna sau înțelegerea dintre doi oameni?
- Nu cumva ești mândru și egoist, lacom și bețiv, patimi care conduc la desfrânare și adulter?
- Nu cumva îți face plăcere și obișnuiești să te uiți la imagini pornografice, erotice (filme, spectacole, reprezentații în localuri de noapte, reviste, pagini de internet)?

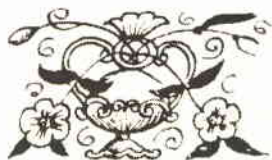
Porunca a VIII-a

„Să nu furi!”

- Nu cumva ai furat sau furi lucruri străine?
- Nu cumva ai cumpărat lucruri furate?
- Nu cumva ai luat din lucrurile fratelui tău sau ale altei rude, nedreptățindu-l?
- Nu cumva ești hoț în meseria ta (furi la cântar, înșeli la cantitate, prezinți supraevaluat, în mod mincinos, produsele tale, îți însușești bani sau bunuri ale altora sau ale firmei unde lucrezi)?
- Nu cumva ai mutat hotarul pământului tău, furând de la vecini?
- Nu cumva ai falsificat acte, sau ai ascuns acte de proprietate, sau ai intervenit în mod vicios în aplicarea vreunui testament?
- Nu cumva ai falsificat vreodată semnătura cui-va (rudă, cunoștință) pentru a-ți însuși bunuri sau bani ce nu-ți aparțineau?

- Nu cumva deschizi scrisori străine?
- Nu cumva ai furat animale sau ai tăiat copaci ai altora sau ai cules roadele altora?
- Nu cumva ai găsit vreun lucru care nu-ți aparține și nu l-ai înapoiat proprietarului (portofel, bani ș.a.)?
- Nu cumva ai împrumutat bani, unelte, alte bunuri și nu le-ai înapoiat proprietarului?
- Nu cumva tragi cu urechea, ca să folosești cele auzite în scopuri rele (calomniere, înșelăciune, autojustificare ș.a.)?
- Nu cumva joci cărți sau iei parte la jocuri de noroc (furt „legal“ al celor mulți) și îți nedreptățești astfel familia, furând-o și furând apoi și pe aproapele tău?

*Să știi că și ultimele tipuri de joc de noroc (de în-
trajutorare, tip „Caritas“), care de dragul îmbogățiri
rapide și fără osteneală au dus la catastrofe fi-
nanciare și economice, la falimentul multora, și mari
și mici, la distrugerea de familii, la boli psihice, la
sinucideri, se bazează pe lăcomie sau avariție, care
este cauză a mii de rele și care constituie un păcat
complex.*

Porunca a IX-a

*„Să nu dai mărturii mincinoase
asupra aproapelui tău!”*

- Nu cumva ai mințit sau ai pus pe altul să mintă pentru vreun câștig?
- Nu cumva spui minciuni pentru a te justifica, pentru a nu te muștra pe tine și a te pocăi?
- Nu cumva spovedania ta nu este directă și sinceră, ci îi judeci pe ceilalți, aruncând vina păcatelor tale pe alții (soacră, noră, soț, șef, coleg ș.a.)?
- Nu cumva minți pentru a nu primi vreo responsabilitate sau vreo muncă pe care ești dator să o faci?
- Nu cumva ai calomniat pe cineva, pentru a-l păgubi, sau umili, sau defăima?
- Nu cumva flatezi pe alții cu laude mincinoase, pentru a-ți asigura stima lor sau pentru oarecare foloase?

- Nu cumva te arăți cu două fețe, pentru a câștiga favoarea sau aprobarea unora?
- Nu cumva ești suspicios și dai crezare suspiciunilor tale față de ceilalți?

Să știi că din această patimă se nasc curiozitatea, bârfele, zvonurile, certurile, osândirile. Bârfa este a se deda cineva la cuvinte despre păcate sau slăbiciuni ale aproapelui, precum și a discuta despre acestea cu patimă. Osândirea constă în exprimarea părerii desconsideratoare, umilitoare despre un om, în reaua caracterizare, prin care se trag concluzii dintr-o faptă despre întreaga viață.³⁷

- Nu cumva te preocupi și urmărești în amănunt viața altora, dincolo de ceea ce implică datoria și dragostea față de ei?

Să știi că rezultatul unei astfel de comportări este că devii obositor pentru ceilalți și te păgubești duhovnicește.

- Nu cumva ești stăpânit de duhul curiozității și ai răul obicei să întrebi continuu, fără discerner, despre problemele personale ale altora?
- Nu cumva vorbești mult, căzând adesea în păcatul judecării celorlalți?

Să nu desconsideri cuvântul Mântuitorului „Nu judecați ca să nu fiți judecați!”³⁸ și „cu măsura cu care măsurați, vi se va măsura”³⁹.

³⁷ Vezi Avva Dorotei, Învățătura IX, „Despre minciună”, în *Opere ascetice*, Editura Etimasia, Sf. M. Sfânta Cruce, Kareia, 1993, p. 237.

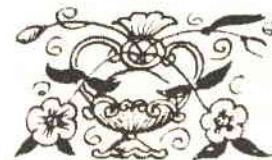
³⁸ Matei 7, 1.

³⁹ Matei 7, 2.

- Nu cumva te dedai la a lua în glumă, a ironiza, a măscări (imita), a-i lua în râs pe ceilalți, plecând de la greșelile lor, de la slăbiciunile lor trupești sau sufletești?
- Nu cumva obișnuiești să retransmiți informații sau secrete ale altora încredințate numai ție, provocând astfel certuri și vrăjmășii între confrății tăi?

Să știi că păcatele limbii se exprimă ca multă-vorbire, vorbire deșartă, lipsă a discernământului, lingusire, trădare, deconspirare, judecare, judecare a clericilor, vorbă în râs, râs fără măsură, imitare, justificare, exagerare, fățarnicie, ipocrizie, înșelare, ironie.

- Nu cumva primești (sau dai) mită sau primești bani sau mici „atenții” la serviciu, sau iei „comisioane”, depășindu-ți atribuțiile, sau soliciți servicii în schimbul celor oferite de tine, dar care sunt de datoria ta și pentru care iei salariu?

Porunca a X-a

„Să nu poftesti nimic din cele ce sunt ale aproapelui tău.“

- Nu cumva ai poftit la femeie străină (sau bărbat), fiindu-ți rudă, sau nu?
- Nu cumva ai invidiat reușita altuia sau ai râvnit la bunurile sale?
- Nu cumva te stăpânesc tristețea și deprimarea din cauză că altul îți este înainte sau că excelează în ceva și te simți pus în umbră?
- Nu cumva ești muncit de supărare, de amar împotriva cuiva și cauți mijloace să îl micșorezi sau să îl desconsideri în fața celorlalți? Nu cumva față de acela te porți cu duritate, fără duhul păcii?
- Nu cumva iubirea de plăcere și aplecarea către viața de confort te fac să-ți compari mereu felul de viață cu al altora mai bogați decât tine?

- Nu cumva, în timp ce te plângi de sărăcia ta, arunci cele ce-ți prisosesc (din mâncare și altele) sau faci alte feluri de risipă, pentru a se-măna cu cei mai înstăriți ca tine?
- Să știi că, precum ne învață Domnul (prin gura Înainte-Mergătorului Său), cele prisositoare aparțin celor săraci: „Cel ce are două haine să dea celui ce nu are și cel ce are bucate să facă asemenea.“⁴⁰
- Nu cumva felul tău de viață este provocator și prețios și constituie pricină de sminteală fratelui tău care petrece în strâmtorări?
- Nu cumva din iubire de slavă soliciți primul loc (în colectiv, în întruniri, în familie) sau demnități care nu ți se potrivesc?

⁴⁰ Luca 3, 11.

Cele șapte păcate de moarte

*Și patimile ce izvorăsc
din acestea⁴¹*

1) MÂNDRIA: Slava deșartă, lăudăroșenia, trufia, nesupunerea, batjocura, ipocrizia, invidia ș.a.

2) IUBIREA DE ARGINȚI: Lăcomia, nemilostivirea, împietrirea inimii, furtul, răpirea, minciuna, nedreptatea, viclenia, sperjurul, simonia, ierosilia, înșelarea ș.a.

3) DESFRÂNAREA: Adulterul, sodomia, zoofilia, pedofilia, violul, malahia, incestul, nerușinarea, orbirea minții, lipsa conștiinței, necredința ș.a.

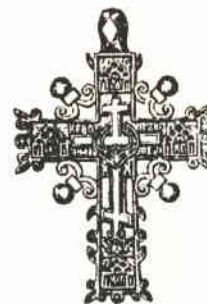
4) INVIDIA: uneltirea, vrăjmășia, bucuria de rău, cearta, osândirea, înșelăciunea, trădarea, uciderea, ingratitudinea, tristețea la binele altuia ș.a.

⁴¹ Vezi Sfântul Nicodim Aghioritul: *Carte de spovedanie*, Editura Nect. Panagopoulos, p. 15.

5) LĂCOMIA PÂNTECELUI: lăcomia, beția, risipa, iubirea de plăcere, senzualitatea (concupiscenta) ș.a.

6) MÂNIA: Blasfemia, ura, amintirea răului, cearta, sperjurul, blestemul, înjurătura, controversa, uciderea ș.a.

7) LENEA (Akedia): micimea de suflet, moleșeala, tristețea și imobilitatea față de binele ce-l poți face, dezvinovățirea păcatelor⁴², deznădejdea, necredința, indolența și lipsa faptelor bune.

⁴² „[...] să-mi dezvinovățesc păcatele mele” – Psalm 140, 4.

Milostivirea părintească a lui Dumnezeu este nesfârșită

Domnul, Cel care a rânduit Taina Spovedaniei ca mijloc al restaurării și mântuirii noastre, Însuși a dat făgăduința cea nemincinoasă, și în Vechiul și în Noul Testament, că prin mărturisirea sinceră a fărădelegilor noastre și prin hotărârea statornică de a ne schimba din patimi primim deplina iertare. Prin proorocul Isaia poruncește:

„[...] spălați-vă, curățiți-vă! Nu mai faceți rău înaintea ochilor Mei. Încetați o dată! Învățați să faceți binele, căutați dreptatea, ajutați pe cel apăsător, faceți dreptate orfanului, apărați pe văduvă! Veniți să ne judecăm, zice Domnul. De vor fi păcatele voastre cum e cârmăzul, ca zăpada le voi albi, și de vor fi ca purpura, ca lâna albă le voi face.”⁴³

Sfântul Ioan Gură de Aur accentuează:

„[...] lăsarea păcatelor este izvor mântuirii și plată a pocăinței; căci pocăința este loc de vindecare din păcat,

⁴³ Isaia 1, 15-18.

este dar ceresc, putere minunată, har care învinge consecințele legii. De aceea nu îl izgonește pe curvar, nu îl alungă pe adulter, nu-și întoarce fața de la bețiv, nu se scârbește de idolatru, nu îl gonește pe rău-vorbitor, nu îl alungă pe hulitor, nici pe lăudăros, ci pe toți îi primește; pentru că este topitoarea păcatului”⁴⁴.

Dumnezeu, ca un preaduios Părinte, Care se îngrijește de toți copiii Săi, și mai ales de cei rătăciți, cu nemăsurată milostivire și nețărmurită milă, a trimis pe Fiul Său, pe Domnul Iisus Hristos, în lumea noastră păcătoasă, pentru a ne aduce mântuire, izbăvire, iertarea păcatelor noastre, prin Preacuratele Sale Patimi și Slăvită Învierea Sa.

Nici un păcat nu poate să ne închidă ușa milei dumnezeiești.

Nu trebuie să ne îngrozească nici mulțimea nici mărirea păcatelor noastre, nici felul lor.

Pocăința sinceră poate curăța sufletul nostru de orice întinare a păcatului.

Pentru toate se dă iertare, prin Taina Spovedaniei.

Prin această Taină se dobândesc nu numai iertarea, nu numai mântuirea, ci și sfințenia.

Ne încredințează de aceasta cei mai înainte prigonitori, care apoi au devenit propovăduitori ai Evangheliei; cei mai înainte rătăciți, care au devenit moștenitori ai Împărăției lui Dumnezeu; cei mai înainte desfrânați, care apoi au tămăduit cu puterea Crucii; cei mai înainte tâlhari, care au devenit miei blânzi ai turmei lui Hristos.

Este cu puțință iertarea, este ușoară izbăvirea, este posibilă sfințenia.

Prețul răscumpărării noastre s-a dat pe Cruce, contractul eliberării noastre s-a semnat cu Cinstitul Sânge al Hristosului Celui fără de păcat.

⁴⁴ Sfântul Ioan Gură de Aur, „Despre pocăință”, Omilia a VII-a, în *Opere*, Editura E.P.E (Părinți Greci ai Bisericii), vol. 30, p. 240.

Iertarea a izvorât din Mormântul Său cel dătător de viață și porțile Raiului s-au deschis pentru a primi pe păcătoșii pocăiți.

Ținem în mâinile noastre izbăvirea noastră și fericirea veșnică.

Dumnezeu îi iartă și îi mântuiește pe păcătoșii care sincer cad înaintea milostivirii Sale. **Dumnezeu nu îi mântuiește însă pe cei insolenți, adică pe cei care se autojustifică în mod egoist și se împotrivesc trufaș purtării Sale de grijă, milei și dragostei Sale fără de hotar.**

Cât durează viața noastră pe pământ avem posibilitatea să ne întoarcem la Părintele nostru, să mărturisim, precum fiul cel pierdut: „am păcătuit“, căci „Dumnezeu este grabnic spre ajutor și zăbavnic la mânie“⁴⁵. Înainte ca moartea să stingă nădejtile mântuirii noastre, să ne pocăim sincer și să depunem mulțimea păcatelor noastre sub epitrahilul duhovnicului nostru.

Aceasta așteaptă Dumnezeu de la noi: hotărârea ne-zdruncinată de a lăsa obiceiurile noastre păcătoase și patimile. Să facem pasul cel hotărâtor către sfânta Spovedanie, ca să spulberăm din sufletul nostru tiranica robie a păcatului și, curățiți, întăriți de dumnezeiescul har, să aplecăm grumazul sub jugul cel ușor și mântuitor al lui Hristos.

Să devină credință și viețuire a noastră marele adevăr: păcatele noastre toate pot fi șterse prin pocăință, patimile noastre pot fi transformate în virtuți, cu harul lui Dumnezeu și cu lupta noastră personală.

Nici un gând de necredință, de îndoială sau de deznădejde privitor la putința mântuirii noastre să nu ne îndeparteze de la Taina cea mântuitoare a Spovedaniei.

⁴⁵ Rugăciunea a V-a la Sfântul Maslu.

ATENȚIE!!! Deznădejdea și indolența nimicesc mântuirea noastră

Examinându-se pe sine, cercetându-și adâncurile sufletului și aflând în sine multe și diverse păcate, patimi, neputințe și lipsuri, oricine poate fi doborât de deznădejde în privința mântuirii sale.

Acest fel de gânduri ale deznădejzii sunt inspirate și inoculate de vrăjmașul mântuirii noastre, diavolul, gânduri pe care le folosește ca pe una din cele mai puternice arme împotriva noastră.

„Deznădejdea nu-l lasă pe cel ce a căzut să se ridice, iar lenea [indolența] pe cel drept îl aruncă jos. Aceea ne lipsește des de bunurile dobândite, iar aceasta nu ne lasă să ieșim din relele ce stau să vină. Nepăsarea noastră ne poate arunca și din cer, iar deznădejdea ne prăvălește chiar în prăpastia răutății, însă ne putem întoarce de acolo dacă nu deznădăjduim.“⁴⁶

⁴⁶ Sfântul Ioan Gură de Aur, „Despre pocăință”, Omilia I, în *Opere*, Editura Logos, Atena, 1967, vol. 1, p. 148.

Cu viclenia sa deformează chiar și adevărul cel mai mângâietor nouă: că Dumnezeu este milă, mărinimie nemărginită, dragoste neîmpuținată, în a cărei nețărmurită mare se sting și se pierd, ca niște mici licăriri, chiar și cele mai mari fărădelegi și cele mai înfricoșătoare păcate.

„Pavel era păcătos, și prigonitor, și necredincios, dar când și-a arătat zelul și nu a deznădăjduit, atunci s-a mântuit și a devenit egal cu îngerii. Și Iuda era apostol, dar, de vreme ce s-a lenevit de a sa mântuire, a devenit trădător. Tâlharul, după atâta răutate, pentru că nu a deznădăjduit, a intrat în rai înaintea tuturor celorlalți, fariseul, din cauza trufiei, s-a prăvălit din înălțimea virtuții, vameșul care n-a deznădăjduit atât de sus a urcat, încât și pe acela l-a întrecut.”⁴⁷

Numai îngerii nu păcătuiesc, însă noi, oamenii, suntem înclinați spre rău și toți păcătuim. Și precum bine subliniază duhovnicul plin de har al Mănăstirii Agathonos, Părintele Ghermanos: „Dumnezeu nu ne va osândi pentru că am căzut – știe de altfel că vom cădea –, ci ne va osândi pentru că nu ne-am ridicat din cădere. Ai căzut, ai căzut. Nu-i așa important de ce ai căzut. De ce însă nu te-ai ridicat – ne va întreba Dumnezeu!...”

⁴⁷ Ibidem.

PARTEA A DOUA

Despre Taina Sfintei Spovedanii

Pocăința. Condițiile bunei spovedanii

1. Introducere

„Un tânăr ofițer, care nu demult se îndreptase pe calea lui Dumnezeu și care încă se lupta cu conștiința sa, îl întrebă pe duhovnicul său dacă Dumnezeu primește cu adevărat, precum se spune, atât de ușor pocăința omului.

– Dacă s-ar întâmpla să ți se rupă mantaua, ai scoate-o îndată și ai arunca-o, ca fiind nefolositoare?

– Nu, desigur, răspunse acela. Aș coase-o și aș repara-o, dacă poate fi reparată.

– Dacă tu te întristezi pentru o manta și nu o arunci cu ușurință, cum nu se va întrista Dumnezeu pentru făptura Sa și cum nu va face orice este cu putință pentru a o îndrepta? a spus bunul părinte și astfel s-a liniștit tânărul.”⁴⁸

⁴⁸ Teodoras Hampaki, *Pateric. Picături din înțelepciunea Părinților*, Editura Frăției Ortodoxe „Lidia”, Tesalonic, 1992, p. 132.

La sfârșitul Sfântului Botez, preotul se roagă Domnului pentru nou-luminatul creștin:

„Cel ce ai dăruit robului Tău izbăvire de păcate prin Sfântul Botez și i-ai dat înnoirea vieții, Însuși, Stăpâne Doamne, [...] păzește într-însul nespurcată și neîntinată haina nestrîcaciunii, cu care s-a îmbrăcat...”⁴⁹

Astfel, creștinul, curățit de păcatul strămoșesc și de păcatele sale personale și îmbrăcat cu luminoasa și preacurată haină a harului lui Dumnezeu, începe o nouă viață. Însă, din cauza patimilor care sălășluiesc înăuntrul nostru, a înclinației noastre spre păcat și a indolenței noastre, această strălucitoare haină se înnegrește, se întinează, se strică și ajungem să ne dezbrăcăm încet-încet, de harul lui Dumnezeu.

Iubitorul de oameni Dumnezeu însă, cunoscând nepuțința noastră de a ne păstra nestrîcată această dumnezeiască legătură, a rânduit mijloacele și modurile prin care, chiar și în căderea noastră, să putem redobândi Dumnezeiescul Har, să ne îndreptăm și să curățim îmbrăcămintea sufletului, pentru a deveni vrednici de Împărăția Cerurilor. A rânduit adică Taina Pocăinței și Spovedaniei, dând apostolilor Săi – și prin aceștia și urmașilor lor, episcopii și preoții – puterea de a ierta păcatele.

Dacă fără Sfântul Botez nu putem deveni mădulare ale Bisericii lui Hristos, fără Sfânta Spovedanie este imposibil să moștenim Împărăția Cerurilor. Este o rătăcire să credem că respectarea unor anumite îndatoriri religioase, precum mersul la biserică, milosteniile și alte fapte bune, pot înlocui Taina Sfintei Spovedanii. Cuvântul Domnului este foarte clar. Viața veșnică ne este dăruită prin iertarea fărădelegilor noastre. Iar iertarea nu se dă în nici un alt

⁴⁹ Molitfelnic, E.I.B.M.O., București, 1971, p. 33.

mod decât numai în Spovedanie. Însă, pentru a primi iertarea în Taina Sfintei Spovedanii nu este de ajuns numai simpla înșirare a păcatelor noastre. Este neapărat necesară pocăința sinceră, însoțită de o adâncă simțire a păcătoșeniei și a bolii noastre duhovnicești și de zdrobirea inimii.

Domnul, încă din prima Sa predică, așază pocăința ca mijloc primordial pentru mântuirea noastră. Și pocăința înseamnă întoarcere a omului de la viața cea potrivnică firii, care este viața păcatului, la viața cea conform firii, precum poruncește legea lui Dumnezeu. Înseamnă lepădare de lucrarea diavolului și ascultare de dumnezeiasca voie. Pocăința este schimbarea dispoziției, schimbarea felului de a gândi și de a trăi, este înviere interioară, adevărată preschimbare. După Sfântul Isaac Sirul:

„[...] pocăința este a lăsa cineva păcatele sale cele de mai înainte și să se întristeze pentru acestea”⁵⁰.

Și Sfântul Ioan Scărarul, în capodopera sa *Scara*, ne dă deplina definire a pocăinței:

„Pocăința înseamnă înnoirea botezului. Pocăința înseamnă legământul cu Dumnezeu pentru o nouă viață. Cel ce se pocăiește este cumpărător al smereniei. Pocăința înseamnă îndepărtarea statornică a oricărei mângâieri trupești. Pocăința înseamnă gândul osândirii de sine; negrija față de toate celelalte și grija față de propria mântuire. Pocăința este fiica nădejzii și izgonirea deznădejzii. Pocăința este deplina izbăvire de rușine.

Pocăința înseamnă re-împrietenirea cu Domnul, prin faptele virtuții potrivnice căderilor noastre. Pocăința înseamnă curățirea conștiinței. Pocăința înseamnă suferirea

⁵⁰ Sfântul Isaac Sirul, „Cuvântul 81”, în *Scrieri ascetice*, Editura Rigopoulos, 1976, p. 380 [trad. rom.: *Filocalia*, X, Cuvântul LXXXI, Despre deosebirea virtuților și despre săvârșirea întregului drum].

de bună voie a tuturor lucrurilor dureroase. Cel ce se pocăiește este un cercetător al osândirii de sine. Pocăința înseamnă ostenirea peste măsură a pântecelui cu [postul] și lovirea sufletului cu conștiința⁵¹.

Nu ar fi fost de trebuință pocăința dacă firea omenească nu era înclinată către rău, după căderea protopărinților, dacă prin întunecarea rațiunii nu am fi ajuns să-L ignorăm pe Dumnezeu și poruncile Sale, dacă nu ar fi ajuns cel creat după chipul lui Dumnezeu, omul, rob diavolului. Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu S-a făcut om și a venit pe pământ pentru că numai El putea să elibereze creația Sa din tirania diavolului și din lanțurile păcatului. Numai El, prin Jertfa de pe Cruce și cu cea de viață-dătătoare Învieirea Sa, putea să ridice la o viață nouă în Dumnezeu pe omul cel mort duhovnicește. Numai El putea să-l facă, din rob al satanei, fiu al lui Dumnezeu și dumnezeu după har.

Lucrarea salvatoare a Domnului se continuă în Una, Sfânta, Soborniceasca și Apostoleasca Biserică, care este trupul lui Hristos, loc de vindecare a sufletului și trupului, maică și hrănitore a credincioșilor. Biserica lui Hristos, care-L are pe Preasfântul Duh plinitor a toate, cu învățătura Sa cea prealimpede, cu rânduiala Sa cea nezdruncinată, cu Sfintele Sale Taine, lucrează la sfințirea mădularilor sale, vindecându-le, cu mântuitoarele Sale leacuri, rănile și bolile.

Sfântul Botez, începutul și condiția tuturor Tainelor, ne introduce în Biserică, și totodată înnoiește „după chip”, activează adică toate darurile care ne-au fost date de către Dumnezeu și care după căderea noastră au ajuns

⁵¹ Sfântul Ioan „Scărarul” Sinaitul, Cuvântul V, „Despre pocăință”, în *Scara*, pp. 115-116 [trad. rom.: *Filocalia*, vol. IX].

în nelucrare. Pocăința și Spovedania reîmpacă omul cu Dumnezeu, de vreme ce după Sfântul Apostol Iacov:

„Prietenia lumii este dușmănie față de Dumnezeu. Cine deci va voi să fie prieten cu lumea se face vrăjmaș lui Dumnezeu.”⁵²

2. Rolul preotului mărturisitor (duhovnicului)

Pentru ștergerea datoriei păcatelor noastre și împăcarea cu Dumnezeu este nevoie de un mijlocitor. Sfântul Ioan Damaschin scrie:

„[...] cel care a săvârșit acestea [păcatul] și L-a mâniat în felul acesta pe Domnul și Dumnezeul nostru nu se poate împăca prin alt mod cu El decât prin mijlocirea unui bărbat sfânt, și prieten și rob al lui Hristos, și prin depărtarea de rău [...].

Dacă vrei, caută un bun mijlocitor, și doctor, și sfătuitor, ca să-ți arate feluri de pocăință potrivite sufletului bun, ca un bun sfătuitor, ce-ți va da leacul potrivit răni tale, ca un doctor și ca un mijlocitor, cu rugăciunea și cu înfățișarea personală, pe care o va face față către față și va îmblânzi pe Dumnezeu pentru tine.”⁵³

Acest doctor, mijlocitor și sfătuitor este duhovnicul. Duhovnicul este preotul care are, pentru această înaltă lucrare, o binecuvântare specială de la episcopul său. Este, în această slujire, urmaș al Sfinților Apostoli și are, precum aceștia, puterea de a ierta sau nu păcatele. Preotul

⁵² Iacov 4, 4.

⁵³ Sfântul Ioan Damaschin, „Scrisoare despre spovedanie”, în *Opere*, E.P.E., 123, 1994, vol. 8, pp. 507-511.

mărturisitor este înțeles și ca părinte duhovnicesc, și legătura cu cel ce se mărturisește este o legătură de paternitate și de veșnică rudenie duhovnicească. Lucrarea lui nu este doar aceea de a asculta păcatele celui ce se mărturisește și de a citi rugăciunea de iertare. Nici nu se limitează doar la momentul spovedaniei. Duhovnicul, ca părinte, îl renaște pe credincios la o viață nouă, în Hristos, urmărește parcursul fiului său duhovnicesc, se străduiește sfătuindu-l, dându-i canon, rugându-se pentru el, ca să se vindece de patimi și să ia Hristos chip în sufletul său. Osteneala și grija lui sunt exprimate deplin în cuvintele Sfântului Apostol Pavel:

„O, copiii mei, pentru care sufăr iarăși durerile nașterii, până ce Hristos va lua chip în voi!”⁵⁴

Această relație părintească a duhovnicului cu cel ce se spovedește creează atmosfera de deplină încredere care este necesară pentru ca cel din urmă să-și poată descoperi și cele mai ascunse fapte și chiar cele mai intime gânduri și dorințe, chiar și pe cele pe care nu vrea să și le mărturisească nici sieși. Orbirea noastră duhovnicească numai duhovnicul este în măsură să o tămăduiască. El este cel căruia îi încredințăm sufletul nostru, căruia îi descoperim trecutul, îi împărtășim prezentul, cel care se trudește împreună cu noi pentru înaintarea noastră duhovnicească în viitor. Un viitor care depășește limitele morții, care se întinde în veșnicie. Această încredere este mărită de faptul că duhovnicul este legat până la moarte de sfintele canoane cu păstrarea secretului asupra păcatelor mărturisite lui.

— Duhovnicul este îndrumător în lucrarea de mântuire a sufletului nostru. El va da socoteală înaintea lui Dumnezeu în clipa Judecării pentru felul în care și-a îndrumat fiii duhovnicești, pentru cât s-a trudit cu rugăciuni, sfătuiri și

⁵⁴ Galateni 4, 19.

nevoite să-i păzească de căderi, să le lumineze necunoștința, să cultive înăuntrul lor dragostea lui Dumnezeu și râvna pentru lupta cea duhovnicească, să-i încurajeze în dezamăgirile lor, în amărăciunile luptei împotriva pătimilor, ca să-i arate moștenitori ai Împărăției lui Dumnezeu.

Îndrumarea duhovnicească a fiecărui suflet este lucrarea duhovnicului și nu se face cu îndrumări generale sau „rețete”, ci cu moduri particulare de educare, în funcție de constituția sufletească, de nevoile și puterile celui ce se mărturisește. Duhovnicul, cu dragostea în Hristos pe care o are și cu luminarea Duhului Sfânt, poate discerne unde va folosi iconomia (îngăduința), când va aplica un canon, când va arăta blândețe, când asprime. Astfel, pentru același păcat, putem avea multe și diferite feluri de abordare și de vindecare.

Din acest motiv, precum este interzis duhovnicului să facă cunoscute păcatele credinciosului, la fel — și vă rog să luăm aminte serios la aceasta! —, și credinciosului îi este interzis să facă cunoscut altora sfaturile primite sau canonul, care am văzut că este determinat de multe condiții. Un exemplu simplu, despre păcatul furatului: Este, poate, nevoit cineva să fure, găsindu-se într-o situație disperată; altul însă fură în mod obișnuit, ca să se îmbogățească, iar altul din reaua obișnuință sau patimă. Duhovnicul va aborda păcatul (și pe păcătos) în mod diferit, în fiecare din aceste situații.

În Taina Spovedaniei Hristos dăruiește, în mod real și nu teoretic, simbolic sau afectiv, iertarea păcatelor, iar sufletul simte în mod real ieșirea din vinovăție, de sub greutatea, din amăreala fărâdelegilor sale. Cu dragostea Sa părintească ridică de la credincioșii Săi care se pocăiesc și se spovedesc orice tulburare sau îndoială legată de iertarea păcatelor lor. De vreme ce au fost iertate de către Du-

hul Sfânt prin duhovnic în Taina Spovedaniei, sunt iertate pentru totdeauna.

De aceea la sfârșitul rugăciunilor de iertare de la spovedanie duhovnicul citește despre iertarea cea de la Dumnezeu, zicând în mod expres:

„Dumnezeu... să-ți ierte prin mine păcătosul toate, și în veacul de acum și în cel ce va să vină; și neosândit să te arate în ziua cea înfricoșată a Judecății; iar pentru fără-delegile iertate nemaiaivând nici o grijă, mergi în pace!”⁵⁵

* * *

În urma celor spuse despre sfânta legătură dintre credincios și duhovnic, despre această nezdruccinată înfrățire în lupta pentru mântuirea noastră, este evident că alegerea duhovnicului potrivit nouă nu trebuie să se facă la repezeală, ci după îndelungată și îndelung-răbdătoare căutare și rugăciune. Și din clipa în care se va odihni sufletul nostru alături de acesta, trebuie să omorâm voia noastră proprie și să primim în orice situație cuvântul său, căci este cuvântul lui Dumnezeu pentru noi. Dacă se înțelege de la sine că nu se pune la îndoială cele rânduite de un doctor pentru vindecarea trupului nostru, în mod analog nu ne este de folos să judecăm sau să refuzăm prescripțiile sau eventual interdicțiile duhovnicului, doctorul sufletului nostru, căci altfel rămânem în boala noastră și îndepărtăm dumnezeiescul har.

⁵⁵ Aceasta este formula de iertare în Ευχολόγιον, molitfelnicul grec. În cel românesc este: „Domnul și Dumnezeul nostru Iisus Hristos, cu harul și cu îndurările iubirii Sale de oameni, să te ierte pe tine fiule (N) și să-ți lase ție toate păcatele. Și eu nevrednicul preot și duhovnic, cu puterea ce-mi este dată, te iert și te dezleg de toate păcatele tale, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin“, *Molitfelnic*, E.I.M.B.O.R., București, 1971, p. 59.

În legătură cu importanța ascultării de duhovnic fericitul părinte Sofronie scrie despre Cuviosul Siluan:

„Starețul acorda o importanță cu totul deosebită ascultării duhovnicești față de egumen și de părintele duhovnicesc, socotind-o un dar al harului, o *Sfântă Taină a Bisericii*. Când se apropia de părintele său duhovnicesc, el îl ruga pe Domnul să se milostivească de el prin slujitorul Său, descoperindu-i voia Lui și calea care duce la mântuire. Știind că întâiul gând ce se naște în suflet prin rugăciune e o indicație dată de sus, el pândea întâiul cuvânt al părintelui său duhovnicesc, întâia sa aluzie, și nu lungea dincolo de acesta discuția. Aceasta e înțelepciunea și taina adevăratei ascultări, al cărei scop e de a cunoaște și împlini voia lui Dumnezeu, și nu cea a unui om. O asemenea ascultare duhovnicească fără nici o obiecție sau împotrivire, nu numai exprimate, dar și lăuntrice, neexprimate, e în general condiția indispensabilă pentru primirea predaniei vii.

Predania vie a Bisericii transmisă de-a lungul veacurilor din generație în generație e unul din aspectele cele mai importante și, în același timp, cele mai subtile ale vieții sale. Când un povățuitor duhovnicesc nu întâlnește nici o împotrivire din partea ucenicului său, atunci, ca răspuns la credința și smerenia acestuia, sufletul său se deschide cu ușurință și poate chiar cu totul. Dar de îndată ce în ucenic se ivește cea mai mică împotrivire față de părintele duhovnicesc, firul predaniei pure se rupe și sufletul învățătorului se închide în el însuși.

Adeseori gândim pe nedrept că părintele duhovnicesc «nu e și el decât un om nedeșăvârșit», că trebuie «să-i explicăm în amănunțime toate, altfel nu va înțelege», că și el «poate să se înșele cu ușurință» și, de aceea, trebuie să-l «corectăm». Dar a-l contrazice și corecta pe părintele duhovnicesc înseamnă a ne așeza noi înșine mai presus de el și a înceta prin aceasta de a mai fi ucenicii lui. Desigur,

nimeni nu e desăvârșit, și cine ar îndrăzni să învețe ca Hristos, «ca unul care are putere»? Fiindcă obiectul învățurii duhovnicești «nu vine de la om» și «nu este pe măsura omului» (Gal. 1, 11-12), ci comoara neprețuită a darurilor Duhului Sfânt a fost așezată în «vase de lut» (2 Cor. 4, 7); ea este nu numai neprețuită, dar și ascunsă prin însăși firea ei. Numai cine urmează calea unei ascultări sincere și totale poate pătrunde în taina acestei comori.

Un ucenic sau penitent avizat se comportă față de părintele său duhovnicesc în felul următor: în câteva cuvinte îi spune gândul sau esențialul stării lui, după care tace. La rândul său, părintele duhovnicesc care, încă de la începutul convorbirii, se pune în stare de rugăciune, îi cere lui Dumnezeu să fie luminat de har; dacă simte în sufletul său o «înștiințare» sau «încredințare», el își dă răspunsul, după care discuția trebuie oprită. Căci dacă lăsăm să ne scape «primul cuvânt» al părintelui duhovnicesc, puterea Tainei slăbește, și mărturisirea riscă să se transforme într-o simplă discuție omenească.

Dacă ucenicul (sau penitentul) și părintele duhovnicesc observă o atitudine corectă față de taină, «încredințarea» nu întârzie să fie dată de către Dumnezeu; dar dacă, dintr-o pricină oarecare, acest lucru nu se produce, părintele duhovnicesc poate cere informații suplimentare, și atunci numai ele vor fi binevenite. Dar dacă penitentul nu dă atenția cuvenită întâiului cuvânt al părintelui duhovnicesc și îl copleșește cu explicațiile, el își trădează prin însuși acest fapt lipsa sa de încredere și de înțelegere și ascultă în realitate de o dorință secretă de a-l face pe părintele duhovnicesc să încline spre propriul său gând. Acest lucru marchează începutul unui conflict psihologic, care, potrivit cuvântului Apostolului, este «fără folos» (Evr. 13, 17).⁵⁶

⁵⁶ Arhimandrit Sofronie, „Sfântul Siluan Athonitul“, Editura Mănăstirii Ioan Botezătorul, Essex, 1988, pp. 89-91 [trad. rom.: *Viața și*

Este din preainalta iubire de oameni a lui Dumnezeu faptul că nu a trimis îngeri să administreze Taina Spovedaniei, spre a ierta aceștia păcatele noastre, ci a dat aceeași misiune oamenilor – preoților –, așa încât aceștia să arate milostivire și înțelegere pentru căderile oamenilor, de vreme ce și ei au aceeași fire omenească bolnavă și cunosc apăsarea ispitelor. Fiind ei înșiși urmași ai lui Adam, trebuie să se curețe primii în baia spovedaniei, ca să ne curățească apoi și pe noi.

3. Ce este și cum trebuie făcută spovedania

Sfântul Nicodim Aghioritul, tratând despre Taina Sfintei Spovedanii, în cartea sa *Εξομολογητάριον* (Îndrumar de mărturisire), ne arată modul în care putem participa deplin și conștient la aceasta:

„Spovedania este destăinuirea rostită a faptelor, și cuvintelor, și gândurilor viclene, făcută de bună voie, cu frângerea inimii, cu osândire de sine, limpede, fără rușine, cu hotărâre, către un duhovnic rânduit canonic.”⁵⁷

Deci, conform învățurii de-Dumnezeu-purtătorului Părintelui nostru, spovedania trebuie să fie:

a) De bună voie

Ridicarea păcatelor noastre trebuie să fie voită, dorită de noi. Nimeni nu ne poate obliga să venim la Taina Spo-

învățătura starefului Siluan Athonitul, Ed. Deisis, Sibiu, 2004, trad. pr. prof. dr. Ioan Ică, „Despre ascultare”, pp. 88-90].

⁵⁷ Sfântul Nicodim Aghioritul, *Εξομολογητάριον*, Editura Nect. Panagopoulos, p. 213.

vedaniei și nici nu trebuie ca duhovnicul să ne smulgă mărturisirea tuturor celor greșite, atât a celor săvârșite cu fapta, cât și a celor cu gândul. Condiții ale spovedaniei sunt amănunțita cercetare de sine⁵⁸, recunoașterea vinovăției noastre și destăinuirea păcatelor noastre cu propria noastră gură.

b) Cu frângere de inimă

Una din cele mai importante condiții ale spovedaniei – poate cea mai reprezentativă – este frângerea inimii. Inima se frânge când conștientizează că prin păcat L-a întristat pe Dumnezeu și că nespusei Sale iubiri, nemăsuratelor Sale daruri a răspuns cu nrecunoștință.

Sfântul Nicodim accentuează în mod special asupra „duhului umilit, a inimii înfrânte și smerite” în spovedanie. Frângerea este o tristețe și o durere adâncă a inimii, că prin păcatele sale omul L-a întristat întâi de toate pe Dumnezeu. „Ție unuia am greșit”⁵⁹, după cum zice și Psalmistul. În același timp se manifestă și ca o puternică ură față de păcatul care a fost pricină a tulburării legăturii cu Creatorul nostru.

c) Cu osândire de sine

Spovedania curată este făcută cu osândire, cu autoînvinuire, fără încercarea de a ne ușura responsabilitatea sau de a arunca vina asupra altora. Eu și numai eu sunt răspunzător de păcatele mele. Nimeni altul, nici chiar diavolul, nu ne obligă să păcătuim. Bolii noastre sufletești și

⁵⁸ Sfântul Nicodim sfătuiește să însemnăm păcatele pe hârtie, ca să nu le uităm. Dacă însă facem necesara autoanaliză și uităm ceva Dumnezeu ne iartă, căci aceasta se face fără voie, din cauza slăbiciunii noastre (a memoriei). În timp, ne poate lumina să ne amintim păcatul uitat, spre a nu rămâne nemărturisit.

⁵⁹ Psalm 50, 6.

ignoranței noastre li se datorează toate căderile. Sfântul Ioan Scărarul sfătuiește:

„Dezgolește-ți, dezgolește-ți rana în fața doftorului și nu te rușina. «A mea e buba, părinte, a mea e rana. Din nepăsarea mea s-a pricinuit, și nu din a altuia. Nimeni altul nu e pricinuitorul ei: nici om, nici duh, nici trup, nici altceva, ci negrija mea!»”⁶⁰

Micșorarea de sine și osândirea de sine sunt cunoscute adevăratei pocăințe. Cel ce se pocăiește sincer își vede continuu neputințele și se ferește a se preocupa de viața altora și de a-i judeca. Căci judecarea este „specialitatea” celor mândri. Cel ce se pocăiește cu adevărat primește fără crâcnire orice încercare, considerând că este vrednic de orice rea-pătimire, de orice întristare, de vreme ce L-a întristat pe Dumnezeu. Se consideră pe sine mai rău decât toți ceilalți, și nu prin cuvinte sau prin semne exterioare de smerenie, ci cu o adâncă și deplină siguranță interioară; aceasta, în antiteză cu cel care nu se pocăiește, care îi consideră pe toți ceilalți inferiori lui.

Cel ce trăiește adevărata pocăință, pe cât înaintea în virtute, pe atât mai păcătos se simte pe sine. În același timp, cu atât mai mult crește în el nădejdea în mila lui Dumnezeu. Pocăința cea adevărată, în timp ce cultivă îndurerea sufletului, aduce și o negrăită pace și bucurie adâncă, pe care nu le poate îndepărta nici o ispită, nici o întristare a lumii acesteia. Este fericita întristare, tristețea cea îmbucurătoare, despre care vorbesc adesea Părinții Bisericii noastre.

d) Limpede

Este nevoie să ne mărturisim păcatele cu sinceritate, limpede, riguros, fără învârteli sau jumătăți de cuvânt. Nu mer-

⁶⁰ Sfântul Ioan „Scărarul” Sinaitul, Cuvântul IV, „Despre ascultare”, în *Scara*, p. 95 [trad. rom.: *Filocalia*, vol. IX].

gem la duhovnic spre a ne dezvinovăți sau spre a ne ascunde căderile, ci pentru a descoperi boala noastră duhovnicească.

Adevărul ne obligă să-i destăinuim duhovnicului toate păcatele noastre, fără să omitem intenționat nici unul dintre ele, căci altfel ar fi o batjocorire a Tainei și ne-am zădărnici iertarea. Este un lucru căruia ar trebui să-i dăm o atenție deosebită. Ascunderea chiar și a unui singur păcat lasă neiertate și păcatele pe care le-am mărturisit. Nu este valabil, desigur, în cazul în care nemărturisirea se datorează uitării sau necunoștinței. Dar și pentru aceasta să ne rugăm ca Dumnezeu să ne aducă aminte toate păcatele, și pe cele pe care timpul, necunoștința sau nebăgarea de seamă le fac uitate. De aceea, o bună pregătire pentru spovedanie este cercetarea atentă a sinelui, care duce și la cunoașterea de sine.

Este necesară cunoașterea de sine atât pentru spovedanie, cât și pentru curățirea sufletului nostru. Este în același timp grea acceptarea patimilor și a lipsurilor noastre. Este nevoie de luminarea lui Dumnezeu pentru a ne putea cerceta ungherele sufletului și a ne vedea clar murdăria interioară; sunt necesare smerenia și bărbăția pentru a accepta (adevărul despre) boala noastră. Domnul, în marea Sa milostivire, la începutul luptei, nu ne descoperă întrega noastră slăbiciune, ca să nu deznădăjduim. Cu cât înaintăm în smerenie, cu cât dobândim mai mult har, cu atât mai mult ni se descoperă starea noastră pătimasă. Cercetarea de sine este o lucrare duhovnicească istovitoare. Mai ales în vremea noastră, invadată de excitații exterioare, de multe ispite, este dificilă și ostenitoare concentrarea și este nevoie de o mare disciplină interioară pentru a se concentra cineva asupra sinelui.

e) Fără rușine

Rușinea este un sentiment pe care îl mânuiește diavolul spre folosul său. Când suntem în situația de a păcătui

o micșorează, iar când trebuie să ne spovedim o mărește. După înțeleptul Sirah:

„Este rușine care aduce păcat și este rușine care aduce mărire și har“⁶¹.

Rușinea însoțește păcatul, dar rușinea pe care o încercă cineva înaintea duhovnicului îl eliberează de rușinea din ziua viitoare Judecăți și constituie slavă și har.

f) Cu hotărâre

Spovedania este sinceră numai dacă este însoțită de nezdruclinata hotărâre de a nu se mai repeta păcatele; în mod contrar, omul face, după cuvântul Apostolului, precum: „Câinele (ce) se întoarce la vărsătura lui și porcul scăldat la noroiul mocirlei lui.“⁶²

Aceasta nu trebuie să fie pretext celor ce zic „de vreme ce voi cădea iar în același păcat, de ce să-l mai spun duhovnicului?“. Hotărârea și străduința noastră de a nu mai cădea în aceleași păcate trebuie să fie statornice. Dar, de vreme ce patimile sunt sădite în firea noastră omenească decăzută și ușor de întors, se poate ca din cauza slăbiciunii sau a poftelor să cădem iar în aceleași sau în mai multe păcate. Nu trebuie însă să deznădăjduim privitor la îndreptarea noastră, ci să ne apropiem de spovedanie cu o mai adâncă smerenie, și mai des, astfel încât cu harul lui Dumnezeu și cu îndrumarea și sprijinul duhovnicului să ajungem la omorârea patimilor. Mângâietoare și liniștitoare este această pildă din *Pateric*: „Un frate l-a întrebat pe avva Sisoe, zicând: Ce voi face, avvo, că am căzut? I-a răspuns lui bătrânul: Scoală-te iarăși. Zis-a fratele: M-am sculat și iarăși am căzut. Și a zis bătrânul: Scoală-te iarăși și iarăși. Deci a zis fratele: Până când? Zis-a bătrânul: Pâ-

⁶¹ Sirah 4, 23.

⁶² II Petru 2, 22.

nă ce vei fi găsit sau în bine, sau în cădere, căci cu ce se află omul, cu aceea se și duce din lumea aceasta”⁶³.

De aceea și experiența patristică ne învață cu înțelepciune că „sfânt este cel ce se ridică neîncetat”.

În paralel cu lupta cea bună, să luăm întotdeauna ca aliat în lucrarea pocăinței rugăciunea de-un gând: *Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul*.

g) Continuu

Pentru a avea roade în viața duhovnicească, este necesară deasă apropiere de Taina Spovedaniei, nu doar în cazul săvârșirii unui păcat grav. Din spovedania regulată izvoarăsc, după Sfântul Nicodim Aghioritul, multe lucruri bune.

Prin spovedania regulată:

– Patimile, slăbiciunile și relele obișnuite nu mai cresc și nu se mai întăresc; dimpotrivă, cu tratament se micșorează și slăbesc.

– Cel care se spovedește des, cu cercetare de sine constantă, își localizează cu mai mare exactitate păcatele, pe care și le amintește mai ușor.

– Chiar și de săvârșește cineva păcat de moarte (mândrie, iubire de arginți, desfrânare, invidie, lăcomie, mânie, lene), prin spovedanie vine ușor înapoi, în sufletul său, harul lui Dumnezeu, restaurând iarăși pacea. Dimpotrivă, dacă păcatul rămâne nespovedit pentru mult timp, întuneacă sufletul cu remușcările și, ceea ce este mai important – și să luăm bine aminte la aceasta –, pe perioada cât omul rămâne nespovedit, este lipsit de Dumnezeiescul Har, iar eventualele lui fapte bune (post, rugăciune, milostenii ș.a.) rămân fără plată.

⁶³ *Pateric*, Arhiepiscopia Ortodoxă Română Alba Iulia, 1999, Avva Sisoe, 38, p. 230.

– Spovedania regulată, cu pocăință și sinceritate, se face zid împotriva atacurilor demonice, și cei ce se spovedesc nu sunt atinși de magie, de vrăji și de celelalte lucruri satanice, în detrimentul lucrării oamenilor răi. Spre exemplu, magii, vrăjitorii, în timp ce-i sfătuiesc pe oameni – spre înșelare, desigur – să meargă la biserică, la Sfânta Liturghie, la Maslu, să spună rugăciuni, să aprindă lumânări, le interzic în mod categoric să se spovedească, pentru a nu strica lucrarea vrăjitoarească, satanică. Spunea un demonizat unuia dintre cei de față: „ce ți-a trebuit să te duci la nemernicul de țap și să le vomți pe toate?”, înțelegând prin „vomți” spovedania și prin „țap” duhovnicul. Iertarea este deci reală, iar diavolul nu poate nici măcar să amintească de vreun păcat spovedit. Și am putea spune că epitrahilul duhovnicului face să dispară orice influență demonică. „Îi vine de hac”, cum se spune în popor.

– Pe cei care se spovedesc regulat nu îi îngrozește frica morții. Sunt mereu pregătiți, de vreme ce prin continua pocăință și-au curățit sufletul, și așteaptă în pace mutarea lor din lumea stricăciunii în fericirea raiului.

Spovedania deasă este piedică a păcatului. Căci la gândul că iarăși se va umili înaintea duhovnicului (spunând din nou aceleași păcate) și că va primi canon, omul se luptă pentru a nu mai păcătui.

4. Piedici ale bunei spovedanii

Starea noastră în legătură cu Taina Spovedaniei exprimă gradul în care trăim adevărata pocăință. Dacă socotim spovedania doar o simplă anticameră, o procedură obligatorie în pregătirea pentru Sfânta Împărtășanie, o corvoadă ce trebuie împlinită de două-trei ori pe an pentru a primi

permisiunea formală de a ne împărtăși, atunci, din nefericire, subapreciem Taina și îl descalificăm pe preot din lucrător în simplul mijloc, în „comerciant“ al Dumnezeiescului Har, într-unul care împarte rugăciuni și formule de iertare. Astfel, o legătură personală – duhovnic-ucenic – eșuează într-o relație de „liber schimb“, și durerea pentru păcatele noastre este înlocuită de un sentiment de auto-control și autojustificare.

Dacă îi exceptăm pe puținii „aleși“ – care din fericire însă n-au lipsit niciodată din lume și care prin faptele adevăratei pocăințe bine-plac lui Dumnezeu –, cei mai mulți dintre noi ne limităm la o **pălăvrăgeală pe teme duhovnicești**, la o viață plină de compromisuri și de regrese, la o spovedanie făcută la o anumită perioadă de timp din obișnuință, la repezeală și inconștient, fără acea legătură tainică de ascultare față de duhovnic. De aceea nu e de mirare că dumnezeiescul har este împiedicat să lucreze înăuntrul nostru, spre a ne preschimba din „vasele mâniei Sale, gătite spre pierire“⁶⁴ în „vas[e] de cinste, sfințit[e], de bună trebuință stăpânului, potrivit[e] pentru tot lucrul bun“⁶⁵. Și, dacă vreodată vom fi ridicați spre a ne vedea sărăcia sufletească, poate, dacă vom avea voință, ne vom îndrepta viața. Astăzi, pentru noi, credincioșii contemporani, răul este că suntem satisfăcuți de acest mod de viață, că ne socotim „buni creștini“, cu conștiința liniștită, deoarece împlinim oarecare îndatoriri formale, exterioare, și ne ferim de la faptele imorale și necinstite văzute. Ne apropiem însă de Taina Spovedaniei fără să avem conștiința deplină a stării noastre împătimate, uitând că numai în cunoașterea bolii putem avea nădejdea izbăvirii.

Mărturisirea păcatelor noastre se limitează la o cercetare de sine cu totul plată și se baricadează într-un fel în

⁶⁴ Romani 9, 22.

⁶⁵ II Timotei 2, 21.

încercarea de a ne îndreptăți, trecând sub tăcere multe așa-zise (după judecata noastră) păcate neînsemnate, „mici abateri“, și ajungând de multe ori să ascundem căderi grave. Așa încât putem să venim ani întregi la Taina Spovedaniei și să nu plecăm cu adevărat odihniți, ci să rămânem înăuntrul nostru tulburați. Lăsând însă nemărturisite patimile noastre, tumorile păcatului își fac neîmpiedicate lucrarea lor omorătoare de suflet. Patimile, în loc de a fi îmblânzite de noi, ne stăpânesc și ne îndepărtează sufletul de harul lui Dumnezeu. Și cât timp rămânem în lenevire, fără o conștientă luptă duhovnicească, diavolul nu ne deranjează, căci nu există pericolul de a ne pierde. Însă, atunci când ne conștientizăm starea și punem început pocăinței, începe și el turbat războiul împotriva noastră, folosindu-și toată viclenja pentru a ne împiedica deșteptarea din moleșeala lenei (akediei).

O mare piedică în calea pocăinței și a bunei spovedanii, în special pentru oamenii ce merg la biserică, este rătăciră, suficiența și părerea de sine pentru viața lor „virtuoasă“. **Justificarea de sine** este un dușman foarte periculos și exprimă trufia, mândria interioară. Dacă adevărata pocăință constă în micșorarea de sine sau osândirea de sine, în recunoașterea păcatelor și a patimilor noastre, este evident cât de departe este justificarea de sine, ca rod și semn al trufiei, de adevărata pocăință.

Fariseul din parabolă este tipul reprezentativ al omului care se justifică pe sine. Se laudă cu virtuțile sale, se consideră pe sine drept și în același timp îl desconsideră pe vameș, văzându-l păcătos, inferior lui.

Cel ce se justifică pe sine își devine propriul judecător și-și oferă titlul de „drept“, considerând că Dumnezeu este obligat să-l răsplătească. Devine și judecător aspru al celorlalți, judecând chiar și cele mai nesemnificative scăderi ale lor. Nu recunoaște slăbiciuni, nu acceptă greșeli.

Cu întunecarea duhovnicească pe care i-o provoacă trufia îi este cu neputință să-și distingă întinarea lăuntrică. Și de aceea nu are duhul umilit, nu poate să se căiască sincer și în consecință să primească harul lui Dumnezeu. Dacă cumva are bună intenție, poate cândva Dumnezeu să-l trezească. Dacă însă s-a împietrit din cauza trufiei, numai Dumnezeu știe de mai are nădejde de mântuire.

Amânarea este, de asemenea, o vicleană uneltire a diavolului, cu care ne poate înșela ușor. Amânăm cel mai important și mai urgent lucru al vieții noastre, pocăința, pentru mai târziu, considerând că avem timp. Ignorăm faptul că doar prezentul ne aparține. De viitor nu putem fi siguri. Clipa morții este neștiută. De aceea **acum** trebuie să luăm hotărârea mântuitoare. **Acum** să punem început mântuirii.

Unul din multe mijloace pe care le folosește diavolul pentru a ne împiedica spovedania este și neîncrederea în discreția (păstrarea secretului) duhovnicului. El le insuflă multora teama că duhovnicul le va face cunoscute păcatele. Aceasta este o înșelare, pentru că duhovnicul este legat cu făgăduințe înspăimântătoare înaintea lui Dumnezeu. Nici sub amenințarea morții duhovnicii nu au voie să divulge nimic din cele mărturisite înaintea lor de credincioși. Femeile, de regulă, obișnuiesc să-și povestească singure prietenelor sau cunoscutelor păcatele – „dar rămâne între noi!“ –, iar atunci când una dintre ele le face publice, dau vina pe duhovnic.

Ultima și cea mai puternică armă a diavolului, mai ales împotriva celor ce au săvârșit păcate mari, este **deznădejdea**. Acesta ascunde cu viclenie milostivirea lui Dumnezeu, nemăsurata Sa milă și dragostea Sa de nespus față de noi și ni-L arată ca fiind doar drept și osânditor. Mai mult, ne șterge din memorie adevărul că patimile noastre se pot transforma în virtuți, cu harul lui Dumnezeu, pe

care Dumnezeu îl dăruiește oricui se smerește și se pocăiește sincer. **Deznădejdea** constituie hulă împotriva lui Dumnezeu, căci este negarea dragostei Lui, a iubirii Sale de oameni și a milei Sale. Este încă și negarea făgăduințelor Sale. Dacă ar fi fost cu puțină curățirea sufletelor noastre de patimi numai cu puterile sufletului nostru, atunci cu îndreptățire toți ar trebui să fim stăpâniți de deznădejde. Acum însă, când Dumnezeu cere de la noi numai **hotărârea** și **străduința** să trăim conform voii Sale, indiferent de trecut, nu trebuie să ne tulbure nici un gând de deznădejde.

Trebuie să spunem că un păcat deosebit de grav îl constituie faptul de a nu-l chema pe preot la cei muribunzi, sub pretextul de a nu-i speria. Îi lăsăm astfel să trăiască groaza apariției diavolilor la ieșirea sufletului lor, de vreme ce pleacă nepregătiți.

Canonul (epitimia)

S-ar putea întreba cineva: Dacă Spovedania este taina care îi dăruiește iertarea omului care în mod liber și de bunăvoie își dezvăluie duhovnicului păcatele, căindu-se sincer de acestea, la ce folosește atunci canonul? Adică posturi, metanii, milostenii sau oprirea pentru o vreme de la Sfânta Împărtășanie, după judecata duhovnicului.

Trebuie să precizăm aici că epitimia (canonul) nu este pedeapsă, ci mijloc pedagogic care ne ajută să conștientizăm cât de departe suntem de Dumnezeu și să ne întărim în lupta duhovnicească împotriva anumitor patimi.

Sfântul Ioan Scărarul, în cuvântul „Către Păstor”, îl sfătuiește pe duhovnic:

„Întristează pe cel bolnav pentru o vreme, ca să nu se lungească mult timp boala, sau să moară din pricina tăcerii vrednice de osândă. Mulți au socotit, din pricina

tăcerii cărmaciului, că plutesc bine, până ce s-au izbit de stâncă”⁶⁶.

Notăm aici că epitimia este lăsată la discernământul duhovnicului, în funcție de gradul de căință, de frângere și umilință, de dorul după Sfânta Împărtășanie.

După Sfântul Nicodim Aghioritul, împlinirea canonului de către ucenic constituie un criteriu și garanție a adevăratei pocăințe. Păcatele se iartă prin spovedanie, însă cum să se întărească în bine credinciosul dacă nu există o perioadă de încercare? Nu ajunge doar să-și arate cineva rănila sufletului către duhovnic, ci are nevoie să facă și tratamentul potrivit spre a reuși pe deplin vindecarea. Această vindecare este în cele mai multe din cazuri concomitentă cu împlinirea canonului. Numai duhovnicul este în măsură să știe când ucenicul său este pregătit să se apropie de dumnezeiasca Împărtășanie „nu spre judecată sau spre osândă”⁶⁷.

Cugetul egoist neschimbat și duhul neascultării sunt incompatibile cu viața duhovnicească.

„Răbdați spre înțeleptire, Dumnezeu se poartă cu voi ca față de fii. Căci care este fiul pe care tatăl său nu-l pedepsește? Iar dacă sunteți fără de certare, de care toți au parte, atunci sunteți fii nelegitimi și nu fii adevărați.”⁶⁸

Grija duhovnicului este să dezrădăcineze egoismul – acest cancer duhovnicesc – din sufletul credinciosului și să-l exerseze pe acesta în smerenie. Smerenia nu doar atrage harul lui Dumnezeu, dar asigură și sănătatea sufletească. Dimpotrivă, înălțarea de sine umple sufletul de

⁶⁶ Sfântul Ioan „Scărarul” Sinaitul, „Către păstor” în *Scara*, ed. cit., p. 386 [trad. rom.: *Filocalia*, IX, Cuvântul XXXI, cap. VI].

⁶⁷ Canonul Sfintei Împărtășanii, Rugăciunea a II-a, a Sfântului Vasile.

⁶⁸ Evrei 12, 7-8.

complexe, îl împinge către stări bolnăvicioase, îl conduce direct la demonizare.

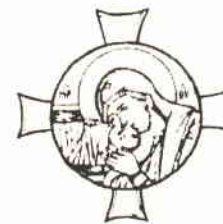
„De va vrea omul, de dimineată până seara poate ajunge la desăvârșire”⁶⁹, spune Sfântul Antonie cel Mare, învățându-i pe ucenicii săi puterea pocăinței. După cum, de asemenea, într-o singură zi poate cădea ca un fulger, precum Lucifer.

⁶⁹ Vezi *Patericul*, ed. cit., Avva Antonie.

Cele ce urmează spovedaniei

Cel ce se pocăiește sincer și vine la Taina Spovedaniei așa cum se cuvine nu se limitează numai la a se feri de păcate, ci își asumă lupta neîncetată împotriva patimilor sale. Sufletul, ca să devină sălaș al harului Duhului Sfânt, trebuie să se curățească de întinărirea patimilor.

Această „extirpare” presupune zilnic o înfruntare a lor, cu conștiinciozitate și hotărâre. Prin studierea cuvântului dumnezeiesc și al Sfinților Părinți, se luminează mintea și ne vedem nu numai slăbiciunile evidente și patimile, ci și dispozițiile cele mai ascunse și resorturile greu de deosebit ale acțiunilor noastre. În războiul împotriva păcatului și a patimilor, un rol precumpănitor îl are „ținerea” gândurilor. Toate păcatele încep de la gânduri. Întâi le gândim, apoi le dorim și în final le făptuim.

Demonii hrănesc și mânuiesc patimile noastre cu încitări potrivite. Este însă răspunderea noastră dacă nu respin-

gem de îndată gândul viclean și începem să „vorbit” cu el; dacă începem adică să lucrăm păcatul în mintea noastră și să ne îndulcim la gândul lui, încât în final să consimțim și să hotărâm să-l făptuim, chiar și în cazul în care condițiile – din dumnezeiasca purtare de grijă – ne împiedică.

Și exact în acest punct se găsește împlinirea cuvântului Domnului: „Căci din inimă ies: gânduri rele, ucideri, adultere, desfrânări, furtisaguri, mărturii mincinoase, hule.”⁷⁰

În consecință, inima este pepiniera patimilor și incubator al gândurilor celor viclene, dacă nu ne luptăm să dobândim curăția inimii, dezrădăcinând patimile sau mai bine zis prefăcându-le în virtuți. În ce fel însă vom ajunge la mult dorita nepătimire?

Biserica este „calea” care ne oferă moduri practice de mântuire. Nu se limitează la iertare, ci ne dă și vindecarea. Ne primește păcătoși, întinați, bolnavi și ne restituie sănătoși, curați, sfinți, cu Taina Spovedaniei, care este leacul ignorat – pentru cei mai mulți – și curățirea duhovnicească a sufletului.

În „Îndreptarul de mărturisire” (Εξομολογητάριον), care reprezintă compendiul înțelepciunii patristice, sunt propuse de către Sfântul Nicodim Aghioritul reguli practice despre cum să se păzească credinciosul după spovedanie și să evite păcatul.

Un mod eficient de a evita cineva păcatul și de a dobândi cugetul smerit este de a nu uita, ci de a avea neîncetat amintirea păcatelor sale⁷¹: „căci fărădelegea mea eu o cunosc și păcatul meu este înaintea mea pururea”⁷², după cum spune psalmistul.

⁷⁰ Matei 15, 19.

⁷¹ Excepția de la regulă o constituie păcatele trupesti, pe care nu trebuie să ni le amintim, spre a nu deveni această amintire prilej de noi căderi.

⁷² Psalm 50, 5.

Nu ajunge însă ca cineva doar să hotărască să nu repete păcatul. Hotărârea trebuie însoțită de ferirea de prileurile lui, căci:

„...cel ce nu fuge departe de păcate, ci pășește alături de ele va trăi cu frică și de multe ori va cădea în ele.”⁷³

Un gând potrivit păcatului este gândul la moarte. Cugetarea că odată viața noastră aici pe pământ se va termina și că ne așteaptă judecata, care, în funcție de faptele noastre, ne va trimite în iadul cel veșnic sau în fericirea cea nesfârșită lângă Dumnezeu, poate depărta sufletul de atașamentul față de bucuriile și grijile pământești și să-l îndrepte pe calea cea cerească. „În tot ce faci adu-ți aminte de sfârșitul tău și nu vei păcătui niciodată.”⁷⁴

O armă foarte puternică împotriva păcatului și conlucrătoare la dobândirea virtuții este rugăciunea. „Privegheați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită.”⁷⁵ Porunca mântuitoare a Domnului ne păzește de păcat, întărind împotrivirea noastră față de ispită. Rugăciunea crește dragostea noastră pentru Dumnezeu, împacă sufletul nostru, desprinde cugetul nostru de cele pământești, instituie virtutea, sfințește toate faptele noastre. Invocarea numelui Domnului prin scurta rugăciune: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul!” poate constitui pentru noi toți o dulce desfătare și poate deveni un aliat al nostru în lupta împotriva diavolului.

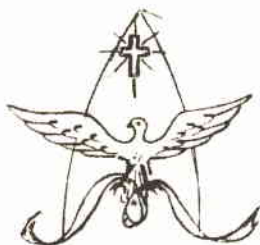
⁷³ Sfântul Ioan Gură de Aur, Omilia a XV-a, în *Opere, ed. cit.*, vol. 32, p. 460.

⁷⁴ Sirah 7, 38.

⁷⁵ Matei 26, 41.

Spovedanie și psihiatrie

Uneori se întreține o confuzie legată de Taina Spovedaniei și de psihiatrie⁷⁶. Este o greșală să se confunde spovedania la preot cu vizita la psiholog sau psihiatru deoarece sunt lucruri fundamental diferite.

Spovedania este Taină a Bisericii și, ca toate Tainele, varsă în suflet harul lui Dumnezeu, în timp ce psihiatria și celelalte discipline înrudite cu ea sunt științe omenești.

Scopul esențial al Tainei Spovedaniei este izbăvirea omului de greutatea păcatelor prin iertarea lui sau împăcarea cu Dumnezeu, resfințirea și pregătirea lui pentru Împărăția lui Dumnezeu. Pacea interioară, echilibrul sufletesc și bucuria nu sunt rosturile ultime ale spovedaniei, ci, ca daruri ale Duhului Sfânt, ele sunt consecințe firești ale restabilirii legăturilor omului cu Dumnezeu. Spoveda-

⁷⁶ Confuzie care crește din ce în ce mai mult și în științele care se ocupă cu starea psihică și sufletească a omului, cu comportamentul și cu adaptabilitatea lui în mediul familial și social, deși există serioase îndoieli despre cât de „științifice” sunt psihologia și psihanaliza și în special metodele practicate.

nia e necesară tuturor celor care doresc să câștige viața veșnică, indiferent dacă suferă sau nu psihic. Știința psihiatrică vine să ajute în situațiile de tulburări și suferințe psihice.

În Taina Spovedaniei credinciosul, cu harul lui Dumnezeu, dobândește cunoaștere de sine, identificându-și patimile și slăbiciunile care îl despart de Dumnezeu. Duhovnicul, cu luminarea Duhului Sfânt, care cercetează adâncurile inimii, discernă patimile, și cel ce se spovedește este pus față în față cu sinele său real și recunoaște boala acestuia, fără să fie traumatizat, fără să deznădăjduiască și fără încercarea de a se autojustifica.

Sfinții Părinți ai Bisericii noastre, ca vase ale Duhului Sfânt, sunt cei mai buni psihoanatomști. Acest har îl au și duhovnicii, ca administratori și iconomi ai Tainelor lui Dumnezeu.⁷⁷

* * *

Psihanaliza, ca metodă psihoterapeutică, deși caută cauzele traumatismelor interioare, nu poate da iertarea păcatelor, nici nu poate varsa harul lui Dumnezeu în su-

⁷⁷ „Duhovnicul nu este psiholog și nici nu-l înlocuiește pe acesta. Este psihoanatomist, anatomist al patimilor, slujitor smerit al Tainelor lui Dumnezeu... Este chemat să discearnă ceea ce ține de suflet de ceea ce ține de psihologic, duhovnicescul de rațional, experiența (duhovnicească) autentică de cea sentimentalistă sau bolnăvicioasă, ... simpla remușcare de adevărata pocăință, prezența în spovedanie de o efemeră nevoie sau satisfacere a vreunei temeri... Duhovnicul este chemat să discearnă dacă tânărul care a venit să se spovedească este imatur, angoasat, suferă de lipsa afecțiunii, are dorințe neîmplinite, cunoaște dragostea lui Dumnezeu, pericolele păcatului sau dacă există vreo mai mică sau mai mare problemă de sănătate psihică, ereditară, sau dacă e vorba de demonizare și altele.” (Moise Monahul, *Mesajul Sfântului Munte*, Editura Tinos, 1988, p. 104-105).

fletul celui bolnav. Pe lângă aceasta, nu este de competența sa să discearnă dacă o anumită stare interioară, sau o exprimare, sau o acțiune este păcătoasă sau nu. Și, peste toate, nu este în stare să găsească moduri de eliberare de patimi. Vindecarea de patimi se face prin nematerialnica „intervenție chirurgicală” a Duhului Sfânt, care folosește bisturiul curatei și smeritei spovedanii și medicamentul Sfintelor Taine și al rugăciunii, având întotdeauna ca bază și condiție totodată bunăvoința liberă a omului și lupta sa conștientă și intensă de desăvârșire.

Sfântul Grigorie Palama accentuează că în Taina Spovedaniei credinciosul primește iertarea, dar și tămăduirea sufletului de la duhovnicul său:

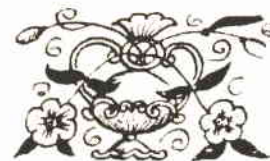
„Să te îngrijești în toată viața ta să ai părinte duhovnicesc și să-i arăți fiecare păcat și fiecare gând și să iei de la el vindecarea și iertarea; căci acestora s-a dat puterea de a dezlega și de a lega sufletele... De aceea să te și sfătuiești și să ascuți până la sfârșit pe părintele tău duhovnicesc.”⁷⁸

Cunoașterea de sine, în măsura în care reușește prin psihanaliză, poate să-l descurajeze pe bolnav și să creeze și mai mari probleme psihologice. Dimpotrivă, spovedania, cu smerenia pe care o cultivă în suflet și cu dumnezeiescul har care îl înarmează, întărește cugetul său astfel încât să-și poată înfrunta cu bărbăție starea lui împătimită. Îl re-împrietenește pe credincios cu sinele său real și îi dă puterea de a se transforma, nu pentru a accentua sentimentul de încredere în sine și de satisfacție de sine, ci pentru a bine-plăcea lui Dumnezeu.

Știința psihiatrică, desigur, poate ajuta cu mijloacele ei de vindecare, intervenind cu discernământ și cunoscându-și exact limitele științifice, la soluționarea tulburărilor

⁷⁸ Sfântul Grigorie Palama, *Decalog al legiurii în Hristos*, E.P.E., vol. 8, pp. 496-497.

de funcționare a gândirii, a voinței, a sentimentelor etc. Biserica, în această situație, nu numai că nu refuză, ci chiar reclamă lucrarea științei, atunci când desigur nu contravine poruncilor evanghelice. Dumnezeu „a dat oamenilor știință, ca să Se mărească întru leacurile Sale cele minunate”.⁷⁹

⁷⁹ Sirah 38, 6.

PARTEA A TREIA

Starea duhovnicească
și morală a
lumii contemporane

Epoca contemporană

Astăzi, mai mult decât în oricare altă epocă, predicarea pocăinței este actuală și societatea creștină are nevoie de o reevangelizare și de o înnoire a legăturii cu Biserica lui Hristos. Considerăm important să insistăm aici asupra anumitor scăderi și concepții greșite ale oamenilor vremii noastre, pe care nu le recunosc ca încălcări ale Legii Evanghelice.

1. Tinderea către viața lipsită de osteneli și de dureri

O suferință gravă a oamenilor contemporani, chiar și a credincioșilor, este lipsa dispoziției de a ridica și de a-și duce propria cruce și de a-L urma pe Mântuitorul nostru Cel Răstignit.

Vrem binecuvântarea lui Dumnezeu, vrem pacea lui Dumnezeu, vrem cununile mântuirii, vrem raiul, îi cin-

stim pe sfinți și pe mucenici, dar nu vrem pătimirea celor rele, nu vrem postul și strâmtorarea înfrânării, nu răbdăm încercările și bolile, nu suferim plecarea din viața aceasta a celor dragi nouă, nu suportăm nedreptățile și izgonirile. Confortul și consumismul influențează cadrul vieții noastre duhovnicești.

Însă, precum scrie Sfântul Isaac Sirul, „Nimeni nu a urcat la ceruri cu răsfățul”⁸⁰. Și înțeleptul Sirah susține: „Fiule! Când vrei să te apropii să slujești Domnului Dumnezeu, gătește-ți sufletul tău spre ispită.”⁸¹

Ne găsim des în fața realității triste în care atunci când Dumnezeu permite vreo boală gravă sau vreo altă greutate într-o familie creștină, spre înțeleptire și întărire duhovnicească, părinții nu întârzie să fugă în durerea și disperarea lor la vrăjitori și magi, la bioterapeuți, la iluminați și bioenergeticieni și predau sufletele lor și ale copiilor lor satanei, în loc să arate o mai adâncă căință și supunere sub voia lui Dumnezeu și să se sfințească în mijlocul încercărilor primite. Este mai bine, scrie Sfântul Nicodim Aghioritul, să moară copilul și să meargă în rai decât să-l legăm în plasele satanei și să ajungem în iad. Același lucru este valabil pentru toate celelalte greutăți, cum sunt de exemplu dobândirea copiilor și tulburările vieții conjugale.

De asemenea, cu totul rătăcită și neortodoxă este părerea celor mai mulți creștini de a-și dori o viață cât mai ușoară, „fericită”, și de a cere de la Dumnezeu – pentru că țin unele dintre poruncile Sale: merg la slujbe, țin post, se împărtășesc ș.a. – să le dea succes și reușită în toate problemele lumesti.

⁸⁰ Sfântul Isaac Sirul, *Scrieri ascetice*, Cuvântul IV, în „Filocalia Greacă”, vol. 8, p. 140, E.P.E., Tesalonic, 1991 [trad. rom.: *Filocalia*, X, Cuvântul IV, „Despre poftirea lumii”].

⁸¹ Sirah 2, 1.

Din *Pateric* aflăm că vechii asceți când pentru o perioadă nu aveau nici o greutate sau nici o ispită ziceau, cu neliniște, că i-a uitat Dumnezeu și se simțeau în siguranță numai atunci când dragostea lui Dumnezeu le trimitea încercări. Recapitulăm: este o rătăcire să căutăm o viață comodă, fără întristări, care nu duce niciodată la ceruri.

2. Organizarea raționalistă a vieții

O altă caracteristică a societății contemporane este raționalismul, adică o exagerată încredere în gândirea logică și în judecata noastră. Raționalismul nu este o concepție filozofică, ci o mentalitate și o practică păcătoasă. Este în esență ateism cu aparență de creștinism. Este un păcat care contravine primei porunci a credinței, a dragostei și a nădejdi în Dumnezeu. Este acea atitudine din viață care ne face să judecăm toate numai cu mica și limitata noastră minte și prin preferințele sinelui nostru negociind încrederea noastră în dumnezeiasca purtare de grijă și în intervenția lui Dumnezeu în viața noastră.

Raționalistul, deoarece crede că acționează mereu corect și fără greșală, nu-l lasă lui Dumnezeu dreptul de a-l judeca și declară că nu are nici un păcat și prin urmare nu are nevoie de spovedanie și de mila Lui. Trebuie să subliniem cu tărie aici încă o dată cuvintele Sfântului Simeon al Tesalonicului:

„A crede cineva că nu a căzut în păcat este însăși cădere și cel mai mare dintre păcate, precum au pățit și îngerii apostăți din pricina răutății lor, la fel și cei care stăteau de-a stânga Domnului (în parabola Judecății) zicând «când Te-am văzut?», ca și când ar fi zis că n-au greșit. Că acesta este cel mai mare păcat o mărturisește și cel

preaiubit și feciorelnic (Evanghelist Ioan) zicând «Dacă zicem că păcat nu avem, ne amăgim pe noi înșine și adevărul nu este întru noi» (I Ioan 1, 8)⁸². Această rătăcire a minții o aprinde diavolul cu mult mai mult astăzi, exploatarea reușitele științifice și tehnice care se bazează pe lucrarea cerebrală, așa încât omul să se simtă foarte puternic, posedând puterea în sine.

Însă, atunci când problemele depășesc soluțiile lor ultime, bazate pe rațiune și pe puterile proprii (ex: boli incurabile sau pierderea unei persoane apropiate), oamenii se pierd, se destramă sufletește și trupește, cad în depresiune, se vrăjmășesc cu Dumnezeu, caută ieșire în droguri, în beție și uneori chiar în sinucidere.

3. Elemente neortodoxe în viața familiei

Consecință firească a raționalismului este și fenomenul programării familiale, care constituie o încălcare a Legii lui Dumnezeu, lipsa încrederii în dragostea Sa și în același timp și o amenințare la adresa viitorului poporului, deci a copiilor noștri.

De altfel, concepția părinților despre copiii lor ca despre proprietatea lor personală conduce către trei devieri:

Prima deviere este idolatrizarea copilului, legată și de nașterea a puțini copii. Adică o vizibilă și exagerată slăbiciune față de copil din partea tuturor și mai ales din partea mamei. Rezultatul este egocentrismul copilului, iubirea sa

⁸² Sfântul Simeon al Tesalonicului, „Despre pocăință și spovedanie”, în *Opere complete*, ed. cit., pp. 213-214 [trad. rom.: *Tratat*, II, cap. 264, „Cum că și cel ce trăiește cu evlavie trebuie să viețuiască în supunere și să primească canon de la duhovnic”, Editura Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților, 2003].

de sine, neputința unei legături și colaborări sociale armonioase, nefericirea sa, cauză a nefericirii întregii case, transformarea lui într-un adevărat tiran.

A doua deviere constă în faptul că părinții își privesc copilul ca pe un bun personal al lor, nu ca pe un neprețuit dar al lui Dumnezeu și, ca niște proprietari iraționali, hotărăsc uneori avortul criminal. Din nefericire, așa cum citim în presă, Grecia Ortodoxă este la această crimă prima din Europa⁸³.

A treia deviere constă în transformarea copilului într-un mijloc al creșterii și satisfacției slavei deșarte a părinților și în rezolvarea tuturor ambițiilor lor neîmplinite. Dragostea lor se transformă într-un fel de despotism care tiranizează psihic copilul și care conduce fără excepție la vătămări, din momentul în care se va dezvolta eu-ul său personal. Și din acea clipă ori va suferi interior (dacă are bun-simț) pentru că părinții îi desconsideră preferințele, sau va găsi soluția în a fugi de acasă.

Din nefericire, dispoziția părinților de a interveni nu se limitează la orientarea profesională sau la alegerea soțului, ci foarte des continuă antievangelic și în interiorul familiei copiilor, creând răceală sufletească, presiuni psihice și înclinație către divorț.

Iisus Hristos, care a dat porunca „cinstește pe tatăl tău și pe mama ta”⁸⁴, a rezolvat complet problema acestor traume sufletești, când a zis:

„De aceea (pentru Taina Nunții) va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de femeia sa.”⁸⁵

⁸³ Credem că se face referire doar la Uniunea Europeană și nu la Europa în întregul ei, unde România conduce detașat în macabru top al pruncuciderilor (n. trad.).

⁸⁴ Ieșire 20, 12.

⁸⁵ Matei 10, 5; Marcu 10, 7.

Educația copiilor este, cu mici excepții, egocentrică, axată pe ambiție și foarte puțin legată de valorile creștine. Întreaga săptămână, de obicei din ambiția părinților, viața copiilor este umplută cu lecții, meditații, limbi străine, muzică, înot, karate, dansuri, atletism, în timp ce seara cofetăriile gem de elevi, într-o nefondată explozie de divertisment, periculoasă nu numai pentru sănătatea sufletească, ci și pentru cea trupească. Astfel că nu mai rămâne timp nici pentru odihna necesară copilului sau pentru joacă și cu atât mai puțin pentru educația creștină. Părinții și învățătorii creștini vor da răspuns înaintea lui Dumnezeu pentru că nu s-au îngrijit prioritar de îmbisericirea copiilor, de o participare activă a lor la viața Bisericii, a parohiei și de hrănirea lor din duhul tradiției noastre ortodoxe.

* * *

Am dori în acest punct să enunțăm anumite considerații asupra vieții familiei contemporane. Temeliile familiei de azi se clatină. Se clatină din pricina conflictelor personale. Și aceasta, deoarece două egoisme nu pot conviețui într-o con-jugare de-o viață. Cei mai mulți dintre soți se înalță pe sine fără să cedeze în nimic și astfel strică pacea familiei, refuzând ca după altercațiile și divergențele de opinii sau voință să cadă la pace și să-și ceară simplu și smerit iertare. Fraza „iartă-mă, am greșit!“ a dispărut din lexicul familiei și se păstrează expresii formale de tipul „scuze, pardon, sorry...“, uzuale în manifestări și în locuri publice.

Diavolul nu poate destrăma familia creștină dacă soții obișnuiesc să se ierte reciproc.

Măsura bunei purtări a soților nu este dată de ușurătatea legăturilor de societate sau de maniere și prețiozitate la re-

cepții sau în vizite, ci în special de comportamentul inimos și fără viclenie în preocupările zilnice din interiorul casei lor, acolo unde copiii primesc zi de zi lecții de viață.

Participarea copiilor de la vârstă mică la izbăvitoarea Taină a Spovedaniei, într-o cunoștință, îi va întări cu harul lui Dumnezeu, astfel încât să-și clădească viitorul pe temelia durabilă a vieții de comuniune cu Hristos.

Este fundamental ca părinții să-și învețe copiii de foarte mici să ceară și să dea **iertare** după fiecare mică neînțelegere. Am propune ca fiind corect, chiar de va părea desuet, ca să-i învețe pe copii să le sărute mâna părinților și bunicilor în fiecare seară, înainte de culcare, și neapărat după spovedanie și înaintea împărtășirii cu Sfintele Taine. Pentru că astfel își exersează smerenia, respectul și recunoașterea celor care au întâietate în familie.

În mănăstirea noastră, după slujba pavecerniței, mai întâi Starețul și în continuare toți frații facem unii altora metanie (plecăciune) și ne cerem iertare. Smerenia îl arde pe diavol și iertarea îl izgonește.

Credem că din casa în care iertarea conviețuiește cu inima milostivă – virtuți care-l aseamănă pe om cu Părintele ceresc – niciodată nu va lipsi binecuvântarea lui Dumnezeu, iar porțile raiului vor fi mereu deschise pentru cei ce locuiesc acolo.

De altfel, credința că nu banii sau averea, ci dragostea lui Dumnezeu va împlini dorințele și nevoile vieții noastre este de cel mai mare folos pentru copii.

4. Egoism – iubire de sine – mândrie

O altă boală gravă a vremii o constituie egoismul și iubirea de sine. Egoismul și mândria sunt cauzele căderii

lui Lucifer și a cetei sale, precum și ale celor mai multe dintre căderile noastre și ale lipsei harului lui Dumnezeu. Conform Sfintei Scripturi „Dumnezeu celor mândri le stă împotrivă, iar celor smeriți le dă har“ (Iacov 4, 6), iar „Toată inima semeată este urâciune înaintea Domnului“ (Pilde 16, 5).

Cel mândru se socotește pe sine mai bun ca ceilalți în toate și consideră părerea sa întotdeauna înțeleaptă. Vrea să se impună mereu în jur. Nu ia în seamă părerea nimă-nui, îi desconsideră și-i judecă pe ceilalți, vânându-le și exagerându-le lipsurile, făcându-se că nu le vede darurile și virtuțile.

Iubirea bolnăvicioasă de sine se manifestă ca slavă deșartă, dorința de a plăcea, lăudăroșenie și fală, ca impertinență și îndrăzneală, ca împotrivire la orice autoritate sau putere superioară și ca autojustificare.

5. Autojustificare

La polul opus smeritei recunoașteri a păcătoșeniei noastre se găsește cel mai mare și mai periculos vrăjmaș al pocăinței: autojustificarea, născută din mândrie.

Rătăciră în zilele noastre este așa de mare, încât până și oamenii înglodați literalmente în păcat rămân nerușinați și nepocăiți, justificându-se pe sine pe deplin. Într-o lucrare a unui scriitor contemporan eroul săvârșește cu bună-știință o crimă, căutând astfel ieșire din fundătura vieții în care ajunsese, dar este prins și trimis în închisoare. Este condamnat la moarte și cu puțin timp înainte de execuție repetă insistent: „am avut dreptate, am dreptate, voi avea dreptate“⁸⁶.

⁸⁶ Albert Camus, *Străinul*.

Omul care se justifică pe sine suferă mai mult de probleme psihice, deoarece nu-și recunoaște vinovăția. Devine astfel nervos, tulburat, nemulțumit, pretențios, revoltat. Urmând exemplul lui Lucifer, nu vrea să-și ceară iertare și să-și mărturisească păcatele. Repetă ca pe un refren: „am avut dreptate, am oricum dreptate, voi avea întotdeauna dreptate“, și pune singur stavilă veșnică milei dumnezeiești.

6. Judecarea (critica) celorlalți

O formă foarte dăunătoare a egoismului și a iubirii de sine este grija de ceilalți, adică preocuparea indiscretă pentru viața celorlalți și judecarea lor.

Omul de astăzi, din cauza multelor activități (uneori două servicii, ședințe, conferințe, întruniri, sport și multe altele), dispune de foarte puțin timp pentru cercetarea Legii lui Dumnezeu, pentru participarea la viața de taină (sacramentală) a Bisericii, pentru cercetarea sinelui, pentru amintirea de moarte – care e adevărata filozofie despre viața veșnică –, și pentru mântuirea sufletului său.

În paralel, toate mijloacele mass-media, cu modul lor provocator, bazat pe impresii, vin și umplu mintea și sufletul cu știri, comentarii și informații despre tot felul de teme și în special despre delict, greșeli, eșecuri, scandaluri și păcate ale altora. Și, dacă ia cineva în considerație că omul contemporan urmărește până noaptea târziu cu o atracție ferventă programele acestea, pierzând astfel și puținul timp ce l-ar fi putut destina îndeletnicirii cu sine și cercetării sinelui, atunci înțelege de ce am ajuns judecători și cenzeni ai tuturor și ne ignorăm propria boală, justificându-ne pe noi în toate.

De aceea, grija de cele străine nouă, cu cele trei forme ale sale (bârfa, judecarea și denigrarea aproapelui), a luat forma unei epidemii globale, creând între oameni răceală, vrăjmășie, ură, amintirea de rău și părăsirea de către harul lui Dumnezeu.

Judecarea sau bârfa, precum conchid toți Părinții Bisericii noastre, este dintre cele mai mari păcate, deși ne par de mică importanță. Aceasta, pentru că arată lipsa dragostei pentru ceilalți și egoism.

Sfântul Ioan Scărarul o caracterizează cu precizie:

„[...] lipitoare grasă, tăinuită, care suge și zădărnicește sângele iubirii.”⁸⁷

Judecarea este rezultatul multor patimi. După Sfântul Dorotei: „[...] nimic nu-l dezgolește într-atât pe om și nu-l conduce către părăsirea de Dumnezeu ca judecarea, vorbirea de rău și cleveteala aproapelui.”⁸⁸

Și Sfântul Maxim Mărturisitorul se pronunță categoric zicând: „Cel care se preocupă cu păcatele celorlalți sau îl judecă pe fratele său chiar și numai ca bănuială nu a pus încă început pocăinței, nici nu a început cercetarea păcatelor sale.”⁸⁹

Sfântul Nicodim Aghioritul subliniază că judecarea și discreditarea celui alt, și mai ales când constituie o calomnie și o necinstire a sa, echivalează cu uciderea. Cu o crimă comodă și lipsită de primejdii, de vreme ce se săvârșește din fotoliul sufrageriei, în contrast cu uciderea propriu-zisă a trupului, care de obicei implică și tulburare, anxietate, pedeapsă penală și închisoare.

⁸⁷ Sfântul Ioan Scărarul, Cuvântul 10, „Despre judecare”, în *Sca-ra, ed. cit.*, p. 170 [trad. rom.: *Filocalia*, vol. IX].

⁸⁸ Avva Dorotei, Învățăături VI, „Despre a nu-l judeca pe aproapele”, *op. cit.*, pp. 188-189.

⁸⁹ Sfântul Maxim Mărturisitorul, „Capete despre dragoste”, în *Filocalia*, Editura Grigorie Palama, Tesalonic, 1985, vol. 14, p. 289 [trad. rom.: *Filocalia*, vol. II].

Judecarea ne arată drept creștini fără minte. Hristos spune: „Nu judecați, ca să nu fiți judecați. Căci cu judecata cu care judecați veți fi judecați, și cu măsura cu care măsurați vi se va măsura.”⁹⁰

Adică singuri ne condamnăm pe noi înșine să cădem în aceleași păcate și dăm măsura judecății neîndurătoare lui Dumnezeu, dreptul Judecător.

Un păcat și mai mare este osândirea preoților. „Nu vă atingeți de unșii Mei și nu vicleniți împotriva profeților Mei”⁹¹ este porunca Domnului, prin gura profetului David. Accentuăm gravitatea acestui păcat pentru a nu fi omis sau tratat superficial la spovedanie.

7. Erezii vechi și noi – New Age

Trebuie accentuat cu insistență asupra pericolului constant (cotidian) pe care-l comportă orice fel de erezie⁹², de credință sau religie străină, care, prin mii de deghizări și seducții atrăgătoare, bat la poarta sufletului nostru, spre a-l cuceri și a-l îndepărta de Dumnezeu Cel în Treime, pentru a-l deconecta de harul sfințitor al Bisericii noastre și pentru a-l conduce astfel spre pierderea mântuirii.

Există ereziile vechi, cunoscute, precum monofizitismul, protestantismul (evangelismul, penticostalismul, adventismul, metodismul ș. a.), romano-catolicismul, uni-atismul, spiritismul, masoneria ș.a.

⁹⁰ Matei 7, 1-2.

⁹¹ Psalm 104, 15.

⁹² Erezie (rătăcire) – „devierea de la dogma ortodoxă sau credința diferită de credința Bisericii Ortodoxe, sau, după Sfântul Vasile cel Mare, «diferența față de credința cea în Dumnezeu...»” (P.E. Hristinakis, *op. cit.*, p. 125)

În ultima vreme însă, cu deosebită intensitate și cu o răspândire generală, se evidențiază și acționează marea erezie a ecumenismului sincretist și concepțiile sataniste și respingătoare ale Noii Ere – New Age.

Despre ecumenism, fericitul părinte Justin Popovici spune că:

„...este un nume comun al falșilor creștini din falsele biserici ale Europei apusene. Toți acești falși creștini, toate aceste false biserici nu sunt decât fațetele uneia și aceleiași erezii. Numele nou-testamentar al acesteia este panerezia. De ce? Deoarece de-a lungul istoriei diferitele erezii negau sau deformau o anume însușire a Domnului Iisus Dumnezeu-omul, în vreme ce aceste erezii europene îl îndepărtează cu totul pe Dumnezeu-omul Iisus și în locul său îl așază pe omul european [...]”⁹³

Iar Andreas Theodorou, profesor al Facultății de Teologie din Atena, scrie despre perfidul și periculosul caracter al ecumenismului:

„Este ceva mult mai rău decât erezia. Ereziile erau dușmani declarați ai Bisericii [...] Ecumenismul însă [...] este un dușman viclean, de aici și primejdia de moarte ce vine din partea lui...”⁹⁴

* * *

Termenul de Noua Eră (New Age), care se evidențiază în ultimii ani și în țara noastră prin toate mijloacele și în toate mediile, provine din astrologie. Se susține că se încheie „era Peștilor”, epoca lui Hristos și a creștinismului,

⁹³ Arhim. Justin Popovici, *Biserica Ortodoxă și ecumenismul*, Te-salonic, 1974, p. 224.

⁹⁴ Andreas Theodorou, *Ortodoxia ieri și azi*, Editura Presa Ortodoxă, Atena, 1973, p. 21.

care a fost o epocă a limitării, a constrângerii și cenzurării oamenilor liber-cugetători. Această eră se termină – ni se spune – și începe Noua Eră, Era Vărsătorului. Ce presupune Noua Eră ni se descoperă cu claritate chiar de către susținătorii ei:

„... mișcarea Noii Ere constituie o filozofie și un mod de viață. Este mai mult o mișcare sincretică (complexă) și cuprinde și abordează tradiții din diferite țări, precum Zen (Japonia), acupunctura, taoismul, tai-chi (China), gnosticismul, mitologia antică greacă (Grecia), yoga (India), lamaismul (Tibet), șamanismul (amerindieni) și până la tehnologia modernă”⁹⁵.

Însă felul **nostru** de viață este creștinismul: trăirea și armonizarea vieții noastre zilnice cu poruncile Mântuitorului Hristos. În consecință, Noua Eră ne propune un alt fel de viață, ignorând creștinismul, ca fiind nedemn, ca „cea mai de jos formă de spiritualitate”!

Scopul de bază al Noii Ere este denaturarea până la schimbare a cugetelor creștinilor. Adepții ei scriu:

„Noua Spiritualitate nu nesocotește modelele precedente ale religiilor mondiale. Preotul și biserica nu vor dispărea, dar **vor fi absorbite** (integrate) în existența Noii Ere”⁹⁶.

Astfel, suntem conduși către un sincretism religios deplin, care eșuează într-o totală confuzie, într-o relativizare a credinței și o schizofrenie religioasă, punând în primejdie însăși existența și mântuirea noastră.

Noua Eră este, deci, o imensă rețea care a înconjurat lumea și se mișcă în toate nivelurile societății și vieții noastre

⁹⁵ „Florile New Age”, în revista în limba greacă „Inexplicabil”, nr. 61, iunie, 1990, p. 213.

⁹⁶ William Thompson, *Introducere la David Spranger, Revelation. The Birth of a New Age* („Revelație. Nașterea unei Noi Ere”), Middleton, Lorian Press, 1976.

tre: politic, religios, social, economic, științific ș.a. Noi ne referim în această prezentare doar la aspectul religios.

Este vorba despre o mișcare în care sunt implicate mii de grupări și indivizi. În această tendință putem să încadrăm toate grupările teozofice, yoghine, budiste, grupări oculte care merg până la magie și satanism. Vorbesc despre „dragoste înflăcărată“, despre „Noua Spiritualitate“, și „Liberitatea Universală“, înăuntrul unei „societăți mondiale“, mai presus de diferențe naționale, religioase, politice sau ideologice.⁹⁷ Ne îndreptăm astfel către „...o nouă Religie Universală a Noii Ere, ca prin îmbinarea cunoașterii științifice cu învățăturile spirituale să se unifice umanitatea.“⁹⁸

Este vorba de o panreligie, cu acceptarea finală a adorării lui... Lucifer, cel care se va arăta a fi „dumnezeul nedreptățit“, „desăvârșitul și primul Dumnezeu adevărat“! Teoreticienii Noii Ere ajung, iată, la blasfemie, hulă, scriind:

„Lumina care ne descoperă pe Hristos vine de la Lucifer. Lucifer vine ca să ne dea desăvârșita [...] inițiere luciferică [...], pe care mulți oameni, în zilele care vor veni, o vor vedea ca pe o chemare a Noii Ere.“⁹⁹

Este vechea provocare a șarpelui: *veți fi ca Dumnezeu!*, într-o altă prezentare.

„Nu ar trebui să i se spună Noua Eră, ci Vechea Eră, pentru că este vorba despre o renaștere, resuscitare, a vechilor tehnici și metode medicale, precum masajul, yoga, aromoterapia, shiatsu“¹⁰⁰.

⁹⁷ Reclama librăriei *Lumea explozivă*, în diverse reviste.

⁹⁸ Lola Davis, *Toward a World Religion for the New Age* („Către o Religie Universală în Noua Eră”), Farmingdale, N.Y., Coleman Publishing, 1983.

⁹⁹ David Spranger, *Reflections of the Christ* („Reflecții ale lui Hristos”), Scotland Findhome, 1977, p. 40.

¹⁰⁰ *Călătorie în țara New Age*, în „Elle“, toamna 1990, pp. 92-96.

Elementele de bază care leagă toate aceste mii de grupări și care ne arată, totodată, caracterul lor anticreștin sunt următoarele:

A. Noua Eră nu-L acceptă pe Iisus Hristos ca Dumnezeu-om

Adepții ei spun clar că „Hristos nu e Dumnezeu“¹⁰¹, că „Mesia nu este Iisus. [...] De-a lungul istoriei, Mesia s-a întrupat în Buddha, Moise, Ilie și în mulți alți lideri spirituali.“¹⁰² L-au prezentat pe Hristos și ca pe o anume stare (stare hristică) la care trebuie să ajungem, dar pe care trebuie să o și depășim! În locul lui Hristos-Dumnezeu-om ei așteaptă să vină „hristos-Vărsătorul“, un alt învățător „avatar“, mai „ales“ decât Iisus Hristos, după cum susțin ei!

B. Noua Eră promovează concepția holistă despre lume

Conform acestui holism toate sunt Dumnezeu. Nu există deosebirea între Creator și creaturile Sale, între Dumnezeu și lume, între Dumnezeu și om. Astfel, negăm existența unui Dumnezeu personal și credem într-o „putere superioară“, în „energia universală“ ș.a., ajungând la panteism:

„Peste tot în jurul tău există duhuri (spirite). Trăiesc în râuri, în mări, în pământ, în cer. Ascultă-le cu atenție, acestea te vor îndruma.“¹⁰³ [ce fel de duhuri sunt acestea, oare?]

¹⁰¹ Benjamin Creme, *The Reappearance of the Christ and the Masters of Wisdom* („Reapariția lui Hristos și Stăpânii Înțelepciunii”), The Tara Press, Londra, 1980, p. 95.

¹⁰² Emmet Fox, *Diagrams for Living. The Bible Unveiled* („Planuri pentru viață, Biblia destăinuită”), Harper & Row, New York, 1968, pp. 168-169.

¹⁰³ Revista *SuperBigMiky*, ianuarie 1996, *Pocahondas*, p. 14.

Mai mult, în Noua Eră este respins Dumnezeu-om, Domnul nostru și se dezvoltă un alt tip de om, omul-(dumne)zeu. Apoteoza egoismului omenesc și luciferic. De aceea, precum predică Noua Eră, „ateu nu este cel care nu crede în Dumnezeu, ateu este cel care nu crede în Sine însuși“!

C. Crearea unei Noi Morale și absolutizarea conștiinței umane

„Cine sunt? Și pentru această întrebare există numai un singur răspuns: sunt (dumne)zeu!“¹⁰⁴

De vreme ce omul este Dumnezeu, voința lui este Lege. Deci omul poate și trebuie să facă orice vrea. El însuși desemnează legea pentru sine. „Voința mea este suprema Lege“. Aceasta este noua etică a Noii Ere (care a fost exprimată și de sataniști). Este abrogată deci Legea lui Dumnezeu și locul ei este luat de noua lege a răzvrătutului și ego-obsedatului om-Dumnezeu al Noii Ere.

D. Firesc deci, urmează credința în autoemancipare și în automântuire

„Nu există Mântuitor“, zic ei, omul se va mântui singur. Mijlocul principal al „emancipării“ este credința în reîncarnare. Că fiecare ființă, după moartea biologică, revine în viață într-un alt trup. Astfel, sufletul este înlănțuit într-un continuu ciclu de nașteri și morți, pe care îl stabilește *karma*, adică faptele vieții omului.

Credința în reîncarnare este pe deplin incompatibilă cu credința ortodoxă. Ea anulează Învierea lui Hristos și credința în Evanghelie – credința noastră în învierea morților. Credința în reîncarnare este și din punct de vedere social periculoasă, de vreme ce poate justifica multe fapte antisociale, între care și păcatele.

¹⁰⁴ *Meher Baba and the Quest of Consciousness* („Meher Baba și căutarea conștiinței”), J. Tarcher Inc., Los Angeles, 1984, p. 87.

Pericolul grupărilor Noii Ere este că, de cele mai multe ori, acestea se prezintă sub o altă față, ca grupări sau uniuni filozofice, istorice, teatrale, ecologice, naturaliste și în consecință sădesc concepțiile lor prin diverse tehnici în toți cei care participă cu inconștiență la aceste grupuri: aceștia încep să creadă în reîncarnare sau să combine rugăciunea cu meditația, sau să facă diverse incantații pentru ființele luminoase (care or fi acestea?), sau să înțeleagă cu o altă semnificație cele scrise în Sfânta Scriptură sau de către Sfinții Părinți ai Bisericii noastre, iar în paralel, ei cred și predică că au devenit creștini mai buni, dovedind astfel confuzia în care se găsesc.

Din nefericire, în ultimul timp, sub lozincă neclară „înțoarce la rădăcini“, se propune reînvierea idolatriei și chiar avem de-a face cu o Nouă Idolatrie și un Nou Păgânism, care se manifestă în mișcările pentru promovarea civilizației vechi grecești, în preocupările naturiste și ecologice, în reanimarea prin teatru a misterelor și celebrărilor vechi grecești.

Criza ecologică mondială de azi este pretextul prezentării concepțiilor neopăgâne și oculte prin activitatea grupurilor de reacție și a mișcărilor de atitudine precum ecopăgânismul, ecologismul „adânc“, ecofilosofia etc., care din păcate influențează în profunzime multe din organizațiile și concepțiile ecologice contemporane (teoria Gaia, armonia cu natura, noua morală a mediului).

Este de la sine înțeleasă incompatibilitatea Ortodoxiei cu această mișcare, care din păcate îi rătăcește pe mulți oameni cu bună-intenție, cu simțăminte naționale și ecologice sincere.

Există o diferență fundamentală între Ortodoxie și ereziile cunoscute până astăzi. Noile grupări constituie o amenințare nu numai pentru viața religioasă a ortodocșilor

lor, ci și pentru viața socială și pentru libertate, de aceea au și fost caracterizate ca distrugătoare ale libertății.

Să fim foarte precauți, căci prin amestecul nostru în astfel de grupări, chiar și prin citirea anumitor cărți, putem să pierdem treptat darul dăruit de Dumnezeu – al autodeterminării, al libertății noastre personale. Dar, și mai important, putem să ne lipsim de Dumnezeiescul Har, de vreme ce ne depărtăm continuu de credința cea dreaptă și treptat ne deconectăm de la harul sfințitor al Sfințelor Taine ale Bisericii noastre.

Frații mei, cea mai importantă lucrare a noastră în această viață este lucrarea mântuirii noastre, și mântuirea nu se izbândește prin nici un alt mod decât prin pocăință adevărată, prin spovedanie, prin lupta continuă împotriva patimilor, prin toate mijloacele ce ni le oferă Sfânta noastră Biserică. Pocăința are o importanță hotărâtoare nu numai pentru viața noastră viitoare, ci și pentru cea pământească, căci îi dăruiește sufletului blândețea firească și bucuria.

Atât de mari sunt pacea și desfătarea în Hristos ale sufletului renăscut, încât acesta va considera anii petrecuți departe de Taina Spovedaniei ca pe niște ani pierduți. Foarte des auzim în scaunul spovedaniei: *Ah, părinte, de ce nu ne-a spus nimeni atâtea ani aceste lucruri, cât de mult timp am putut pierde!*

Este inexprimabilă deplinătatea sufletească pe care o dăruiește Dumnezeu celor ce se pocăiesc în mod sincer. Ei înșiși devin apoi mărturisitori și propovăduitori ai pocăinței, făcători de pace în universul lor personal sau într-un cadru mai larg, adevărați prieteni și frați ai aproapelui lor.

Cuviosul Antonie al Kievului scrie:

„Nici când nu este omul atât de frumos, atât de plăcut lui Dumnezeu ca atunci când își ucide înaintea-lui Dumnezeu și înaintea preotului duhovnic mândria. De îndată ce este distrus vrăjmașul de căpătâi al mântuirii noastre, vrăjmașul lui Dumnezeu, zidul care ne desparte de Dumnezeu, adică mândria, imediat sufletul celui ce se spovedește se deschide spre a primi gândurile, dorințele, intențiile și hotărârile cele sfinte.”¹⁰⁵

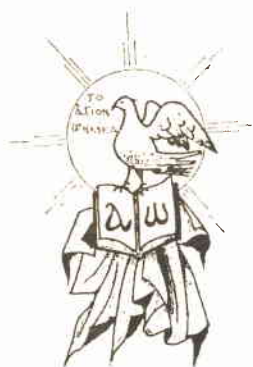
Vrăjmașul nostru, diavolul, care urăște și se împotrivește cu război acestei lucrări, seamănă adesea gânduri de îndoială în privința iertării păcatelor noastre.

¹⁰⁵ Cuviosul Antonie al Kievului, *Despre spovedanie*, 1936, la Arhim. Ilie Mastroianopoulos, *Cum văd Părinții spovedania*, Editura Zoi, Atena, 1994, pp. 63-67.

În loc de încheiere

De cele mai multe ori păcatul ne încântă, deoarece nu-i cunoaștem consecințele dezastruoase. Este nevoie deci să conștientizăm faptul că păcatul este rupere, despărțire de Dumnezeu și moarte duhovnicească, constituind cea mai josnică formă de nerecunoștință față de dragostea generoasă a Creatorului nostru. Aceasta până-ntr-atât, încât ajungem să-i stăm împotrivă cu mai mare hotărâre. Nefericirea noastră nu sunt nici bolile, nici foametea, nici sărăcia, nici nedreptățile sociale, nici toate cele ce determină marginalizarea în această lume. Adevărata noastră tragedie este păcatul. Acesta singur ne desparte de harul lui Dumnezeu, acesta chinuie întregul neam omenesc, acesta ne lipsește de înfierea dumnezeiască și de moștenirea cea veșnică a raiului. Dacă spulberăm legăturile păcatului prin pocăință ne eliberăm de întristare și de angoasă și pregustăm chiar din

această viață din desfătarea de nedescris a dumnezeieștii arătări.

Atâta timp cât durează viața noastră pe pământ, chiar de am și urî păcatul și am dori cu harul lui Dumnezeu faptele cele virtuozose, din slăbiciune și din neputință, eșuăm în greșeli și de aceea cu toții, fără excepție, avem nevoie de spovedanie mereu. Pocăința este hrană a vieții duhovnicești. Ridicarea continuă și regulată și spovedania sinceră ne înarmează cu putere în războiul împotriva răului și ne garantează sfârșit creștinesc, în pace, de vreme ce ne vom afla pregătiți și curățiți duhovnicește. Cel ce se apropie regulat de această taină a împăcării și a dragostei cu adevărată pocăință și frângere a inimii nu se teme de ieșirea din viață și de ceasul răspunsului său înaintea Dreptului Judecător. Prin ștergerea datoriei păcatelor sale și prin curățirea inimii sale este îmbrăcat în Dumnezeiescul Har și rămâne în desfătarea prezenței lui Dumnezeu în veșnicie. Nu pot păcatele noastre, oricare ar fi ele, să ne despartă de dragostea lui Dumnezeu, deoarece, precum scrie Sfântul Ioan Gură de Aur: „ce este o scânteie înaintea întinsului mării aceea este și păcătoșenia omenească înaintea nesfârșitei iubiri de oameni a lui Dumnezeu, și mai degrabă zic nici atât, ci cu mult mai mică, fiindcă pe de o parte cuprinsul mării, deși pare nesfârșit, poate fi măsurat, în timp ce iubirea de oameni a lui Dumnezeu este fără de margini”¹⁰⁶.

Numai reaua voință, indiferența și amânarea ne pot sta piedică în calea legăturilor noastre cu Dumnezeu. Persistența în păcate ne depărtează de Acela și ne osândește în iadul absenței Sale.

¹⁰⁶ Sfântul Ioan Gură de Aur, „Despre pocăință”, Omilia a VIII-a, în *P.G.* 49, 337.

Dacă moartea ne ajunge înainte de a face hotărâtorul pas de a ne spovedi sub epitrahilul preotului toate cele ce ne împovărează sufletul și dacă refuzăm cu bună știință mila lui Dumnezeu, ne asemănăm diavolului cel nepocăit și ne osândim singuri în iadul cel veșnic. În iad, unde focul Dumnezeirii, în loc să ne dea viață, ne va arde, iar dragostea Sa, în loc să fie izvor de bucurie, ne va fi chin continuu, căci niciodată nu o vom putea înțelege, nu o vom putea primi, nu o vom putea trăi, spre a ne îndumnezei. Atât cât avem vreme să ne întoarcem precum fiul cel rătăcitor, să ne împăcăm cu Dumnezeu și Părintele nostru; El nu ne va cere socoteală aici, nu ne va cerceta și nici nu ne va pedepsi, ci ne așteaptă să ne dea iertarea, să ne dăruiască alinarea și bucuria, atât în viața de aici, cât și în veșnicie, și să ne dăruiască bunurile acelea de nerostit pe care le-a pregătit pentru noi „de la întemeierea lumii”¹⁰⁷.

„... Iată acum vreme potrivită, iată acum ziua mântuirii.”¹⁰⁸

¹⁰⁷ Matei 25, 34.

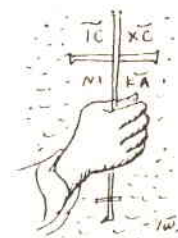
¹⁰⁸ II Corinteni 6, 2.

ANEXĂ

Părinții Bisericii vorbesc despre pocăință

Sfântul Ioan Gură de Aur

„Dacă pedeapsa ar ajunge din urmă îndreptarea, lumea s-ar fi pierdut și s-ar fi distrus pe deplin. Dacă Dumnezeu ar fi fost grabnic spre pedepsire, Biserica nu l-ar fi dobândit pe Pavel. Îndelunga răbdare a lui Dumnezeu l-a făcut pe prigonitor apostol și propovăduitor; bunătatea lui Dumnezeu l-a preschimbât pe lup în păstor; îndelunga răbdare a lui Dumnezeu l-a făcut pe vameș evanghelist; îndelunga răbdare a lui Dumnezeu ne-a miluit pe toți, ne-a prefăcut pe toți, ne-a schimbat pe toți.

Dacă vezi că vreunul, mai înainte hulitor, s-a preschimbât în teolog, dacă-l vezi pe cel ce altădată își întina gura cu cântece deocheate că își curățește acum sufletul cu imne dumnezeiești, minunează-te de îndelunga răbdare a lui Dumnezeu, laudă pocăința și zi: «aceasta este schimbarea dreptei Celui Preaînalt».¹⁰⁹

* * *

¹⁰⁹ Psalm 76, 11.

„Dumnezeu nu așteaptă să treacă timpul pentru pocăință. Ai spus păcatul tău, te-ai îndreptat, ai fost milostiv. Nu timpul depărtează păcatul, ci așezarea sufletească a celui care se pocăiește stinge păcatul. Este cu puțință să treacă mult timp și să nu câștige omul mântuirea, în timp ce altul, după o scurtă vreme, mărturisindu-se nefășarnic, să se elibereze de păcat.

[...] Iertarea păcatelor este izvorul mântuirii și răsplată a pocăinței, căci pocăința este bolniță vindecătoare de păcate, este dar ceresc, putere făcătoare de minuni, har care învinge urmările legii. De aceea, nu-l izgonește pe desfrânat, nu-l îndepărtează pe adulter, nu-și întoarce fața de la bețiv, nu se scârbește de idolatru, nu-l îndepărtează pe grăitorul de rele, nu-l izgonește pe hulitor, pe cel îngâmfat, ci pe toți îi preface, căci pocăința este înghițitoarea păcatelor.

[...] Timpul de față este timp de mântuire, pentru că este mare frica pentru păcatele ce le-am făcut dacă nu premerge pocăința pedepsei [...] să stingem vâlvătaia păcatelor, nu cu multă apă, ci cu multe lacrimi, căci, deși este mare flacăra păcatului, ea se stinge cu puține lacrimi, pentru că lacrima stinge vâlvătaia păcatelor și curățește murdăria lăsată de ele.¹¹⁰

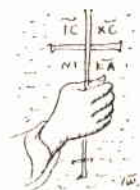
* * *

„Pocăința este leac al greșelilor, este cea care face să dispară fărădelegile, ștergerea lacrimilor, îndrăzneală către Dumnezeu, armă împotriva diavolului, cuțit care-i taie acestuia capul, nădejdea mântuirii, ștergerea neștiinței. Aceasta deschide cerul, aceasta ne conduce către rai. Aceasta îl învinge pe diavol (de aceea și vorbesc mereu

¹¹⁰ Sfântul Ioan Gură de Aur, „Despre pocăință”, Omilia a VII-a, E.P.E., vol. 30, pp. 243-267.

despre ea). Iar mărginirea la încrederea în noi înșine ne duce la cădere. Ești păcătos. Nu-ți pierde nădejdea. Nu încetez să înfățișez aceste leacuri, căci cunosc ce armă puternică este împotriva diavolului. Să nu fim stăpâniți de deznădejde. Dacă ai păcate nu-ți pierde nădejdea. Nu încetez să spun aceasta. Și chiar de în fiecare zi ai păcătui, în fiecare zi pocăiește-te. Precum facem cu casele vechi, ce stau să cadă, curățăm partea căzută și până nu o vedem refăcută nu ne oprim din grijă, aceasta să o facem și cu noi înșine. Dacă te-ai învechit în păcat, înnoiește-te pe tine însuși cu pocăința.”¹¹¹

Cuviosul Efrem Sirul

„Apropie-te, păcătosule, și tămăduiește-te ușor, aruncă de pe tine greutatea păcatelor! Ia rugăciunea și pune lacrimi în locul cel putrezit. Doctorul acesta este ceresc, și pentru că este bun cu lacrimi și suspine tămăduiește rănilile. Apropie-te, păcătosule, la Doctorul cel bun, aducând prinos lacrimile ca pe leacul cel mai bun, căci Doctorul ceresc așa dorește, ca fiecare să se vindece cu propriile lacrimi, și să se mântuiască. Căci acest leac nu lucrează mai mult decât trebuie și nici nu zgândără rana, ci te vindecă de îndată. Doctorul așteaptă să vadă lacrimile tale, apropie-te. Nu te teme să arăți rana ta, aducând și leacul, lacrimi și suspine. Iată, așadar, s-au deschis ușile pocăinței. Intră, păcătosule, înainte de a se închide. Vremea nu așteaptă după nepăsarea ta. Nici această poartă a pocăinței, de vreme ce te vede lipsit de putere nu poate să aștepte

¹¹¹ Sfântul Ioan Gură de Aur, „Despre pocăință”, Omilia a VIII-a, E.P.E., vol. 30.

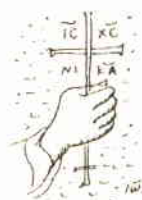
mult până te vei îngriji. Fugi să te vindeci! Vei face să se bucure cetele cerești pentru pocăința ta.”¹¹²

Cuviosul Isaac Sirul

„Pocăința s-a dat oamenilor după botez, ca un har peste har. Căci pocăința este a doua naștere din Dumnezeu și darul a cărui arvună am primit-o prin credință îl primim prin pocăință. Pocăința este ușa milei, deschisă celor ce o caută pe ea. Prin ușa aceasta intrăm la milă; și dacă nu intrăm prin ea, nu aflăm mila. Pentru că toți au păcătuit, după Dumnezeiasca Scriptură, «îndreptându-ne în dar prin harul Lui» (Rom. 3, 24). Pocăința este al doilea har ce se naște în inimă din credință și frică. Iar frica este toiagul părintesc ce ne călăuzește până ce vom ajunge în raiul duhovnicesc al bunătăților. Și când vom ajunge acolo, ne lasă și se întoarce.”¹¹³

Sfântul Ioan Damaschin

„Pocăința nu este nimic altceva decât mărturisirea datoriilor, adică recunoașterea greșelilor și a necugetărilor noastre, cercetarea sărăciei noastre.

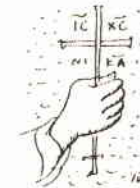
[...] De aceea, întâi să fugim de păcat, deoarece, dacă suntem răniți cu săgeata lui, dar

¹¹² Cuviosul Efrem Sirul, „Despre pocăință”, în *Opere*, vol. 1, p. 368.

¹¹³ Cuviosul Isaac Sirul, *Scrieri ascetice*, 72, p. 348 [trad. rom.: *Filocalia*, X, Cuvântul LXXII, Care cuprinde învățături folositoare].

nu rămânem mult timp cu otrava lui, ci alergăm grabnic la doctorul duhovnicesc și scoatem prin spovedanie otrava păcatului, de vreme ce scuipăm otrava lui, primim de bună voie ca pe un antidot epitimia (canonul) pocăinței care ni se dă de către acesta; să ne luptăm s-o săvârșim neîncetat cu credință caldă și cu frica lui Dumnezeu.”¹¹⁴

Sfântul Chiril al Ierusalimului

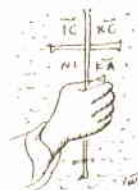
„Dumnezeu este iubitor de oameni, și nu puțin iubitor. Să nu zici deci am curvit, am făcut adulter, și nu o singură dată, ci de multe ori, *cum mă va ierta oare? Cum să-mi șteargă datoria?* Auzi ce zice psalmistul: *O, cât de mare este bunătatea Ta, Doamne!*

Toate păcatele tale nu întrec mărimea milostivirii lui Dumnezeu. Rănile tale nu biruiesc marea experiență a întâiului Vindecător. Predă-te Lui doar pe tine, în credință, spune-i Doctorului boala ta, spune-i și tu precum David: *Mărturisi-voi fărădelegea mea Domnului!* Și atunci se va împlini și cu tine ceva asemănător cu ceea ce spune David în continuare: *și Tu ai iertat nelegiuirea păcatului meu...* Și, chiar dacă întreg poporul va păcătui, nu va birui iubirea de oameni a lui Dumnezeu.”¹¹⁵

¹¹⁴ Cuviosul Ioan Damaschin, „Epistolă despre spovedanie”, în *Opere*, vol. 8, pp. 498-527.

¹¹⁵ Sfântul Chiril al Ierusalimului, *Cateheze*, 2, pp. 58-65 [trad. rom. pr. Dumitru Fecioru, EIBMBOR, București, 2003, II, 6, p. 27].

Cuviosul Marcu Ascetul

„Lucrarea pocăinței se înfăptuiește cu aceste trei porunci:

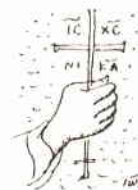
- îndepărtarea gândurilor,
- rugăciune neîncetată,
- răbdarea în necazurile ce ne vin, care sunt nu doar văzute, ci și nevăzute,

astfel încât să supună aceste gânduri care stăruie mult și să le facă nelucrătoare, deci, deoarece prin cele trei virtuți amintite se poate întregi lucrarea pocăinței. Cred că pocăința se potrivește tuturor, și păcătoșilor, și dreptilor, care vor să se mântuiască, căci nu există normă a urcușului desăvârșirii care să nu se prelungească în timp într-o săvârșirea virtuților amintite. Cu adevărat, pocăința le este celor ce sunt începători – început în credință, celor ce sunt la mijlocul urcușului – înaintare, iar celor desăvârșiți – statornicie în aceasta...

Neîndoielnic mă vei întreba: dar aceia care au bineplăcut lui Dumnezeu și au ajuns la desăvârșire de ce mai au nevoie de pocăință? Căci, desigur, unii oameni ajung desăvârșiți; unii ca aceștia există și astăzi. Da, dar ascultă cu înțelegere și vei afla de ce au și aceștia nevoie de pocăință. Minciuna vine de la diavol, a spus Dumnezeu; iar vederea și poftirea unei femei a numit-o adulter, și mânia împotriva aproapelui a numit-o ucidere, și de orice cuvânt necugetat a spus că vom da socoteală. Cine, atunci, nu a căzut vreodată măcar în ispita minciunii, cine a rămas străin de orice dorință provocată de vedere, sau nu a fost biruit cumva de mânia către aproapele, sau nu a grăit nici un cuvânt nefolositor, ca să nu aibă nevoie de pocăință. Căci chiar de acum nu mai este la fel cum altă dată a fost, și îi este de folos să se pocăiască până la moarte[...]

De ne vom nevoi în pocăință până la moarte, și nici așa nu vom putea împlini cele de trebuință, căci nimic nu este vrednic de împărăția cerurilor. Precum mâncăm și bem și vorbim și ascultăm, astfel suntem datori din fire să ne pocăim.¹¹⁶

Avva Isaia

„Să ne îngrijim, iubiților, să umplem candelile noastre cu untdelemn cât suntem în trup, ca ele să strălucească și să intrăm în Împărăția Sa, căci candela este pocăința, iar uleiul dinăuntru este făptuirea tuturor virtuților, a sufletului sfânt. [...] Toți cei ce-și fac voia lor în păcat și nu se pocăiesc, și sunt în ispita plăcerilor, și prin căderea lor făptuiesc răutatea lor, și din ușurătatea cuvintelor lor, și din strigătele, din certurile și luptele lor, și din lipsa fricii Judecării lui Dumnezeu, și din nemilostivirea față de săraci, și celelalte păcate, au fața plină de rușine în veacul acesta, iar oamenii îi desconsideră, iar când vor ieși din această lume durerea și urâciunea îi vor călăuzi în gheenă.

‘Dacă vrei să afli dacă ți s-a dat iertarea păcatelor tale, acesta este semnul: de nu te va mai mișca nici un păcat în sufletul tău, sau dacă nu vei mai înțelege când îți vorbește altul despre ele, atunci ai reușit să dobândești milostivirea. Dacă însă trăiesc încă în tine, păzește-te și plângi pentru ele, căci este frică și groază și tulburare să fii nepăsător față de acestea, până când te vei înfățișa înaintea lui Dumnezeu.’¹¹⁷

¹¹⁶ *Filocalia greacă*, vol. 13, pp. 108-177.

¹¹⁷ *Ibidem*, vol. 12, p. 74-101 [*Filocalia*, XII, Cuvântul XVI, 12].

Sfântul Maxim Mărturisorul

„Să nu plecăm urechea la gândurile care micșorează păcatele noastre și care ne spun că acestea vor fi iertate ușor, căci Domnul ca să ne ferească de acestea, a spus: păziți-vă de profeții cei mincinoși care vor veni la voi îmbrăcați în haine de oi, dar pe dinăuntru sunt fiare sălbatice. Căci, de vreme ce mintea noastră este necăjită de păcat, nu am izbândit încă dobândirea iertării, căci nu am făcut încă roade vrednice de pocăință. Rodul pocăinței este nepătimirea sufletului, în timp ce nepătimirea este ștergerea păcatelor. Nu avem deci nepătimire de-săvârșită. Uneori suntem supărați de patimi, alteori nu, prin urmare n-am dobândit încă lăsarea păcatelor. Din păcatul strămoșesc am fost sloboziți prin Sfântul Botez, iar de păcatele făcute ne slobozim prin pocăință.”¹¹⁸

Sfântul Ioan Carpatiul

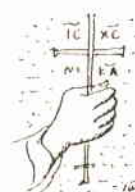

„Luna, care se mărește și apoi iar se micșorează, este închipuirea omului, care uneori săvârșește binele, alteori păcătuiește, și mai apoi se întoarce prin pocăință la viața îmbunătățită. Deci nu se pierde mintea celui ce a păcătuit precum credeau unii, precum nici corpul lunii nu se micșorează, ci numai lumina ei. Dobândește omul iarăși strălucirea sa prin pocăință, precum și luna care după micșorarea ei se îmbracă iar cu lumină.”¹¹⁹

¹¹⁸ *Ibidem*, vol. 14, pp. 438-441.

¹¹⁹ *Ibidem*, vol. 1, pp. 329 [trad. rom.: *Filocalia*, IV, Ioan Carpatiul, „Una sută capete de mângâiere”].

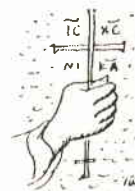
Cuviosul Siluan Atonitul

„Slăvit să fie Domnul care ne-a dat pocăință, căci prin pocăință se mântuiesc toți câți se mântuiesc. Vor rămâne nemântuiți doar cei care nu se pocăiesc. Și aici văd necunoștința lor și plâng din compătimire pentru ei. Dacă fiecare suflet l-ar cunoaște pe Domnul ar ști cât de mult ne iubește Acesta și nimeni altul nu ar mai dez-nădăjdui de mântuirea sa și nici măcar nu ar mai suspina. Sufletul care a pierdut pacea trebuie să se pocăiască și Domnul va ierta păcatele lui și atunci va avea bucurie și pace. Și nu este nevoie de alți martori, căci Duhul însuși mărturisește înăuntrul nostru că ne-au fost iertate păcatele, iar semnul că acestea au fost iertate este că urâm păcatul.

[...] Tot cel ce se pocăiește cu adevărat este gata să sufere orice tristețe, foamete și goliciune, frig și arșiță, durere și sărăcie, umilință și prigoană, nedreptate și calomnie, căci sufletul său se ridică către Dumnezeu și nu se mai interesează de cele pământești, ci se roagă cu minte curată lui Dumnezeu.”¹²⁰

Din Pateric

Un tânăr, ne povestește Avva Ioan, atras de lumea plăcerilor, s-a afundat în noroiul fărâdelegilor. Odată însă și-a venit în fire, ca și fiul cel pierdut, și a căutat drumul de întoarcere către casa Părintelui. A lăsat lumea, ca să găsească deșertul cel izbăvitor, departe de pri-

¹²⁰ Arhim. Sofronie, *Starețul Siluan. Despre pocăință*, pp. 383-390.

cinile păcatului. Refugiu i-a fost un mormânt vechi. Închis de bunăvoie în această temniță, își plângea cu amar sufletul rănit. Îngerii se bucurau, dar duhurile curviei, care l-au văzut fugind atât de neașteptat ca să le scape din mână, nu au întârziat să se arate. Se învâteau noaptea, și încercuiau mormântul, și strigau mânioase:

– Unde ești nefericitule, de ce te-ai lepădat de noi după îndelunga noastră prietenie? De vreme ce ai gustat toate cele ale plăcerilor, acum te-ai hotărât să te faci sfânt? Prea târziu acum să faci pe înțeleptul, cerând milă.

– Vino afară, prostule, îl strigau alții, te așteaptă prietenii tăi!

– Nefericitule, îi șopteau viclenii, pentru tine nu este mântuire. Aici, unde ai săpat, repede îți vei găsi moartea și osânda veșnică.

Cu câtă răutate încercau să-l aducă în deznădejde, dar luptătorul curajos era hotărât mai bine să moară decât să se întoarcă la aceleași. A cerut cu căldură dumnezeiescul ajutor, împotrivindu-se nălucirilor diavolești.

În următoarea seară diavolul a devenit amenințător:

– Dacă nu ieși neîntârziat afară, nu vei scăpa de mâna mea!

Și, deoarece acela nu l-a ascultat, s-a repezit asupra lui și l-a lăsat aproape mort de multele lovituri.

Așa s-a răzbunat.

Iar rudele lui, neliniștite de brusca lui dispariție, îl căutau peste tot. Până la urmă, l-au descoperit într-o stare rea, în mormânt. Dar, oricât au insistat, el a rămas cu neputință de convins să-i urmeze.

Încă o noapte l-au atacat diavolii, cu o nestăvilă furie, și l-ar fi omorât cu loviturile sălbătice, dar nu aveau această putere. Luptătorul nu s-a lăsat învins. A dorit să-și piardă viața cea vremelnică decât să-și mai murdărească după pocăință trupul și sufletul cu întinarea păcatului.

Atunci diavolii și-au recunoscut înfrângerea:

– Am fost înfrânți, am fost înfrânți! strigau jelindu-se și s-au făcut nevăzuți.

Eliberat astfel de orice încercare, a rămas în mormânt până la sfârșitul vieții, el, cel mai înainte pierdut, și s-a învrednicit să facă minuni, ca să se arate puterea pocăinței.¹²¹

* * *

„Un monah tânăr a mers întristat la Cuviosul Pimen:

– Am căzut într-un mare păcat, avva, i-a mărturisit, și vreau ca trei ani să mă pocăiesc.

– Este mult, i-a răspuns cuviosul.

– Atunci trei luni? a întrebat iarăși.

– Și asta e mult. Eu spun că dacă te pocăiești sincer și te hotărăști să nu mai repeți niciodată această greșală, în trei zile te primește bunătatea lui Dumnezeu.¹²²

* * *

„Un alt frate l-a întrebat pe același părinte dacă Dumnezeu iartă cu ușurință păcatele oamenilor.

– Cum este cu putință să nu ierte, copile, Acela Care i-a învățat îndelunga-răbdare pe oameni? Nu-i poruncește lui Petru să-i ierte pe cei care îi vor greși de șaptezeci de ori câte șapte (Matei 28, 22), adică de nenumărate ori?¹²³

* * *

„Un altul i-a cerut să-i explice ce este pocăința.

¹²¹ Theodora Habaki, *Pateric*, p. 133.

¹²² *Ibidem*, pp. 132-133.

¹²³ *Ibidem*, p. 133.

– Nerepetarea aceluiași păcat, i-a răspuns Cuviosul Pimen.¹²⁴

* * *

„Un monah foarte evlavios și virtuos avea în oraș o soră care trăia o viață în fărădelege și care îi atrăgea pe mulți tineri în păcat. Frații din pustiu îi cereau des să meargă până în oraș ca să-i bage mințile în cap destrăbălatei lui surori. La început acela a șovăit, se temea de primejdiile pe care le ascunde orașul pentru monahi. Apoi, pentru ascultare, s-a hotărât să meargă.

De cum s-a apropiat de casa părintească, vecinii au și apucat de au înștiințat-o pe sora lui. Inima acestei destrăbălate s-a tulburat la auzul veștii. De ani de zile își dorea să-l vadă pe fratele ei. Și-a lăsat tovarășia în care era și, precum se găsea în acea clipă, cu picioarele goale și capul neacoperit, a alergat pe drum să-l întâmpine. Văzând cu ochii lui starea ei căzută, s-a tulburat și a plâns pentru sufletul său.

– Nu-ți pare rău de tine și de aceia care din pricina ta au căzut, sora mea? Gândește-te la ce te așteaptă după moarte!

Fața luminoasă a fratelui, starea lui cuvioasă, lacrimile împreună-pătimirii care curgeau din ochii lui, împreună cu certarea cea dreaptă, au mișcat-o pe păcătoasă.

– Există și pentru mine mântuire? a șoptit ea.

– Da, desigur, ajunge doar să o dorești sincer.

– Ia-mă cu tine, l-a rugat. Nu mă lăsa singură să mă lupt cu valurile cele sălbatice ale păcatelor!

– Încalță-ți sandalele, acoperă-ți capul și urmează-mă, a zis monahul.

¹²⁴ *Ibidem.*

– Lasă-mă să vin cum sunt, frate, căci cine știe dacă intrând iarăși în atelierul satanei, voi avea puterea să mai ies.

Monahul, bucuros de hotărârea ei, fără ezitare, a condus-o afară din oraș și au luat amândoi calea pustiei. Avea de gând să o ducă la o mănăstire cunoscută de micii. Dar, în vreme ce călătoreau, au văzut venind de departe o caravană.

– Așteaptă-mă puțin, soră, ascunde-te după aceste tufisuri, căci oamenii, neștiind că ești sora mea, văzându-ne împreună, pot să se smintească.

Aceea a ascultat pe dată.

După ce a trecut caravana fratele a strigat-o, spre a-și continua drumul, dar ea n-a răspuns. S-a apropiat și a văzut-o întinsă fără simțire. Murise. I-a văzut picioarele goale sfâșiate de pietre și spini. Monahul, nemângâiat de moartea cea năprasnică a surorii lui, s-a întors la chilia lui. Îndoiala îl măcina.

– Cu neputință să se mântuiască, de vreme ce n-a apucat să facă faptele pocăinței.

A povestit părinților din pustiu cele întâmplate. Aceia au hotărât post și rugăciune pentru sufletul ei și s-a descoperit atunci unui pustnic sfânt că Dumnezeu a primit pocăința păcătoasei și a așezat-o cu dreptii, pentru hotărârea pe care o arătase.¹²⁵

* * *

„Un tânăr atras de puterea înfricoșătoare a relei obișnuințe cădea des în păcate grele. Dar nu lăsa lupta. După fiecare cădere a sa vărsa lacrimi fierbinți și se ruga lui Dumnezeu cu cuvinte îndurerate:

¹²⁵ *Ibidem*, pp. 134-135.

– Doamne, mântuiește-mă și de vreau și de nu vreau. Eu, din pământ fiind, sunt ușor de tras în mlaștina păcatului. Tu ai însă puterea să mă împiedici. Nu e nici o minune dacă vei milui pe cel drept, nici de vei mântui pe cel îmbunătățit, căci aceștia sunt vrednici, ci mie păcătosului arată-mi, Doamne, mila și iubirea Ta de oameni, și mântuiește-mă prin minune. Căci cu toată necurăția mea, numai către Tine găsesc scăpare eu, nefericitul.

Acestea le zicea cu frângere de inimă tânărul, și când era stăpânit de patimă, și când era liniștit. Odată, când iarăși fusese biruit de patimă, după împotrivirea nefolositoare, a îngenuncheat întristat și a repetat aceleași vorbe, vărsând râu de lacrimi. Neîncetata lui nădejde în dumnezeiasca milostivire l-a întârâtat pe diavol. S-a arătat înaintea lui în întreaga sa mânie și i-a strigat:

– Prostule, nu te rușinezi când cu astfel de buze îndrăznești să te rogi și să iei în gura ta numele lui Dumnezeu? Află o dată pentru totdeauna că pentru tine nu este mântuire!

Curajosul luptător nu s-a înfricoșat și nici nădejdea nu și-a pierdut-o, precum aștepta diavolul.

– Află și tu, i-a răspuns cu curaj, că această chilie este ca la fierărie. Un fier îl dai și altul îl iei înapoi. Nu voi înceta să lupt prin pocăință și prin rugăciune până te vei plictisi să mă ispitești cu păcatele.

– Așa deci, a strigat diavolul, de acum înainte voi înceta să te mai războiesc, ca să nu-ți crească cununile răbdării.

Și s-a făcut nevăzut. Din acea clipă a încetat războiul, acela însă nici o clipă nu a încetat să se îngrijească de sine și să-și plângă greșelile.¹²⁶

* * *

¹²⁶ *Ibidem*, pp. 142-143.

„Odată, într-un pustiu, trăia un ieromonah împreună cu ucenicul său. Faima de duhovnic a aceluia se răspândise peste tot. Mulți veneau de departe, să-și mărturisească înaintea lui păcatele. De aceștia s-a apropiat într-o zi și un mare păcătos.

Acest om era îngreuiat de un mare păcat, care-l îngrozea și pe el însuși. De aceea șovăia mereu să se mărturisească duhovnicului, dar de vreme ce pe timp ce trecea vocea conștiinței îl apăsa din ce în ce mai mult, se hotărî să-l cerceteze pe duhovnicul din pustiu. Atunci când a venit vremea să-și arate căderea i-a fost foarte greu. Și-a făcut cunoscute toate păcatele, pe rând, dar păcatul cel mare, pentru care venise la duhovnic nu găsea curaj să-l mărturisească. Deschidea gura, dar nu-i ieșea vorba din gură. Înăuntrul său se luptau două puteri, una o izgonea pe cealaltă, dar aceasta se întorcea mereu, astfel că până la sfârșit s-a supus puterii răului și a lăsat nemărturisit păcatul cel greu, în vreme ce pe celelalte toate le spusese. Astfel acest om a plecat cu o conștiință mai grea decât cea cu care venise la duhovnic.

Duhovnicul se pregătea după spovedanie să se întoarcă la chilia sa când s-a apropiat un ucenic de-al său și i-a zis:

– Părinte, trebuie să vă spun o vedenie ce-am avut-o de curând.

– S-auzim, copile, a zis bătrânul.

– Citeam din Scriptură, când de departe v-am văzut stând cu un necunoscut sub copacul acela. Părea că vroia să se mărturisească. Eram gata să-mi continui citirea, când, deodată, văd ceva înfricoșător. Ceva foarte mare care ieșea din gura celui care se spovedea, mai mare ca un șarpe. Dar nu asta este ceea ce m-a îngrozit ci un cap uriaș pe care l-am văzut ieșind din gura lui și apoi întorcându-se înăuntru. De trei ori s-a repetat această vedenie, iar la sfârșit a rămas șarpele înăuntrul omului și nu și-a mai scos capul.

Cu uimire priveam cum ceilalți șerpi, ieșiți din gura lui întrau din nou în om, înnebuniți de bucurie.“

* * *

„Un alt tânăr a fost înșelat, dar atât s-a pocăit, încât dumnezeiescul har l-a cercetat la auzul unei singure predici. A lăsat lumea și s-a făcut monah. Și-a făcut o colibă în deșert și își plângea în fiecare zi cu durere păcatele. Cu nimic nu putea fi mângâiat.

Într-o noapte i s-a arătat în vis Domnul, în lumină. S-a apropiat de el și l-a întrebat cu blândețe:

– Ce ai de plângi cu atâta durere?

– Plâng, Doamne, că am căzut, spuse deznădăduit păcătosul.

– Ridică-te!

– Nu pot singur, Doamne.

A întins atunci dumnezeiasca mână Împăratul dragostei și l-a ajutat să se ridice. Acela însă nu se oprea din plâns.

– Acum de ce plângi?

– Mă doare, Hristoase al meu, că te-am întristat. Am cheltuit atâta bogăție a darurilor Tale pe fărădelegi.

Atunci Iubitorul de oameni a pus mâna Sa pe capul îndureratului păcătos și i-a zis cu blândețe:

– Dacă tu pentru Mine te întristezi atât de mult, atunci Eu nu Mă mai întristez de cele trecute ale tale.

Tânărul a ridicat privirea să-i mulțumească Mântuitorului său, dar Acela se făcuse nevăzut. Cu recunoștință în suflet s-a închinat apoi.

Apoi, după acea vedenie, a coborât iarăși în lume, ca să fie fierbinte propovăduitor al pocăinței și să-i îndrume către Hristos pe mulți alți rătăciți.¹²⁷

¹²⁷ Ibidem, pp. 149-150.

* * *

„Un frate s-a mărturisit avvei Sisoe:

– Am căzut, părinte, ce să fac?

– Ridică-te, i-a spus sfântul.

– M-am ridicat, dar iar am căzut.

– Să te ridici din nou!

– Până când? a întrebat ucenicul.

– Până când moartea te va găsi, ori în cele căzute, ori în ridicare, căci scris este: *în cele ce te voi găsi întru acelea te voi și judeca*. Roagă-te lui Dumnezeu să te găsească însă ridicat prin pocăință.¹²⁸

¹²⁸ Ibidem, p. 133.

Cuprins

Prolog	7
Cuvânt înainte	9
Introducere	15
Partea întâi: Întrebări bazate pe Decalog	23
Porunca I	25
Porunca a II-a	37
Porunca a III-a.....	44
Porunca a IV-a.....	46
Porunca a V-a.....	50
Porunca a VI-a.....	59
Porunca a VII-a	63
Porunca a VIII-a.....	65
Porunca a IX-a.....	67
Porunca a X-a.....	70
Cele șapte păcate de moarte	72
Milostivirea părintească a lui Dumnezeu este nesfârșită.....	74
Atenție!!! Deznădejdea și indolența nimicesc mântuirea noastră.....	77
Partea a doua: Despre Taina Sfintei Spovedanii.....	79
Pocăința. Condițiile bunei spovedanii.....	81
1. Introducere	81

2. Rolul preotului mărturisitor (duhovnicului).....	85
3. Ce este și cum trebuie făcută spovedania.....	91
4. Piedici ale buneii spovedanii.....	97
Canonul (epitimia).....	102
Cele ce urmează spovedaniei	105
Spovedanie și psihiatrie.....	108

Partea a treia: Starea duhovnicească și morală

a lumii contemporane	113
Epoca contemporană	115
1. Tinderea către viața lipsită de osteneli și de dureri	115
2. Organizarea raționalistă a vieții.....	117
3. Elemente neortodoxe în viața familiei	118
4. Egoism – iubire de sine – mândrie	121
5. Autojustificare.....	122
6. Judecarea (critica) celorlalți	123
7. Erezii vechi și noi – New Age.....	125

În loc de încheiere	134
---------------------------	-----

Anexă: Părinții Bisericii vorbesc

despre pocăință	137
-----------------------	-----